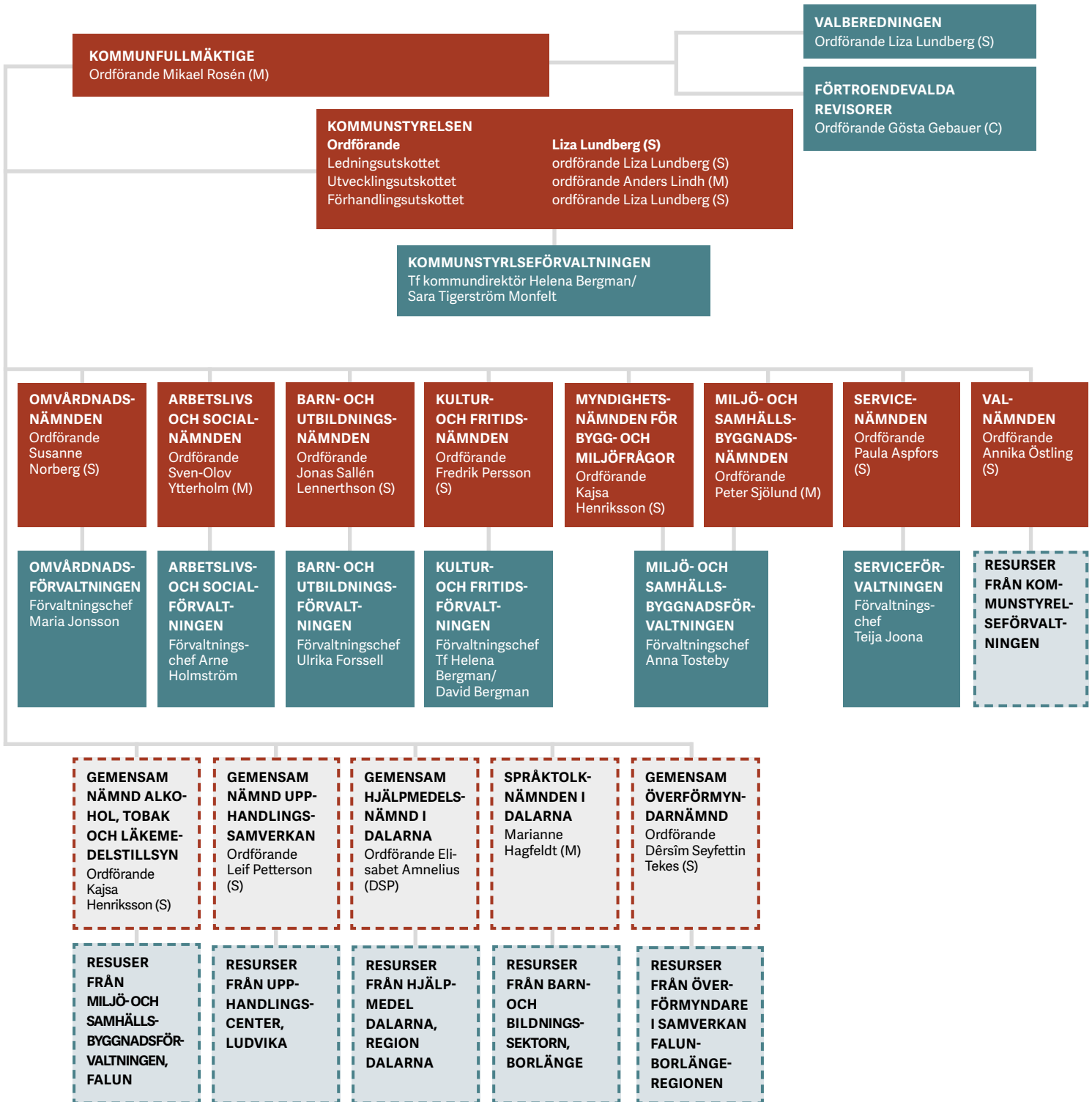

Årsredovisning 2023

Falu kommuns organisation per 2023-12-31

PARTISTÄLLNING	2019	2022
(m)	12	12
(l)	2	3
(c)	10	7
(kd)	3	4
(fap)	1	-
(s)	17	20
(v)	7	5
(mp)	3	3
(sd)	6	7
Totalt	61	61

Innehåll

FALU KOMMUNS ORGANISATION	3
Förord.....	5
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE	
Översikt över verksamhetens utveckling.....	6
Den kommunala koncernen.....	8
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	12
Händelser av väsentlig betydelse	14
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten	16
God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning.....	18
Balanskravsresultatet.....	34
Väsentliga personalförhållanden	35
Förväntad utveckling	40
FINANSIELLA RAPPORTER	
Resultaträkning.....	42
Balansräkning.....	43
Kassaflödesanalys	44
Noter.....	45
DRIFTREDOVISNING	61
INVESTERINGSREDOVISNING	68

Förord

Vi lägger ännu ett spännande men samtidigt utmanande år bakom oss. Falu kommun är ingen isolerad ö. Det osäkra omvärldsläget fortsätter att påverka oss alla. Fortsatt höga energi-, drivmedel-, och livsmedelspriser, inflation och höga räntekostnader är några av de utmaningar som kraftigt påverkat oss och som vi i vår kommunala verksamhet behövt förhålla oss till.

Trots det har vi tillsammans – utöver att inom ramen för vår kärnverksamhet varje dag leverera välfärd till kommuninnevånarna – genomfört en hel del och jag kommer i det följande göra några nedslag.

Under året har arbetet med att omorganisera näringslivskontorets verksamhet från miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen till kommunstyrelseförvaltningen pågått. Syftet med förändringen är att sammanföra verksamheten med den beslutande nivån och på så vis skapa ökad tydlighet och enklare kommunikationsvägar. I förlängningen är tanken att organisationsförändringen ska bidra till en enklare och smidigare kommunorganisation som på ett bättre sätt än idag kan samverka med och stötta det lokala näringslivet.

I samarbete med Falu Energi och Vatten (FEV) så har vi genom ett utökat koncernbidrag kunnat erbjuda särskild ekonomisk stöttning för ökade elkostnader till föreningar. I ett läge av tuffare ekonomiska tider är det särskilt viktigt att den fritidssysselsättning som barn och unga ägnar sig åt kan fortsätta. Därför erbjöds alla föreningar med barn- och ungdomsverksamhet, som drabbades av ökade elkostnader, möjlighet att ansöka om ett ekonomiskt stöd för nämnda kostnader. Ca en miljon kronor har betalats ut.

Inom förskolan har arbetet med höjd grundbemanning sjuösatts. Hittills är det förskolorna inom två rektorsområden som ingår. Syftet är dels minska behovet av vikarier dels förbättra arbetsmiljön genom att "skapa mer luft i systemet" och som en konsekvens av bättre arbetsmiljö – höja kvalitén på verksamheten.

Trots en pågående lågkonjunktur har, lyckligtvis, de negativa konsekvenserna exempelvis ökad arbetslöshet lyst med sin frånvaro. Det är till och med så att under 2023 minskade antalet hushåll med försörjningsstöd med 100 hushåll och därmed är det även ca 100 färre barn i familjer med ekonomiskt bistånd. Fler kommunmedborgare i egen försörjning är sannerligen en nyhet värd att uppmärksamma många gånger om.

Den 17 augusti besökte kungen och drottningen Falun för att tillsammans med Dalfolket fira kungens 50 år vid tronen. Hela Stora torget var fyllt till bredden när kungen och drottningen anlände i häst och vagn. Arrangemanget bestod av olika tal, bland annat från kungen, och vacker musik från bröderna Norén. Det var ett fint firande som ramades in av en klarblå himmel och strålande sol.

I augusti genomfördes också för första gången avgiftsfritt kräftfiske i Runn för Faluns barnfamiljer. Initiativet togs av den styrande majoriteten och skedde i samarbete med flera andra aktörer. Falu kommuns fiskerätt vid Roxnäs udde nyttjades för ändamålet och samlade ett hundratal föräldrar, barn och ungdomar som tillsammans fiskade kräftor under ett knappt dygn. En hel del kräftor blev det vilket ledde till mersmak och en förhoppning om att en tradition är startad.

På årets sista kommunfullmäktige fattades beslut om att anta handlingsplanen för mäns våld mot kvinnor. Beslutet var en milstolpe i det fortsatta arbetet med att varje dag motverka och bekämpa våld i nära relationer och markerar slutet på en flerårig arbetsprocess som involverat stora delar av kommunorganisationen, både tjänstepersoner och politiker.

Liza Lundberg (S)
Kommunstyrelsens ordförande

Översikt över verksamhetens utveckling

Den kommunala koncernen

	2023	2022	2021	2020	2019
Resultat (mnkr)					
Verksamhetens intäkter	2 236	2 110	1 955	1 814	1 811
Verksamhetens kostnader	-5 801	-5 438	-5 033	-4 790	-4 740
Årets resultat	101	250	332	263	139
Nyckeltal					
Soliditet % ¹⁾	37	37	37	35	35
Soliditet %, inklusive totala pensionsförpliktelser	24	24	22	20	18
Övrigt					
Investeringar (netto) ²⁾	-976	-855	-933	-1 097	-992
Självfinansieringsgrad % ³⁾	81 %	83 %	69 %	77 %	70 %
Långfristig låneskuld, mnkr	4 483	4 881	4 735	4 339	3 881

Kommunen

	2023	2022	2021	2020	2019
Allmänt					
Befolkning per 31/12	59 986	59 818	59 828	59 528	59 406
Antal anställda	5 002	5 018	4 914	4 843	4 700
Skattesats i kronor	22,07	22,07	22,07	22,07	22,07
Resultat (mnkr)					
Verksamhetens intäkter	710	671	687	728	695
Verksamhetens kostnader	-4 752	-4 488	-4 259	-4 142	-4 038
Årets resultat	8	88	160	139	53
Nyckeltal					
Soliditet % ¹⁾	44	48	49	48	50
Soliditet %, inklusive totala pensionsförpliktelser	17	18	15	11	7
Totala tillgångar per invånare, kronor	71 502	65 374	60 960	57 054	50 268
Låneskuld (exkl förmedlade lån) per invånare, kronor	15 337	11 368	9 360	7 728	7 743
Nettokostnadsandel % (andel av skatteintäkt)	100	98	96	96	99
Pensionskostnadsandel % (andel av skatteintäkt)	7	6	5	5	6
Övrigt					
Investeringar (netto) ²⁾	-488	-305	-293	-447	-446
Självfinansieringsgrad % ³⁾	62	83	69	116	28
Långfristig låneskuld inkl. förmedlade lån, mnkr	1 935	1 860	1 435	1 200	1 030

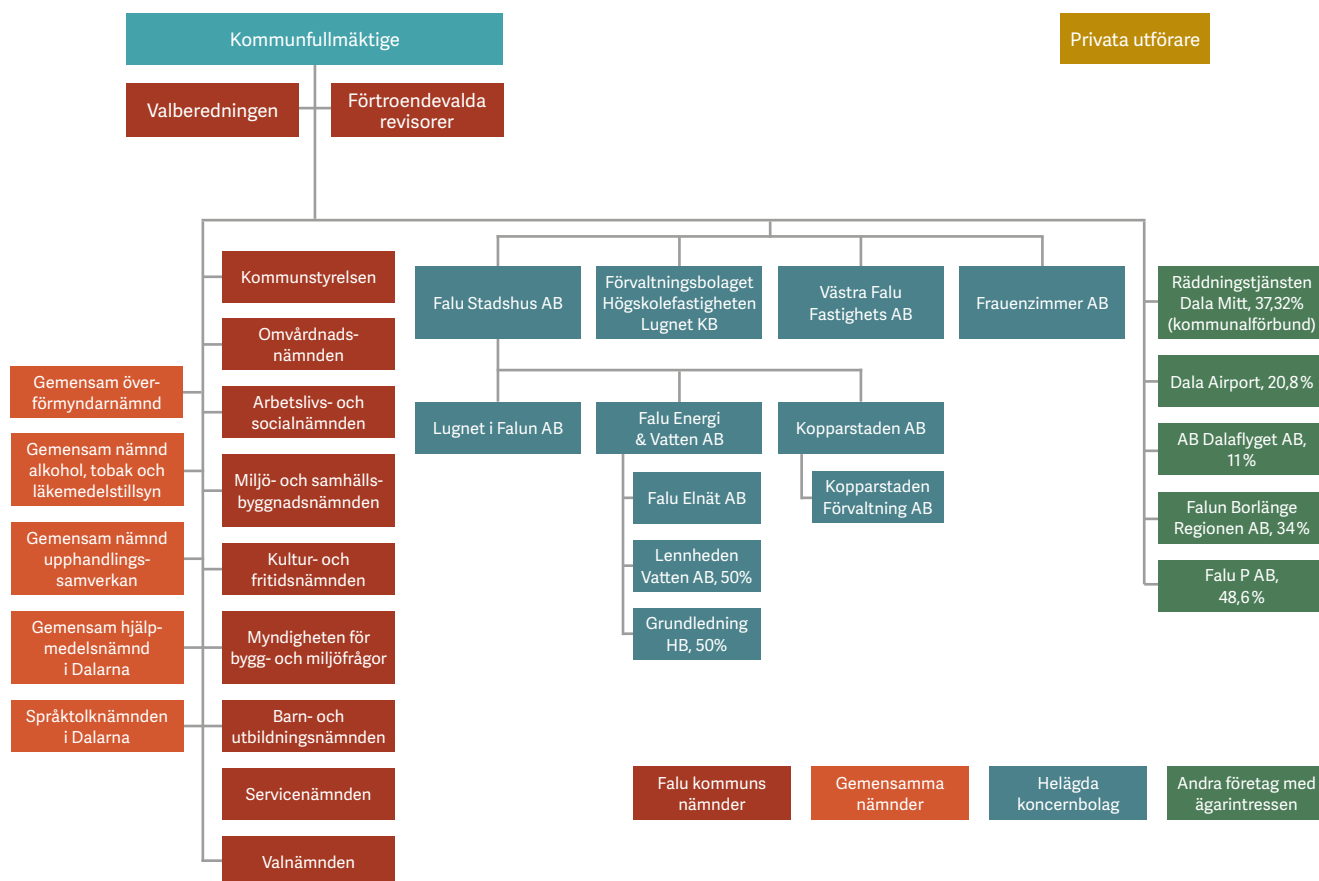
Definition nyckeltal

1. Soliditet definieras som eget kapital dividerat med totalt kapital.
2. Nettoinvesteringar definieras som bruttoinvesteringar med avdrag för de investeringsbelopp som finansierats med offentliga bidrag.
3. Självfinansieringsgrad definieras som Kassaflöde från den löpande verksamheten dividerat med nettoinvesteringar.

I efterföljande dokument benämns belopp i miljoner kronor som mnkr, om inget annat anges. Siffror inom parentes avser föregående år.

Den kommunala koncernen

DEN SAMLADE KOMMUNALA VERKSAMHETEN

Kommunens samlade verksamhet framgår av bilden ovan.

Falu kommun har ett direkt ägande i bolagen:

- Falu Stadshus AB, 100 procent
- Västra Falun Fastighets AB, 100 procent
- Frauenzimmer AB, 100 procent
- Förvaltningsbolaget Högskolefastigheten Lugnet KB (komplementär, Falu Stadshus AB är kommanditdelägare).

Falu kommun har strukturerat de väsentliga helägda aktiebolagen i en bolagskoncern med Falu Stadshus AB som moderbolag. Genom moderbolaget utövas den operativa ägarstyrningen och samordning av koncernen.

Syftet med styrningen är att uppnå ett effektivt resursutnyttjande och säkerställa det kommunala uppdraget.

Dotterbolag till Falu Stadshus AB är:

- **Falu Energi och Vatten AB**, 100 procent. Bolaget är, tillsammans med sina dotterbolag, en helägd kommunal energibolagskoncern. Koncernen bedriver verksamhet inom produktområdena el, elhandel, stadsnät, kraft, pellets, värme och kyla, återvinning och vatten.

- **Kopparstaden AB**, 100 procent. Bolaget äger och förvaltar fastigheter, i huvudsak bostäder, i allmännyttigt syfte och med iakttagande av kommunallagens lokaliseringprincip.
- **Lugnet i Falun AB**, 100 procent. Bolaget äger och förvaltar fastigheter och anläggningar inom Lugnet-området i Falun.

Falu kommun innehar även ägarandelar (37,32 procent) i kommunalförbundet Räddningstjänsten Dala Mitt.

Kommunalförbundet svarar för räddningstjänsten i de fem medlemskommunerna (Falun, Borlänge, Säter, Gagnef och Ludvika).

Kommunen har även ägarengagemang överstigande 10 procent i:

- Dala Airport AB, 20,8 procent
- AB Dalaflyget, 11 procent
- Falun Borlänge Regionen AB, 34 procent
- Bolaget Falu P AB, 48,6 procent
- Beyond Skiing AB, 11,3 procent

Verksamhet i extern regi

I Falu kommun drivs en del av välfärdstjänsterna i extern regi. Generellt gäller att kommunen har det övergripande ansvaret för verksamheten oavsett om själva utförandet ligger inom eller utanför kommunens organisation. Undantaget är tillsynsansvaret för grundskolan och gymnasieskolan som ligger hos Skolinspektionen, samt till exempel tillsynen för verksamhet inom lagen om stöd och service (LSS) och hem för vård eller boende (HVB) som ligger hos Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Av kommunens kostnader utgjorde 885 mnkr (848 mnkr), motsvarande 19 procent (19 procent), köp av huvudverksamhet i extern regi.

Under **omvårdnadsnämndens** områden finns tre vård- och omsorgsboenden på entreprenad enligt lagen om offentlig upphandling (LOU), samt fyra utförare enligt lagen om valfrihet (LOV) i hemtjänsten. Det är en politisk viljeinriktning att det ska finnas fler utförare. Syftet inom vård- och omsorgsboende är att utveckla kvaliteten och mervärden och inom hemtjänst för att det ska finnas fler utförare att välja mellan. Upphandlingarna både vad gäller LOV och LOU sker utifrån kvalitetskriterier och med ett fast pris för prestation i form av belagd plats i vård- och omsorgsboende och utförda timmar inom hemtjänsten.

De tre boendena har tillsammans 136 platser, fördelat på 95 demensplatser och 41 platser med hög omvårdnad. Den totala kostnaden 2023 för köp av verksamhet från de externa utförarna uppgick till 173 mnkr (166 mnkr), motsvarande 15 procent (15) av nämndens totala kostnader. Av kostnaderna för externa utförare avser 83 mnkr (81) hemtjänst och 90 mnkr (85) vård- och omsorgsboenden.

Kostnaderna totalt sett ligger under budgeterad nivå. Störst skillnad är det inom hemtjänsten där antalet utförda

timmar är lägre än budgeterad volym. Det är en följd av att samtliga utförare som är upphandlade enligt LOV minskat sitt geografiska upptagningsområde under 2022, till att mer och mer omfatta centrala Falun. Som skäl anges brist på personal och långa resvägar. Det har fortsatt så under 2023, att de externa utförarna inte har några brukare utanför centrala Falun. Detta gjorde att det var svårt att budgetera hur mycket timmarna skulle förändras. Förändringen i hur mycket som gick över till egen regi och hur mycket som var kvar hos de externa utförarna blev något större än vad som förutspåddes.

Det finns upphandlade externa utförare av särskilt boende enligt Socialtjänstlagen (SoL) och boende med särskild service samt daglig verksamhet enligt LSS som bedriver verksamhet utanför kommungränsen. Det är falubor som har beslut om boende antingen enligt SoL eller LSS, men som av någon anledning inte blir placerad i Falun. Plats köps av externa upphandlade aktörer. Det kan bero på att det inte finns plats hos kommunens verksamheter eller att ärendet är av en karaktär där det saknas rätt kompetens. I dagsläget finns inte tillräckligt med platser i egen regi varken för LSS eller SoL.

De externa placeringarna inom LSS används när inte behoven kan tillgodoses inom de befintliga boenden och den enskilde har omfattande funktionsvariationer. Ibland är det även här frågan om akuta behov samt brist på boenden i egen regi som är en vanlig orsak till extern placering. Kostnaden för köpt boende enligt LSS uppgår till 16,5 mnkr och kostnaden för daglig verksamhet uppgår till 0,8 mnkr.

Externa placeringar inom socialpsykiatri uppgår till 20 mnkr.

Den totala kostnaden för personlig assistans uppgår till 85 mnkr, av vilka 43 mnkr avser köpt i extern regi. Kostnader för personlig assistans består av kommunens ansvar för de

20 första timmarna per vecka för samtliga med personlig assistans, sjuklöner för samtliga utförare av assistans, tillfälliga utökningar och verkställighet av utförande av personlig assistans med kommunala beslut för cirka 30 personer. Upphandlingen av personlig assistans i egen regi har slutförts och avtal tecknats med ny aktör från 1 augusti 2023. Det finns idag en person som valt Falu kommun som utförare av personlig assistans och som utförs av den upphandlade utföraren Assistansporten.

Barn- och utbildningsnämnden: I och med det fria skolvälet, som är lagstadgat, har barnen/eleverna möjlighet att välja vilken förskola eller skola de vill gå på. Det innebär att omfattningen av den externa verksamheten blir en följd av barnens/elevernas val av verksamhet. Kommunen har ett uppföljningsansvar för de fristående förskolor som finns etablerade, så att de följs upp årligen. Den huvudsakliga tillsynen av skolhuvudmän för grund- och gymnasieskola utövas av Skolinspektionen. År 2023 har köp av verksamhet i extern regi uppgått till 344 mnkr (324), vilket motsvarar 16 procent (18) av nämndens totala kostnader.

Med anledning av vakanser inom barn och familjs verksamhet köper verksamheten in konsulter i form av socialsekreterare. Därtill köper barn och familj externa tjänster, så som placering och familjebehandling, i de fall där den interna verksamheten inte kan tillgodose behoven. Under året har kostnaderna för köp av tjänster för dessa ändamål uppgått till 99 mnkr, varav 6 mnkr avser konsulttjänster och 93 mnkr avser externa tjänster. Det utgör ca 5 procent av nämndens totala kostnader.

Arbetslivs- och socialnämnden: Köp från externa utförare uppgår till 76,1 mnkr, vilket motsvarar 25 procent av nämndens totala kostnader.

Inom missbruks- och beroendområdet används i huvudsak egna verksamheter för verkställighet av beslutade insatser. I vissa situationer köps extern vård och behandling på HVB (Hem för vård och boende) och stödboenden för vuxna personer från 18 år utifrån biståndsbeslut och individuella behov. Vid vård utan samtycke jml LVM (Lag om vård av missbrukare i vissa fall) köps plats på SIS-hem genom Statens institutionsstyrelse.

Kommunen har ansvar för stöd till brottsoffer och ett särskilt ansvar för att bistå personer som utsätts för våld i nära relation med stöd och skydd enligt socialtjänstlagen. Ansvaret inkluderar även personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck samt människohandel och prostitution. När verksamhetens eget kvinnofridsboende inte bedöms lämpligt utifrån riskbedömning anlitas externa skyddade boenden vilka kan vara allt från ideella kvinnojourer till kvalificerade HVB beroende på individuellt behov. Vid ett antal placeringar finns medföljande barn. Ramavtal finns ej varför avtal sker vid varje placering. Kommunen har även ansvar för att bistå våldsutövare med förändringsstöd vilket sker genom egen verksamhet.

Inom sektionen arbetsliv genomfördes 2021 en upphandling av arbetsförmågebedömning, sysselsättningsplatser och arbetsträning. Insatserna är främst riktade för sjukskrivna med försörjningsstöd och med oklar arbetsförmåga. Det är tre sociala företag som är aktörer. Det upphandlade avtalet gick hösten 2023 in på optionsår 1 av 2.

Jobbspår av olika karaktär är pågående där externa utbildningsanordnare levererar kursinnehåll och genomförande för deltagare inskrivna i försörjningsstöd. Jobbspårsresultat syftar inte bara till att resultera i jobb. Jobbspår handlar också om stegförflyttning med en kedja av insatser för att skaffa sig erfarenheter i yrket och arbetsplatskunskap, språk och nätverkande. Det genomförs alltid ett överintag vid varje jobbspårsstart för att möta arbetsgivarperspektivet, där det slutligen görs ett urval om vilka deltagare som kan gå vidare till ett jobb.

Efter beslut av Kommunfullmäktige 2016-09-08 tillämpar vuxenutbildningen från och med 2017-01-01 auktorisation för anordnare av kommunal gymnasial vuxenutbildning, svenska för invandrare och svenska som andraspråk inom grundläggande vuxenutbildning.

Utbildningarna köps utifrån elevens rättighet att läsa på komvux enligt 20 kap 20 § skollagen, 3 kap 2 § förordningen om vuxenutbildning, samt utifrån arbetsmarknadens behov.

Verksamhet i extern regi inom **miljö- och samhällsbyggnadsnämnden** uppgick till 60 mnkr (47), vilket motsvarar 27 procent (25) av nämndens kostnader. En kombination mellan egen regi och entreprenad bedöms vara ett effektivt sätt att driva förvaltning av kommunens mark. Det är också så att vid uppkomst av kris är det bra att kommunen har egen regi så att det kan upprätthållas samhällsviktig verksamhet.

För att säkerställa resurs- och kvalitetssäkrad parkskötsel för den allmänna platsmarken har kommunen valt att upphandla två områden på funktionsentreprenad. Dessa avtal omsätter åtta mnkr per år och är uppdelade på två områden, söder och norr om Falu tätort. För skötsel av de centrala delarna av Falun används egen personal och utförs i egen regi.

På gatusidan utförs planering, styrning och uppföljning av en driftorganisation i egen regi. För utförandet finns maskiner upphandlade genom ramavtal med olika leverantörer. Det finns även en mindre grupp med vägarbetare med tillhörande maskinpark för snabba och mer komplexa uppdrag.

Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning

Låg global tillväxt och en nedgång för svensk BNP i år är konsekvenser av de senaste årens inflations- och ränteuppgång. Inflationen är nu på väg ned men någon prisnedgång är det inte tal om. Till stor del kommer den högre prisnivån och de högre ränteutgifterna att bestå, vilket medför en ihållande urholkning av köpkraften för alla sektorer i ekonomin. För såväl hushåll som företag väntar nu en flerårig anpassning till dessa förutsättningar och det kommer att dämpa efterfrågetillväxten framöver. Trots den tydliga försvagningen av både den globala och den svenska ekonomin har sysselsättningen i Sverige under större delen av året legat kvar på en oväntat hög nivå. Men konjunkturedgången har nu börjat ge ett allt tydligare avtryck också på arbetsmarknaden. Liksom övriga sektorer drabbas kommunsektorn av den höga inflationen, de höga räntekostnaderna och den allt svagare konjunkturen. Skatteunderlaget sjunker ordentligt i reala termer, vilket beräknas medföra en varaktig dämpning av kommunsektorns köpkraft.

Enligt SCB:s (Statistiska centralbyråns) senaste befolkningsprognos från april 2023 förväntas Sveriges befolkning fortsätta att öka. Men till följd av minskad invandring och minskat barnafödande förväntas ökningen nu ske i en något långsammare takt än under den senaste tioårsperioden. Prognosen visar också på en fortsatt mycket snabb ökning av gruppen äldre, samtidigt som antalet personer i arbetsför

ålder bara ser ut att öka marginellt. Den 31 december 2023 uppgick Faluns folkmängd till 59 986 personer, vilket innebär en ökning med 168 personer sedan årsskiftet (jämfört med en minskning med 19 personer under 2022). Befolkningstillväxten, den förändrade demografin (inte minst den tidigare utvecklingen med stora öknings av både barn och äldre) och det dåliga skicket på många av kommunens fastigheter innebär sammantaget en ökad påfrestning på kommunens ekonomi. De fortsatt stora investeringar som krävs i bland annat äldreboenden, förskolor och skolor leder till att driftskostnaderna växer snabbare än skatteintäkterna och de generella statsbidragen.

Till följd av de tuffa förutsättningarna är kommunernas ekonomiska läge nu mer ansträngt än på många år och resultaten har fallit kraftigt. Falu kommun redovisar, i likhet med många andra kommuner, ett väldigt svagt resultat för 2023. Verksamheterna uppvisar med några få undantag stora underskott. Totalt sett nås ändå ett blygsamt positivt resultat, främst tack vare avsevärt mycket högre skatteintäkter än vad som budgeterats för. Att komma till rätta med verksamheternas underskott är fortsatt avgörande för hela kommunens ekonomiska ställning och inför nästa år krävs fortsatt återhållsamhet och effektiviseringar. De kommunala bolagen visar på en stabil verksamhet med god ekonomi.

Finansiella risker och riskhantering

Den av fullmäktige beslutade finanspolicyn innehåller riktlinjer och regler för finansverksamheten inom kommunen. Dotterbolagen sköter finansplaneringen var för sig. Dotterbolagens finanspolicys ska harmonisera med kommunens. Energibolaget följer också beslutad elhandelspolicy. Kommunen och den kommunala koncernen är exponerad för framför allt följande finansiella risker: ränterisk, finansieringsrisk, kredit- och likviditetsrisk, kundförluster, el- och krafthandelsrisker.

Ränterisk

Per den 31 december 2023 uppgick den kommunala koncernens räntebärande skulder till 5 103 (5 055) mnkr, medan de räntebärande finansiella tillgångarna uppgick till 0 (0) mnkr. Kommunens räntebärande skulder uppgick till 920 (680) mnkr per den 31 december 2023, medan räntebärande finansiella tillgångar per samma tidpunkt uppgick till 0 (0) mnkr. Nettoskulden i koncernen har ökat till följd av under året genomförda investeringar. Upplåningen inom den kommunala koncernen löper både med fast och rörlig ränta.

Ränteswappar används för att säkra ränterisk och anpassa den genomsnittliga räntebindningstiden i låneportföljen. Per balansdagen hade den kommunala koncernen utestående ränteswappar med ett sammanlagt nominellt belopp om 1 725 (1 825) mnkr, varav swappar med ett nominellt belopp om 0 (0) mnkr fanns i kommunen. Per den 31 december 2023 uppgick den genomsnittliga räntebindningstiden för den kommunala koncernens upplåning till 3,0 (3,2) år och den genomsnittliga kapitalbindningstiden till 2,8 (3,1) år.

Finansieringsrisk

Enligt finanspolicyn får högst 50 procent av lånestocken förfalla till betalning inom ett år och minst 50 procent bör vara fördelad på löptider upp till tio år. Om det bedöms som förmånligt för kommunen kan löptider på upp till max 30 år avtalas. Givet skuldens sammansättning per balansdagen förföll 23 (20) procent av den kommunala koncernens låneskuld inom en 12-månadersperiod, medan motsvarande siffra för enbart kommunens låneskuld var 18 (26) procent.

Kredit- och likviditetsrisk

Kommunen hade inga placerade medel i räntebärande värdepapper eller aktier under 2023 eller 2022.

Pensionsförpliktelse

Falu Kommuns pensionsåtaganden redovisas enligt den så kallade blandmodellen. Det innebär att pensionsåtaganden som intjänats till och med 1997 redovisas som ansvarsförbindelser. Kostnaden redovisas det år som utbetalning av intjänad pensionsrätt sker. Pensionsintjänande från och med 1998 redovisas som en skuld i balansräkningen och kostnadsförs det år den intjänas. De pensionsförpliktelser som uppstått från och med 1998 och framåt, redovisas löpande under intjänandeperioden som en kostnad i resultaträkningen och som en avsättning och kortfristig skuld i balansräkningen.

Nedan visas kommunens totala pensionsförpliktelse per 31 december 2023. Beloppen inkluderar särskild löneskatt.

	2023	2022	2021	2020
Pensionsförpliktelse i balansräkningen (avsättning)	312	261	258	241
Pensionsförpliktelse som ansvarsförbindelse	1176	1158	1230	1257
Summa pensionsförpliktelse	1488	1419	1488	1498

Kommunen har inte några placeringar avseende pensionsmedel.

Pensionspolicy finns upprättad och antagen av kommunfullmäktige. Av policyn framgår att trygghandlet av pensionsåtagandet sker genom att den avgiftsbestämda ålderspensionen samt alternativ KAP-KL tryggas genom tjänstepensionsförsäkring och övriga åtaganden genom beskattningsrätten.

Den kommunala koncernen klassificerar sina pensionspremier som avgiftsbestämda planer och avgifterna redovisas som kostnader. Obetalda avgifter redovisas som skuld.

Händelser av väsentlig betydelse

Rekrytering av ny kommundirektör

I början av 2023 lämnade Pernilla Wigren sitt uppdrag som kommundirektör. Ny på posten är Hans Näslund som tillträdde som ny kommundirektör från årsskiftet 2023/24. Hans kommer tidigare från Västerås stad där han haft rollen som direktör på Teknik- och fastighetsförvaltningen.

Kung Carl XVI Gustaf firar 50 år på tronen

Carl XVI Gustaf har suttit på tronen i 50 år och för att fira det åker kungaparet runt till alla 21 län i Sverige. Den 17 augusti besökte kungaparet Falun som ett led i firandet. Kungaparets dag började på Lugnet vid utsiktsplatsen vid hoppbackarna. Där invigdes en bänk i äldvalsgrenen. Efter lunchen åkte kungaparet häst och vagn genom staden och mycket folk hade letat sig ut på stadens gator och stod längs kortgevägen och firade kungaparet. På Stora torget var det sedan dags för folkets hyllningar och tal hölls av kungen själv, landshövding Helena Höij, kommunstyrelsens ordförande Liza Lundberg. Det bjöds på musik från Hemvärnets Musikkår Dalarna och Gustaf och Viktor Norén.

Förändrat säkerhetsläge

Säkerhetsläget i världen har förändrats de senaste åren och det påverkar både Sverige i stort och Falun som kommun. Falu kommunkoncern har påbörjat arbetet med att bygga upp en civil krigsorganisation för att möta det förändrade världsläget. Det första steget är kontinuitetsplanering i alla verksamheter, där risk- och sårbarhetsanalys ligger som grund. Syftet är att förebygga och planera för att hålla verksamheter i gång trots samhällsstörningar. Många risker är omhändertagna och under 2024 fortsätter arbetet med ytterligare kontinuitetsplaneringar.

Skid-VM 2027

Falun ska tillsammans med Svenska Skidförbundet arrangera skid-VM i de nordiska grenarna 2027. Planeringsarbetet fortgår och kommunen bidrar med en projektledare på 25%. Under året har arbetet med bildande av VM-bolag pågått och kommunen kommer att tillsammans med Svenska Skidförbundet och Föreningen Svenska Skidspelen äga detta bolag.

Omställning på skolområdet

Strukturer för skol- och förskoleenheter ses löpande över efter förändrade behov och förutsättningar. De kommunala förskolorna har överkapacitet på platser och några av förskolorna har slitna lokaler med stora renoveringsbehov. Beslut har tagits om nedläggning av förskolorna Lindgården, Skogshyddan, Samuelsdal och Toftaäng samt Toftaskolan. Nybyggnation inom skolområdet i Sundborn har påbörjats.

Kopparstaden drabbat av flera bränder

Det kommunala bostadsbolaget Kopparstaden har under 2023 drabbats av flera bränder. Den största branden inträffade i slutet av året då ett helt bostadshus med 14 lägenheter brann i Bojsenburg och totalförstördes. Ingen av bränderna resulterade i personskador.

Förändringar inom koncernen

Dotterbolaget Falu Pellets AB, inom Falu Energi och Vattenkoncernen, har under året fusionerats in i moderbolaget. Därmed är all verksamhet rörande pelletstillverkning återförd till moderbolaget Falu Energi & Vatten AB.

Kopparstaden har under 2023 avyttrat fastigheter, fastigheten i Surbrunn såldes till HSB samt Vårdcentralen i Britsarvet såldes till Bohild AB. Avyttringen skedde genom försäljning av de tre dotterföretagen Surbrunnshagen Mark 1 AB, Surbrunnshagen Mark 2 AB samt Fastighetsförvaltning i Falun AB.

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

Styrmodellen ska säkerställa att den politiska viljeriktningen får genomslag i verksamheterna, att verksamheterna håller en god kvalitet, och att den ekonomiska hushållningen säkerställs.

Planering

Planering sker både långsiktigt, över en mandatperiod och per år. Med lång sikt avses den kommunövergripande visionen, målarbete med Agenda 2030, översiktsplan samt kommunövergripande program.

För varje mandatperiod upprättar den politiska ledningen ett mandatperiodsprogram där den politiska viljeriktningen framgår. Där tydliggörs vilka prioriteringar som gäller för att uppnå målsättningen i den långsiktiga planeringen. I programmet uttrycks även kommunfullmäktiges mål, och till varje mål finns ett antal indikatorer som följs upp regelbundet. Beslut om mandatperiodsprogrammet tas senast i april året efter valår.

Enligt kommunallagen ska kommunen varje år upprätta en budget för nästa kalenderår (budgetår). De politiska prioriteringarna för nästkommande år och de två efterföljande åren fastläggs i en Årsplan med budget som beslutas av kommunfullmäktige i juni året före budgetåret.

På kortare sikt upprättar respektive nämnd en verksamhetsplan. Verksamhetsplanen utgår ifrån programmet för mandatperioden och kommunfullmäktiges mål samt antagen budget. Varje nämnd har även möjlighet att lägga till egna verksamhetsmål. För att skapa långsiktiga planeringsförutsättningar även för nämnden gäller verksamhetsplanens mål under hela mandatperioden.

Uppföljning

Uppföljning av budget och verksamhetsplaner sker två gånger om året, i enlighet med 2018:597 Lag om kommunal bokföring och redovisning.

I september presenteras delårsrapporten (per 31 augusti)

God ekonomisk hushållning och ekonomisk ställning

God ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen ska varje kommun ha god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och även i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer, det vill säga god ekonomisk hushållning ska prägla hela den kommunala koncernen. Det är kommunfullmäktiges uppgift att besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning. Nedan följer en avstämning och utvärdering av god ekonomisk hushållning i Falu kommunkoncern och Falu kommun. Därefter följer en analys av den kommunala koncernens ekonomiska ställning.

Kommunfullmäktige fastställer årligen, i samband med budgetbeslutet för kommande år, kommunens mål för en god ekonomisk hushållning.

Inom kommunkoncernen finns gemensamma prioriterade målområden för både för finansiella och verksamhetsmässiga mål för god ekonomisk hushållning. För bolagen anges målsättningarna i ägardirektivet. Både för de helägda bolagen och för kommunen anges finansiella mål kopplat till resultat och soliditet. Kommunfullmäktiges prioriterade målområden riktar sig både till den kommunala organisationen och till de kommunala bolagen. Bolagen kan utfärda ytterligare egna riktlinjer och mål för finansiell planering. Respektive styrelse har ett självständigt ansvar för bolagets finansiella verksamheter och risker.

Kommunstyrelsens sammanfattande bedömning

Kommunens styrning utgår från Agenda 2030, visionen och kommunfullmäktiges övergripande program. Då visionen och målen i Agenda 2030 är breda och spänner över alla olika verksamheter är det av vikt att kommunfullmäktige prioriterar mål för planperioden. Även om kommunfullmäktiges verksamhetsmässiga mål är långsiktiga och övergripande till sin karaktär, kan förflyttning visas genom bland annat de indikatorer som är kopplade till målen. Trots att analysen för vissa indikatorer sker med en eftersläpning, kan man ändå se trender i utvecklingen av viktiga parametrar. Vid uppföljning och styrning under året används mer styrande mätetal i de enskilda förvaltningarna, för att på så sätt följa effekten av genomförda aktiviteter.

Genom det tydligare och mer samordnade arbete kopplat till målområden som pågått under året finns stora möjligheter till ett mer effektivt arbete med de globala och lokala målen. Fokus på lokala behov och effekter av koncernens arbete kommer fortsatt att vara viktigt att identifiera. Detsamma gäller ökad samverkan inom och mellan kommunen, koncernen, näringslivet och civilsamhället.

Utifrån aktiviteter som genomförts samt indikatorutfallet syns det en positiv utveckling inom flera av kommunfullmäktiges målområden. Resultaten inom utbildning, egen försörjning och klimat går mest åt rätt håll. Inom målområde växande näringsliv visar indikatorer små förändringar jämfört med tidigare och inom attraktiv boendekommun pekar de senaste mätningarna tyvärr i fel riktning, dock i

flera fall från höga nivåer. Det görs dock många insatser för att förebygga och hantera utmaningarna och det finns goda förhoppningar om att den stärkta interna samverkan och framtida styrningen av arbetet kan ge positiva effekter på sikt. Frågorna behöver få fortsatt hög prioritet, resurser och att hela kommunkoncernen bidrar och jobbar tillsammans.

Måluppfyllelse

De finansiella målen inom kommunkoncernen är gemensamma och utgår från mål för resultatnivå och för soliditet. För kommunens del finns det även mål om nivån på självfinansieringsgrad av investeringar.

Målsättningarna avseende resultatnivå och soliditet uppfylls inom koncernen, med undantag för Lufab. Vad gäller soliditeten i Lufab så är resultatet för 2023 inte tillräckligt starkt för att förbättra bolagets soliditet, tvärtom faller soliditeten till 2,6 procent i jämförelse med tidigare års soliditet om 2,8 procent. Övriga bolag inom koncernen redovisar en mycket stark soliditet och överskrider målen med god marginal.

Avseende målsättningen för självfinansiering anses även det målet vara uppfyllt.

Den sammanlagda bedömningen är att god ekonomisk hushållning ur finansiellt perspektiv uppnås för fem av tio mål inom kommunkoncernen.

Målen i årsplan med budget uttrycker den politiska viljeriktningen som ska gälla under planperioden. Utifrån målen genomför nämnder och verksamheter aktiviteter för att gå i denna riktning.

I målområdet "God utbildning för alla" visar resultaten inom de flesta områden på en bättre nivå än riket i stort. Mest utmärker sig gymnasieskolan som har klart bättre resultat än både mål och riket. Ett stort engagemang bland personalen, och utvecklade arbetsätt tros ligga bakom de fina resultaten.

Inom målområde "Egen försörjning" syns bra trender både vad gäller ungdomar som snabbt etableras på arbetsmarknaden, samt sjunkande arbetslöshet. Långtidsarbetslösheten ligger mer än en procentenhet bättre än riket, och fler flyktingar förvärvsarbetar, både över tid och jämfört med övriga landet. Andelen vuxna biståndstagare med mycket långvarigt ekonomiskt bistånd ökar och här ställs insatserna succesivt om till ett fortsatt arbete kring dessa individer.

De flesta indikatorerna i målområdet "Växande näringsliv" har små förändringar jämfört med tidigare. Enligt både SKRs insiktsmätning och Svenskt näringsliv ligger företagsklimatet i det närmaste oförändrat sedan förra året. Falu kommun inriktar sig på att förstå företagarnas perspektiv, samt skapa tidiga och bättre dialoger med företagare, till exempel genom att arbeta via olika typer av lotsar.

Indikatorerna till målområdet "Attraktiv boendekommun" pekar till största del i fel riktning. Här används Medborgarundersökningen (MBU) som verktyg för att visa utvecklingen. I målområdet ingår arbetet kring trygghet, både på lång sikt och i det kortare perspektivet, och här syns många pågående aktiviteter. Bland annat börjar arbetet med kontinuitetsplanering etableras, där kommunen planerar för hur verksamheter ska kunna hålla igång trots samhällsstörning.

"Bekämpa klimatförändringen" är ett område med fördröjning i utfallet av indikatorerna. Aktiviteter kring klimatfrågor sker ofta ur ett långsiktigt perspektiv, och effekten syns inte förrän efter en tid. De flesta indikatorer som följs centralt

visar positiv utveckling, även om vi ännu inte når upp till målen för året. Tyvärr får det inte genomslag på minskning av växthusgaser i det geografiska området, som inte minskar i den takt som är målsatt.

Den sammantagna bedömningen är att Falu kommun under året uppnått en god ekonomisk hushållning inom många områden. Trots konsekvenser av det ekonomiska läget och det förändrade världsläget bedöms resultatet för året vara förenligt med de mål kommunfullmäktige beslutat om för verksamheten avseende god ekonomisk hushållning. Genomförda och påbörjade aktiviteter i kommunkoncernen finns beskrivna under respektive mål. Ytterligare fördjupningar finns i nämndernas årsredovisningar.

Finansiella mål för kommunen

I det finansiella perspektivet handlar god ekonomisk hushållning främst om att säkerställa att varje generation själv bär kostnaderna för den service som den konsumerar. Det innebär också att ingen kommande generation ska behöva betala för det som en tidigare generation förbrukat. De finansiella mål som kommunfullmäktige har fastställt för att säkerställa att Falu kommun har en god ekonomisk hushållning är:

1. Kommunens resultat ska uppgå till minst 2 procent av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning

Sedan 2006 har kommunen haft som finansiell målsättning att resultatet ska uppgå till minst två procent av skatteintäkter och utjämning. Motiven till att uppnå ett sådant överskott är till exempel kommande års investeringsbehov, ökade kostnader för avtalspensioner, strävan att stärka soliditeten och en reserv för oförutsedda händelser. Resultatet, exklusive upplösning för pensionskostnader, uppgår till 8 mnkr vilket motsvarar 0,2 procent av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning. Målet är därmed inte uppfyllt för år 2023.

2. Soliditeten inklusive ansvarsförbindelse för pensioner, ska förbättras

Soliditet innebär ett mått på hur stor del av kommunens tillgångar som finansierats med eget kapital, det vill säga inte genom lån. Ju högre soliditet kommunen har, desto lägre är skuldsättningen. Soliditeten har ökat från cirka 5 procent år 2018 till 17 procent år 2023, dock en försämring från 18 procent 2022. Målet är därmed inte uppfyllt 2023. Då investeringarna ökar samtidigt som resultatet minskar, medför det att soliditeten försämras.

3. Självfinansieringsgraden, som snitt under en 5-årsperiod, ska vara minst 50 procent

Självfinansieringsgraden i kommunen de senaste fem åren, 2019-2023, uppgår till 71 procent. Målet är därmed uppfyllt 2023.

Uppföljning av ägardirektiv/finansiella mål bolagen

För bolagen anges målsättningarna i ägardirektivet. Sammanställning av målen för respektive bolag framgår nedan.

	Kopparstaden		FEV		Lufab	
	Mål	Utfall 2023	Mål	Utfall 2023	Mål	Utfall 2023
Resultatnivå/avkastning Avkastning på totalt kapital beräknas som resultat före skatt plus räntekostnaderna dividerat med totalt kapital	3,0%	3,1%	6,0%	7,5%	Max 1,5% (mot Falu kommun)	1,2%
Resultat/avkastning gentemot externa parter (avser Lufab) Avkastning på totalt kapital beräknas som resultat före skatt plus räntekostnaderna dividerat med det kapital som härrör sig till verksamhet gentemot externa parter.	-	-	-	-	Minst 10%	2,2%
Soliditet Soliditeten beräknas som eget kapital dividerat med balansomslutning	25,0%	39,0%	25,0%	39,5%	5,0%	2,6%

Uppföljning av kommunfullmäktiges målområden

I Årsplan med budget för 2023-2025 har kommunfullmäktige beslutat om fem målområden. Dessa fem målområden är:

1. God utbildning för alla
2. Egen försörjning
3. Växande näringsliv
4. Attraktiv boendekommun
5. Bekämpa klimatförändring

Till respektive målområde finns ett resultatmål samt indikatorer kopplade. Nedan följer en uppföljning av respektive målområde och dess indikatorer. I redovisningen beskrivs även aktiviteter och insatser som har genomförts för att bidra till målpupplifelse.

Målområde 1 – God utbildning för alla

Kommunfullmäktiges resultatmål: *Falu kommuns skolor håller en hög och likvärdig kvalitet*

Rekrytering av lärare (heltidstjänster) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i grundskola årskurs 1-9 har en nedåtgående trend både i landet och i Falu kommun. Kommunen når dock målet, även om kurvan för Falun avviker kraftigare än övriga landet.

Andelen barn 1-5 år inskrivna i förskola ökar stadigt sett över en 20-årsperiod och Falun är en av de kommuner i landet som har störst andel inskrivna barn. År 2021 noterades en minskning som antagligen var en effekt av pandemin, men nu är andelen inskrivna tillbaka till målnivå.

Indikatorn Elever i årskurs 6 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen (som eleven läser) har tappat i riket, och Falu kommun ligger långt ifrån målet på 85 procent. En trolig orsak är psykisk ohälsa och sjukfrånvaro, både bland elever och lärare.

För indikatorn Andel elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram har Falu kommun ett mål på 90 procent. Även om målet inte uppnås så ligger utfallet på 87,5 procent något bättre än riket.

Resultatet för Gymnasieelever med examen inom 4 år går starkt över tid och i Falu kommun nås målet med bred marginal. Stora resultatförbättringar har gjorts de senaste två åren. Anledningen till de fina siffrorna förklaras av personens stora engagemang, utvecklade arbetssätt, samt välutrustade metodsalar och yrkeshallar. Fler flickor än pojkar tar gymnasieexamen vilket följer utfallet i landet i övrigt.

Flera förbättringsinitiativ pågår för att förbättra resultaten i målområdet "God utbildning för alla". Arbeten för att skapa en trygg och tillgänglig lärmiljö, höja undervisningskvaliteten samt främja elevers delaktighet i skolan fortsatte under året. Insatserna förväntas bidra till förbättrade förutsättningar för att stärka lusten att lära. På sikt skapar det bättre förutsättningar för likvärdighet. Andra förbättringsinitiativ handlar om hur resultatuppföljning genomförs på pedagog- och rektorsnivå, eller utveckling av undervisningsprocessen, där kvalitet på gruppnivå prioriterats.

Under 2023 har ett arbete inletts för att implementera arbetsmodellen Tillsammans för varje barn, som är en modell för samverkan mellan skola och socialtjänst. I samverkan, och utifrån ett strukturerat metodstöd, identifieras behov av tidiga insatser för att så tidigt som möjligt i barnets liv upptäcka och lösa problem som uppstår. Varje skola/område i alla skolformer har nu dedikerade personer för råd och stöd kring metodstödet.

Arbetet med att verka för god psykosocial hälsa hos barn och unga har under året handlat om att främja en trygg skolmiljö med hög trivsel, förebygga elevfrånvaro, underlätta för elever att återgå i studier på skolan efter frånvaro, samt flexibla lösningar för elever vars hälsotillstånd inte möjliggör skolförvaro.

Falu kommun arbetar även med att skapa goda förutsättningar för en god folkhälsa och goda lärmiljöer på fritiden. Flera nämnder samarbetar kring till exempel simskoleundervisning, Dans för hälsa, språkcaféer, skapandeverkstad för ungdomsslussen, samt utbudet från kulturskolan och naturskolan.

Koppling Agenda 2030		Indikatorer	2019	2020	2021	2022	2023		Målvärde för indikatorn	2023	2024
Mål 4.1 - likvärdig utbildning av god kvalitet	Lärare (heltidstjänster) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i grundskola åk 1-9, kommunala skolor, andel (%)		69,8	69,1%	68%	68%		→	68%	68%	
Mål 4.2 - God utbildning för alla	Barn 1-5 år inskrivna i förskola, andel (%)		83,6%	85,2%	83,3%	86,1%		→	86%	87%	
Mål 4.1 likvärdig utbildning av god kvalitet, 4.5 - minskande utbildningsskillnader mellan könen samt Mål 5 - jämställdhet	Elever i åk 6 som uppnått kunskapskraven i alla ämnen (som eleven läser), lägeskommun, andel (%) Totalt		77,4	76,9%	72,9%	77,3%	74,1%	↘	85%	85%	
	- andel (%) Pojkar		73,3	76,7%	68,9%	74%	73,1%		Ökar	85	
	- andel (%) Flickor		81,7	77%	77%	80,9%	75,3%		Ökar	85	
	Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%) Totalt		87	88,8%	88,3%	89,3%	87,5%	↘	90%	91%	
	- andel (%) Pojkar		85	87,3%	86,9%	86,2%	89,5%				
	- andel (%) Flickor		89	90,6%	89,8%	92,6%	85,6%				
Mål 4.1 - likvärdig utbildning av god kvalitet	Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun		72,7%	77,8%	73,3%	76,8%	80,8%	→	75%	77%	
	- andel (%) Pojkar		69,9%	74%	76,4%	73,3%	76%				
	- andel (%) Flickor		75,4%	81,3%	70,8%	80,4%	85,6%				
LUPP/Trygghet	Andel negativa svar på frågan "Under de senaste sex månaderna, har du blivit mobbad, trakaserad eller utfryst"? ¹				21%			↘	sjunker		
	- andel (%) killar				17%						
	- andel (%) tjejer				25%						
¹ Med negativa svar avses de som svarat "Ja, under en längre period" och "Ja, enstaka gånger" Nästa LUPP genomförs 2024.											

Färgerna visar hur Falu kommun ligger till jämfört med andra kommuner i landet.

- 25 procent bästa kommunerna i landet
- 50 procent bästa kommunerna i landet
- 25 procent sämsta kommunerna i landet

- ↗ Positiv trend jämfört med förra året
- ↘ Negativ trend jämfört med förra året

Målområde 2 – Egen försörjning

Kommunfullmäktiges resultatmål: Falu kommun skapar förutsättningar för varje individs oberoende och möjlighet till egen försörjning

Andelen ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljt yrkesprogram på gymnasiet blir fler och ligger över rikssnittet. Gymnasieskolan arbetar sedan tidigare med samverkansmodellen skola-arbetsliv i syfte att fler unga från gymnasieskolan kommer ut i aktiviteter, fortsatta studier, arbete eller daglig verksamhet efter gymnasiet. Ett annat initiativ för att förstärka området är pedagogernas arbete med att förbättra elevers studie- och yrkesvägledning, vilket kan leda till att minska könsstereotypa val av program till gymnasiet och på så sätt minska avhoppet.

Flera indikatorer inom målområdet visar fina resultat. Långtidsarbetslösheten i kommunen går ner. Likaså gruppen invånare 16-24 år som varken arbetar eller studerar sjunker och ligger klart under riksnivån. Andelen skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) med vistelsetid 4-6 år som förvärvsarbetar stiger tydligt och även här ligger Falun bättre till än snittet i landet.

Vuxna med långvarigt behov av bistånd är oförändrad, medan personer med mycket långvarigt ekonomiskt bistånd ökar. Kommunens insatser ställs succesivt om till ett fortsatt arbete kring dessa individer.

För att stärka matchningen på arbetsmarknaden pågår projektet "Rätt använd kompetens – en matchning i världsklass". Det övergripande målet är en förbättrad matchning mellan befintlig arbetskraft och Falu kommuns arbeten. Projektet beräknas pågå till och med mars 2026, då nya arbets sätt ska vara implementerade, förbättrade och ingå i ordinarie verksamhet.

Fler individer får möjlighet till daglig sysselsättning inom socialpsykiatri. Det möjliggör att individer som tidigare kommit till öppen verksamhet nu har fått stöd i att hitta egna praktikplatser, vilket ger en meningsfull sysselsättning

utifrån deras önskemål och förmåga. I förlängningen är det ett första steg ut i arbetslivet.

Falu kommun strävar efter att minska antalet timanställda, framför allt inom omvårdnad. Medarbetare introduceras på fler arbetsplatser eller avdelningar, vilket ökar flexibiliteten. Bemanningscenter som stöttar med vikariebemanning, ser löpande över sitt uppdrag och tjänstekatalog tillsammans med kärnverksamheterna, i syfte att minska andelen timanställda.

Falu kommun arbetar med att säkra kompetens inom bristyrken i samverkan med Arbetsförmedlingen. Individer som får stöd från arbetsmarknadsenheten och försörjningsstöd erbjuds olika arbetsmarknadsutbildningar som exempelvis vårdbiträdesutbildning och IT-utbildning. Planering pågår för utbildning inom grönyteskötsel och industri.

Koppling Agenda 2030		2019	2020	2021	2022	2023	Målvärde för indikatorn	2023	2024
Mål 1.1 Ingen Fattigdom	Indikatorer Inv. 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, andel (%)	7,1%	7,1%	5,4%	Indikatorn mäts inte längre i Kolada			7%	6,9%
Mål 4 God utbildning för alla Mål 8 Anständiga arbetsvillkor	Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, yrkesprogram	76,4%	75,9%	76,7%			↗	Ökar	
	- andel (%) Män	84,7%	83,6%	70,5%					
	- andel (%) Kvinnor	81,8%	77%	84%					
Mål 8.5 Anständiga arbetsvillkor och ek. tillväxt, 5.1 Jämställdhet	Långtidsarbetslöshet 25-64 år årsmedelvärde, andel (%) av bef. Totalt	2,6%	2,9%	3,1%	2,6%	2,3%	↘	Sjunker	
	- andel (%) av bef. Män	2,7%	3%	3,3%	2,6%	2,3%			
	- andel (%) av bef. Kvinnor	2,6%	2,8%	2,8%	2,6%	2,3%			
Mål 8.6 Anständiga arbetsvillkor och ek. tillväxt.	Invånare 16-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%)	5,2%	5,3%	4,7%			↘	Sjunker	
	- andel (%) män	5,6%	5,9%	5,3%					
	- andel (%) kvinnor	4,9%	4,6%	4%					
Mål 10 Minskad ojämlikhet, Mål 5.1 Jämställdhet	Förvärvsarbetande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20-64 år, vistelsetid 4-6 år, andel (%) Totalt	66	58,4%	57,6%	60,2%		↗	Ökar	
	- andel (%) Män	73,3%	67%	71%	72%				
	- andel (%) Kvinnor	54,6%	48%	41%	44%				
Mål 11 Hållbara städer och samhällen	Demografisk försörjningskvot	0,84%	0,85%	0,87%	0,88%		↗	0,87%	0,86%
Mål 1. Ingen fattigdom Mål 8 nständig arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt Mål 10. Minskad ojämlikhet	Vuxna biståndsmottagare (18+ år) med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen ²		1,3%	1,2%	1,2%		↗	1,2%	1,1%
	- andel kvinnor		1,26%	1,24%	1,27%				
	- andel män		1,26%	1,20%	1,13%				
Mål 1. Ingen fattigdom Mål 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt Mål 10. Minskad ojämlikhet	Vuxna biståndsmottagare med mycket långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av vuxna biståndstagare ³	23,7%	21,5%	26,6%	30,2%		↘	Sjunker	

² Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd under året dividerat med antalet vuxna invånare (18 år och äldre).

Långvarigt bistånd avser 10-12 månader under året.

³ Mycket långvarigt bistånd avser minst 27 månader under en period av tre år med uppehåll högst 2 månader i rad.

Färgerna visar hur Falu kommun ligger till jämfört med andra kommuner i landet.

- 25 procent bästa kommunerna i landet
- 50 procent bästa kommunerna i landet
- 25 procent sämsta kommunerna i landet

- ↗ Positiv trend jämfört med förra året
- ↘ Negativ trend jämfört med förra året

Målområde 3 – Växande näringsliv

Kommunfullmäktiges resultatmål: *Falu kommun har ett växande näringsliv och ett attraktivt företagsklimat*

Resultatet för företagsklimat enligt servicemätningen Insikt i SKRs¹ Öppna jämförelser ökar något och ligger riksnittet bland andra kommuner. Mätningen visar företagarnas helhetsbedömning av servicen i myndighetsutövningen på en skala 0-100, där Falu kommun ges bedömningen 75. Högst värderas området Livsmedelskontroll (79) samt Bemötande (80). Andel företagsamma av den arbetsföra befolkningen stiger något år för år, och även här ligger Falun på riksnittet. Enligt Svenskt näringslivs mätning av företagsklimatet ligger Falun något under genomsnittet i den samlade bedömningen jämfört med övriga riket.

Ung Företagsamhet är ett nationellt koncept där elever på gymnasiet i samverkan med intresseorganisationen Ung företagsamhet lär sig företagande genom att själva starta, driva och avveckla företag. Antalet UF-företag i Falun ligger stabilt över åren. Könsfördelningen är ojämn med fler män än kvinnor, vilket har ett samband med könsbundna val till gymnasieskolan. Att förändra normer och könsstereotypa studie- och yrkesval sker i många processer som skolsystemet har rådighet över, till exempel genom studie- och yrkesvägledning. Utbildning av fler UF-lärare pågår.

Tidiga dialoger inför kommunens upphandlingar är ett viktigt arbetssätt för att förbättra arbetet med anbud och avtal. I den tidiga dialogen finns det möjligheter för kommunen att presentera behov och önskat resultat, samtidigt som leverantören kan presentera sitt erbjudande. Det ger bättre förutsättningar förstå målbilden för upphandlingen

bättre. Upphandlingscenter (UHC) har etablerat rutiner för att främja regional tillväxt, bland annat genom att arbeta tillsammans med näringslivskontoren, som redan i upphandlingsarbetet kan identifiera lokala företag.

En viktig faktor för de som kontaktar kommunen är att frågorna tas omhand och besvaras snabbt och korrekt. Trenden är att fler frågor besvaras direkt av kontaktcenter, vilket gör att svarstiden förkortas. Kontaktcenter mäter löpande nöjdheten hos de som kontaktar kommunen och den ligger i princip oförändrad jämfört med fjolårets utfall på 85 procent nöjdhet. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen har påbörjat ett arbete för att förbättra upplevelsen av kommunens tjänster. Genom att tänka utifrån principen "lätt att göra rätt" har initiativet Kundresan påbörjats. Medarbetare från olika avdelningar arbetar med fiktiva fall kring etableringar med syftet att sätta sig in i mottagarens perspektiv.

Falu kommun fortsätter att utveckla företags- och MEX-lotsar. MEX-lotsen (Mark- och exploateringslots) är en servicefunktion som arbetar med markfrågor, exploateringsärenden och bostadsbyggande, samt bistår med information och hjälper företagare att hitta rätt bland lagar och regler. Företagslots hjälper företagare kan komma med konkreta ärenden men också affärsidéer för att få vägledning.

Falu kommun arbetar för att stärka rollen som idrotts- och kulturkommun. Genom att stärka bilden av Falun som en unik besöksdestination stärks attraktionskraften för både företagare, besökare och invånare. Det nya badhuset med världsarvsprofil med tillhörande relaxavdelning, ger förutsättningar att skapa paketupplevelser inom Faluns temaområden. Kommunen har även startat ett nätverk tillsammans med besöksnäringens företag och Visit Dalarna. Faluns turistekonomiska omsättning visar en kraftig positiv ökning.

¹ Sveriges kommuner och regioner

		2019	2020	2021	2022	2023		Målvärde för indikatorn	
Koppling Agenda 2030	Indikatorer							2023	2024
Mål 8.3 Främja politik för (...) ökad företagsamhet	Företagsklimat enligt Svenskt näringsliv -Vilket sammanfattande omdöme vill du ge företagsklimatet i kommunen (företagare)	3,22	3,23	3,32	3,28	3,28	→	3,4	3,5
	Andel företagsamma av den arbetsföra befolkningen 16-74 år (%)	11,9	12,1%	12,2%	12,7%		↗	12,3%	12,4%
	Antal UF-företag i Falun				142	141	↘	Ökar	
	Antal tjejer som driver UF-företag (både kommunal och friskola)					167		Ökar	
	Antal killar som driver UF-företag (både kommunal och friskola)					233		Ökar	
Mål 8.3 Främja politik för (...) ökad företagsamhet	Andel företag med regional anknytning av totalt antal lämnade anbud (%) ⁴			57%	55%	45%	↘	Ökar	
Mål 8.3 Främja politik för (...) ökad företagsamhet	Andel tecknade avtal med regional anknytning av totalt antal tecknade avtal (%)			56%	63%	43%	↘	Ökar	
Mål 9 - Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	Tillgång till bredband, minst 100 Mbit/s, andel		92%	93%	95%		↗	86% ⁵	

⁴ Regionala företag är de som har verksamhet i någon av våra samverkande kommuner.

⁵ Målvärdet är felaktigt satt utefter antal "anslutna", inte efter indikatorn "tillgång till...". Målet för "Tillgång till..." är 90%.

Målområde 4 – Attraktiv boendekommun

Kommunfullmäktiges resultatmål: *Falun är en attraktiv boendekommun som präglas av goda livsmiljöer*

Enligt SCBs² medborgarundersökning uppger 75 procent av de svarande att de är ganska eller mycket nöjda med tillgången till kommunal service utanför kommunens centralort, till exempel skola, äldreomsorg och bibliotek. Resultatet pendlar lite upp och ner över åren, och utfallet för året är inte statistiskt säkerställt. Projektet Bygdelots startades i syfte att hantera frågor och ärenden för att utveckla och behålla grundläggande kommersiell service på landsbygden (livsmedel, drivmedel och betaltjänster). Arbetsgrupper är startade där både utmaningar, möjligheter, samt mer generella landsbygdsfrågor diskuteras, till exempel kollektivtrafik, utveckling av grönytor och parkmark och tomma lokaler.

Efter pandemin har ett omtag kring socialaktivering skett på samtliga vård- och omsorgsboenden. För att öka trivselen och minska ensamheten hos de boende finns aktivitetsansvariga på samtliga enheter och minst fem gemensamma aktiviteter per vecka planeras. Det pågår även ett arbete för att förbättra utomhusmiljöerna för kommunens boenden.

En parameter för en attraktiv boendekommun är trygghet. Förutom att arbeta med den långsiktiga tryggheten har kommunen även ett samarbete med flera aktörer kring vilka förebyggande insatser som gemensamt bör prioriteras i ett kortare perspektiv. Sedan 1 juli styr en ny lag (2023:196) som gör att kommuners ansvar i det brottsförebyggande arbetet stärks. Länsstyrelsen har tagit fram en vägledning kring den nya lagen och Falun kommun kommer under våren 2024 att ta fram en fördjupad lägesbild för att se vilka åtgärder som behöver vidtas. Frågan i SCBs medborgarundersökning som handlar om oro för att en allvarlig samhällsstörning kommer ske, ökar dock igen efter förra årets positiva resultat och Falun är därmed tillbaka på samma nivå som i övriga landet.

Under året har Falu kommunkoncern påbörjat arbetet med att bygga upp en krigsorganisation för att möta det förändrade världsläget. En risk- och sårbarhetsanalys är genomförd i alla förvaltningar och flera risker är hanterade. Kontinuitetshandlingar samt översyn av vårt säkerhetsarbete är en ständigt pågående process där risker tas om hand, till exempel genom att förebygga eller planera för att hålla verksamheter i gång trots samhällsstörningar.

För att stärka möjligheterna för kommunens invånare att delta i arbetet med utveckling av Falu kommun, fortsätter utvecklingsarbetet med e-tjänsten Faluförslaget. Rutinerna har förbättrats för att handläggningen ska vara likvärdig och transparent. Dialoger med intresseföreningarna på landsbygden genomförs för att möjliggöra samverkansmöjligheter, men även för att få kunskap om de utmaningar som finns för de Falubor som lever och verkar utanför stadskärnan.

Satsningen på att stärka ungas möjlighet till delaktighet och inflytande har inneburit att en representativ fysisk ungdomspanel samt en digital panel med ungdomar i åldrarna 13-15 år har skapats, där diskussioner förs kring olika frågor som rör unga. Underlaget från panelträffarna är en del av kommunala beslutsunderlag. Exempel på förändringar som resultat av ungdomspanelens arbete är bibliotekets framtida fysiska utformning, en ny kommunikationsstrategi som tas fram för att bättre nå unga, samt ny plan av aktiviteter som intresserar ungdomar.

Under 2023 har det strategiska varumärkesarbetet fortsatt där syftet är att stärka och utveckla bilden av Falun. Under året genomfördes marknadsföringskampanjer för både Världsarvet Falun och Falun/Borlänge-regionen genom kampanjen Masa dig hem. Andra exempel på aktiviteter är webbplatsen falun.se som har uppdaterats, och projekt #MittFalun som syftar till att stärka kommuninvånarna som ambassadörer för vår stad. Utvecklingsarbete pågår inom cykling inom Världsarvet, skyltning, nya leder för paddling.

² Sveriges kommuner och regioner

Arbetet genomförs tillsammans med bland andra Visit Dalarna, cykelklubbar och Falu gruva.

Under 2023 har Sverige haft den lägsta befolkningsökningen på över 20 år. Falu kommun har inte påverkats i samma utsträckning, och under året har Falun haft en befolkningsökning på 168 personer vilket gör att vi den 31 december var 59 986 personer i Falu kommun. De flesta åldersgrupper hamnar under prognos, förutom åldersgruppen 67-89 år som har ökat mest. Födelseöverskottet blev +11

personer vilket är lägre än prognos. Det som drivit på befolkningsökningen är flyttnettot, det vill säga skillnaden mellan inflyttade och utflyttade (både inrikes och utrikes) där 123 fler personer flyttat till Falun, jämfört med de som flyttat ut.

Kopparstaden har under året färdigställt 24 bostäder i Sundborn, samt skrivit avtal för nästa nyproduktion om 129 lägenheter i kvarteret Furiren, Surbrunnshagen, där första inflytt beräknas till mitten av mars 2025.

Koppling Agenda 2030		Indikatorer	2019	2020	2021	2022	2023		Målvärde för indikatorn	
									2023	2024
Mål 11 - Hållbara städer och samhällen	Nettoinflyttning Falu kommun		402	122	182	-138	168	↗	Ökar	
Mål 11 - Hållbara städer och samhällen	Färdigställda bostäder, antal nya per år, totalt				199	Indikatorn följs inte längre			300	300
Medborgarundersökningen /SCB	Andel positiva svar på frågan: "Hur tycker du följande fungerar i din kommun? Tillgången till kommunal service utanför kommunens centralort, t.ex. skola, äldreomsorg, bibliotek".				75%	80%	75%	↘	77%	80%
	Andelen positiva svar på frågan: "Vad tycker du om utbudet av ställen för unga att träffas på i kommunen"? (t.ex. fritidsgårdar,				14%	13%	11%	↘	20%	25%
	Andelen positiva svar på frågan: "Vad tycker du om utbudet av ställen för äldre att träffas på i kommunen"? (t.ex. träffpunkter)				46%	56%	48%	↘	50%	55%
	Andelen negativa svar på frågan: "Hur orolig är du för att det kommer ske en allvarlig samhällsstörning i kommunen"? (t.ex.				24%	14%	20%	↗	20%	16%
	Andelen positiva svar på frågan: "Vad tycker du om möjligheterna som kommunens invånare har att delta aktivt i arbetet med utveckling av kommunen"? (t.ex. medborgardialoger, samråd)				39%	42%	39%	↘	42%	45%
LUPP/Politik och samhälle	Andelen positiva svar på frågan: "Vilka möjligheter har du att föra fram dina åsikter till dem som bestämmer i kommunen"?				19%			↘	Ökar	
	- andel (%) tjejer				15%					
	- andel (%) killar				23%					
Mål 11 - Hållbara städer och samhällen	Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%) ⁶				12,9%	12,9%		↔	12%	11%
	- andel (%) kvinnor				12,2%	12,2%				
	- andel (%) män				13,7%	13,7%				

↗ Positiv trend jämfört med förra året

↘ Negativ trend jämfört med förra året

Målområde 5 – Bekämpa miljö- och klimatförändringen

Kommunfullmäktiges resultatmål: Falu kommun tar sitt klimatansvar på allvar och prioriterar åtgärder mot klimatförändringarna

Ett bidrag till utsläppsminskning av växthusgaser är att minska energiförbrukningen i kommunens lokaler, och energieffektiviseringar vilket sker vid både ny- och ombyggnationer. Det kan handla om åtgärder på tak, belysning, ventilation, fönster och installerad solenergi, samt ventilationsåtgärder och konverteringar från direktverkande el eller olja till fjärrvärme. 2023 har kommunen minskat energiförbrukningen i sina lokaler med tre procent.

Två ny- och ombyggnadsprojekt under året, Sundbornskolan och sarskolan på Hälsinggårdsskolan, genomförs båda med ekologisk hållbarhet. Byggnade med särskilt fokus på ekologisk hållbarhet skiljer sig från traditionellt byggande genom att till exempel ta hänsyn till produkters miljöpåverkan, återbruk av material, effektiv energianvändning samt placering av byggnader för att minimera risker med översvämningar. Byggnaderna ska även vara ekologiskt hållbara under driftskedet.

Ett exempel på aktivitet för att minska kommunens egna transporter, är att samköra transporter mer. Det kan handla om optimering av transporter inom hemtjänsten och hemsjukvården, eller beställningar som kan samordnas för att minska antalet turer. Några förvaltningar har investerat i elcyklar med lastfunktion för att minska bilåkande i verksamheterna.

Målet för andel fossilbränslefria fordon i kommunens fordonssflotta uppnås inte för året. Beställningsförfarandet har

förbättrats, men det är fortfarande väldigt långa leveranstider på rena elfordon. Det finns även förbättringsmöjligheter i de fordon som kan tankas med både diesel och det förnybara HVO100, där det fortfarande finns för få tankstationer. Totalt har kommunens fordon tankats med HVO100 i 42% av den totala bränslevolymen.

Kommunen bygger ut gång- och cykelbanenätet efter cykelplanen. Under året har ett antal nya vägvisningsskyltar satts upp utefter cykelstråk. 83 procent av de som svarat på SCBs medborgarundersökning anger att de är nöjda med utbudet av gång- och cykelvägar.

Beslutet om Lugnet som ett kommunalt naturreservat har vunnit laga kraft. Beslut om flera naturreservatsbildningar togs under året, vilket innebär att flera områden på kommunägd mark kommer att kunna skyddas under kommande år. Projektet "äkta hästkrafter" pågår där vissa gräsmarker ska skötas som slåtteräng.

Indikatorn som handlar om att förenkla möjligheterna att använda kollektivtrafiken, påverkas mest av Regionen, men Falu kommun deltar i dialogen om utveckling på området. Kommunen kan påverka genom till exempel stadsplanering och planering av skolskjutsar.

Att arbeta med målområde fem handlar om ett långsiktigt arbete bland annat med riskanalyser och scenarior hantering. Ett av ansvarsområdena för kommunen är att förebygga effekterna av extremväder, främst motverka och hantera översvämningar. Flödesfrämjande åtgärder görs i syfte att få vattnet att rinna runt Falun i stället för igenom. Ett stort projekt inom detta pågår genom renovering av Korsnäsdammen som beräknas vara färdig under 2025.

		2019	2020	2021	2022	2023		Målvärde för indikatorn	
Koppling Agenda 2030	Indikatorer							2023	2024
Mål 11.6 minska städernas miljöpåverkan per person	Utsläppsminskning av växthusgaser från transporter (CO ₂ -ekv. ton/år) i geografiska området i procent jmf 2010	-31%	-37%	-36%				Ökar	
Mål 12.5 minska mängden avfall	Insamlat kommunalt hushållsavfall totalt, kg/person (Justerat)	445	461	439	411			450 kg	440 kg
Mål 13 - Bekämpa klimatförändringen, Mål 11.6 minska städernas miljöpåverkan per person	Andel fossilbränslefria fordon i fordonssflottan, Falu kommun org	10%	10%	12%	25%	27%		40%	50%
Medborgarenkäten/resor och kommunikationer	Andel positiva svar på frågan: "Vad tycker du om utbudet av gång- och cykelvägar i kommunen"?			76%	79%	83%		77%	78%
Medborgarenkäten/resor och kommunikationer	Andelen positiva svar på frågan: "Vad tycker du om möjligheten att på ett enkelt sätt använda kollektivtrafiken för dina vardagliga resor, tex till arbete, skola eller annan sysselsättning"?			56%	57%	58%		58%	61%
Mål 15 - Ekosystem och biologisk mångfald	Skyddad kommunal naturmark (hektar)				883 ha	909 ha		Ökar	
	Ängsmark (slåttermark) som sköts av kommunen (hektar) ⁷				2,1 ha	2,6 ha		Ökar	
	Betesmark som sköts av kommunen (hektar)				29,8 ha	50,6 ha		Ökar	
	⁷ Betesmark och slåttermark omfattar både kommunalt ägd mark samt mark som ägs av annan men kommunen sköter marken. Den omfattar även ytor som inte är skyddade.								

Resultat och ekonomisk ställning

Utvärdering av Falu kommuns finansiella ställning utgår från ett koncernperspektiv och syftar till att bedöma utvecklingen av intäkter och kostnader, både utifrån det aktuella räkenskapsåret och utifrån utvecklingen över tid. Enskilda koncernheter/verksamheter kommenteras där det är relevant.

Sammanfattning av det ekonomiska läget

Organisation/bolag	Utfall 2023	Utfall 2022	Utfall 2021
<i>Resultat efter finansiella poster:</i>			
Falu kommun	8	88	160
Falu Stadshus AB	-8	-7	-9
Falu Energi & Vatten AB, koncern	181	173	164
Kopparstaden AB, koncern	86	70	81
Lugnet i Falun AB	-1	1	6
Högskolefastighet Lugnet KB	0	0	0
Räddningstjänsten Dala Mitt, 37,32%	0	2	-1
Summa	266	327	401
Skattekostnad	-49	-42	-36
Justeringar i koncernredovisningen	-116	-35	-33
Resultat kommunkoncernen	101	250	332

Kommunkoncernens resultat för 2023 uppgår till 101 mnkr, att jämföra med 250 mnkr för 2022. Det är framför allt kommunens resultat som minskat väsentligt mot föregående år, till följd av bland annat kraftigt ökade kostnader för pensioner och räntor samt ökade kostnader till följd av inflationen.

I syfte att göra resultaten mer jämförbara mellan åren behövs hänsyn tas till intäkter och kostnader som stör resultatet, så kallade jämförelsestörande poster.

Belopp i mnkr	Kommunkoncern			Kommun		
	2023	2022	Förändring	2023	2022	Förändring
Årets resultat	101	250	-149	8	88	-80
Årets resultat, exklusive jämförelsestörande poster	74	309	-233	6	134	-126
Årets resultat, andel av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning, % (förändring i procentenhet)	2,4%	6,2%	-3,8%	0,2%	2,2%	-2,0%
Årets resultat, exklusive jämförelsestörande poster, andel av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning, % (förändring i procentenhet)	1,7%	7,6%	-5,8%	0,1%	3,3%	-3,1%

Kommunkoncernen

Falu Energi & Vatten-koncernen redovisar ett resultat efter finansiella poster om cirka 181 mnkr, vilket är 13 procent lägre jämfört med budget. Väsentlig påverkan för det lägre resultatet återfinns främst inom värme- och elkraftsverksamheten, samt nedskrivning av vissa fibersträckor med låg anslutningsgrad som byggdes 2018. Resultatet innehåller även elkostnadsstöd och ränteintäkt som inte var kända när budget lades. Båda intressebolaget Grundledningen HB och Kurbit AB bidrar med till resultatet med överskott. Nettoomsättningen är 15 procent lägre jämfört med budget. Det beror främst på den lägre intäkten för elhandel och elkraft. Det lägre priset på el har delvis mötts av ökad försäljningsvolym av värme och högre pris vid försäljning av pellets.

Kostnad för råvara, el och elöverföring är 22 procent lägre jämfört med budget. Biobränsle och kostnad till överliggande nät har ökat, samtidigt som inköp av el för vidareförsäljning till slutkund har minskat med det fallande elpriset. Personalkostnaderna är 9 procent lägre jämfört med budget

och beror på ej tillsatta vakanser. I stället har kostnad för inhyrd personal och konsulter ökat. Årets avskrivningar är 15 procent högre än planerat, främsta orsaken till det är nedskrivning av ovan nämnda fibersträckor.

Räntenettet är väsentligt bättre än budgeterat. Främsta orsaken till detta är att det under 2023 erhållit ränta på inestående bankmedel. Genomsnittlig räntenivå uppgår till 1,8 procent vilket är enligt budget.

Till Falu Stadshus AB lämnas 28 mnkr i koncernbidrag för 2023. För 2022 lämnades 35 mnkr och tidigare år 18 mnkr.

Koncernens resultat efter finansiella poster är något högre än för 2022 (+5 procent), främst beroende på den ej budgeterade intäktsräntan och elkostnadsstödet. Intäkt avseende elkraftproduktionen har minskat väsentligt, men då elhandel har ökat i volym och pelletspriset ökat är årets nettoomsättning ändå +4 procent jämfört med föregående år.

Avskrivningarna är i samma nivå som 2022, då motsvarande nedskrivning gjordes avseende fibersträckor byggda 2017.

Kopparstaden redovisar ett resultat efter finansnetto om 86 mnkr (70). Hyresintäkterna ligger i linje med budget för

året, utfallmässigt mot föregående år bidrar Kungsgården med hyror hela kalenderåret, Sundborn från våren 2023 samt årlig hyreshöjning och hyresjusteringar för renoverade lägenheter.

Elstöd erhöles under 2023, en engångspost om drygt 4 mnkr som ej fanns budgeterad. Försäljning av mark i Surbrunnshagen till HSB och försäljningen av Familjecentralen i Britsarvet bidrar med 42 mnkr.

Högre kostnader för fjärrvärme dels beroende på kallt år som högre fjärrvärmepris. Kostnaderna för reparationer och underhåll, främst material ökade samt att andelen köpta tjänster för dessa åtgärder ökade, både i jämförelse med budget som föregående år. Rörelsekostnaderna belastas också av nedlagda projekteringskostnader för Furiren om 25 mnkr.

Årets resultat belastas med nedskrivningar om drygt 7 mnkr, för projekt på landsorten där marknadsvärden understiger de bokförda värdet efter genomförda åtgärder.

Räntekostnaderna är 13 mnkr högre i jämförelse med 2022, då ca 30 procent av lånestocken har rörlig räntebindning. Dock bidrog de tidigare genomförda långa räntebindingarna till att effekten av det nya ränteläget blev begränsad.

Lugnet i Falun AB redovisar ett resultat efter finansnetto om cirka 1,1 mnkr, att jämföra med budgeterat resultat om cirka 3,6 mnkr. Omsättningen blev något högre än budget trots att de lägre mediakostnaderna resulterade i en hyresänkning motsvarande 2 mnkr gentemot de kommunala hyresgästerna. Mediakostnaderna sjönk totalt med ca 3 mnkr jämfört med budget.

Avskrivningarna ökade med totalt 1 mnkr och bolaget har under året aktiverat pågående investeringar uppgående till cirka 92 mnkr där relaxen, byggherrekostnader och omledningen av vägen runt nya badhuset uppgår till totalt 82 mnkr.

Jämfört med 2022 så har omsättningen ökat med 17,4 mnkr. Ökningen förklaras helt och hållet med nya hyror för nya badhuset med relax och kontorsvåning. Mediakostnaderna ökade med 1,9 mnkr jämfört med 2022. Ökningen består främst i ökade kostnader för vatten +0,6 mnkr och fjärrvärme +0,7 mnkr. Både kostnadsökningarna hänger ihop med nya badhuset/relaxen.

Avskrivningarna har ökat med 7,5 mnkr mot föregående år och är i huvudsak knutna till nya badhuset även om det även finns ökande avskrivningar för andra aktiverade projekt såsom ny entré till utebadet, renovering av badrum på campingen och arenabelysning på skidstadion.

Räntekostnaderna har ökat med 10,8 mnkr och är orsakade av dels ökande marknadsräntor, dels ökad upplåning på grund av nya badhuset/relaxen.

Kommunen

Årets resultat för kommunen, efter återföring av reserveringar för vissa pensionskostnader, uppgår till 10 mnkr (90 mnkr), vilket är 9 mnkr högre än budget. Det är främst skatteintäkter som står för merparten av denna avvikelse.

Verksamhetens intäkter uppgår till 710 mnkr, vilket är en ökning med 39 mnkr, eller 5,8 procent, jämfört med föregående år. Detta förklaras av ökade bidrag samt ökade intäkter för taxor och avgifter, även hyresintäkterna har ökat. Vissa avgifter är kopplat till prisbasbeloppet, vilket höjdes mer än budgeterad nivå vilket lett till ökade intäkter.

Riktade stats- och driftsbidrag för perioden uppgår till 292 mnkr (280 mnkr). Av beloppet föregående år avsåg dock 20 mnkr ersättning för höga sjuklönekostnader, denna ersättning finns ej för 2023. Exklusive denna post uppgick stats- och driftsbidrag till 260 mnkr för 2022, de riktade bidragen har således ökat med 32 mnkr under 2023, vilket förklaras av ökade bidrag från bland annat Migrationsverket.

Intäkterna i form av gatukostnads- och exploateringsersättningar uppgår till 2 (8 mnkr). Att intäkterna är relativt låga förklaras av att ett flertal projekt har skjutits fram till 2024.

Årets skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning uppgår till 4 230 mnkr, vilket är en ökning med 169 mnkr jämfört med 2022 och 119 mnkr högre jämfört med budget. Både skatteintäkterna och utjämning har ökat jämfört med 2022 medan de generella statsbidragen minskat.

Skatteutjämningssystemet syftar till att skapa likvärdiga förutsättningar för kommuner att genomföra det åtagande som en kommun har, oavsett inkomstförhållande och strukturella kostnadsskillnader. Under år 2023 fick Falu kommun 542 mnkr i inkomstutjämningsbidrag, vilket utslaget per invånare var 9 038 kronor (8 341 kronor).

Utjämningssystemet för LSS-kostnader medförde en intäkt på 32 mnkr, att jämföra med 44 mnkr föregående år. Avgiften till kostnadsutjämningssystemet uppgick till 51 mnkr (63 mnkr). Kostnadsutjämningen ska utjämna för strukturella kostnadsskillnader avseende förhållandena i Falun jämfört med riket.

Verksamhetens kostnader uppgår till 4 752 mnkr, vilket är en ökning med 264 mnkr eller cirka 6 procent jämfört med motsvarande period föregående år. Detta förklaras delvis av omvärldsfaktorer såsom inflation, råvaru- och materialbrist samt att kriget i Ukraina har lett till prisökningar inom ett antal områden såsom drivmedel, el och livsmedel. Kostnaderna för köp av verksamhet har ökat med 50 mnkr jämfört med föregående år. Stor del av dessa kostnader avser köp av placeringar inom HVB- och familjehem samt öppenvård, där det varit både fler ärenden och ökad komplexitet vilket ger upphov till ökade kostnader.

Kommunens personalkostnader, inklusive pensionskostnader, uppgår till 2 790 mnkr vilket är en ökning med 154 mnkr (146 mnkr), eller 5,8 (5,9 procent), jämfört med 2022. Viss del avser ökade pensionskostnader, se kommentar längre ned. Personalkostnadernas andel av verksamheternas kostnader utgör 59 procent, vilket är i nivå med föregående år. Kommunens totala personalkostnader är högre än budgeterat. Inom vissa förvaltningar är det även svårigheter att rekrytera personal samt en hög sjukfrånvaro, vilket har lett till höga kostnader för kvalificerad övertid. Även extra kostnader för vikarier samt bonus till personal som jobbat extra och/eller flyttat sin semester under sommaren har bidragit till de ökade personalkostnaderna.

I kommunens personalkostnader ingår pensionskostnader, inklusive löneskatt, med 284 mnkr jämfört med 236 mnkr föregående år. Under 2023 infördes ett nytt pensionsavtal, AKAP-KR, vilket är helt avgiftsbaserat. Vid införandet av avtalet fick en del arbetstagare välja att stå kvar i det tidigare avtalet, KAP-KL eller gå över till det nya. Fler arbetstagare än vad som antagits kvarstår i avtalet KAP-KL, vilket ger en ökning av pensionsavsättningen för den förmånsbestämda pensionen. Av samma orsak minskas kostnaden

för den avgiftsbestämda pensionen vilket kompenserar kostnaden till viss del. Nya anställningar samt löneökningar gör dock att den avgiftsbestämda delen ökar.

Pensioner beräknas och indexeras utifrån prisbasbelopp och inkomstbasbelopp. Då prisbasbeloppet höjdes, ger det en högre indexering och därmed högre kostnad för pensioner.

I slutet av 2022 gjordes en partiell inlösen av pensioner som intjänats till och med 1997. Dessa pensionsåtaganden redovisas som ansvarsförbindelser och kostnaden redovisas på det år som utbetalning av intjänad pensionsrätt sker. En partiell inlösen innebär att ett försäkringsbolag övertar ansvaret för kommande pensionsutbetalningar, livsvarigt för vissa årskullar, mot att kommunen betalade en engångspremie under 2022. Den ekonomiska konsekvensen blir att kommunens kostnader minskar från och med 2023 med ca 6-8 procent av premiebeloppet. Beloppet för inlösen, inklusive beräknad särskild löneskatt, uppgick till 36 mnkr. Beräkningar från pensionsbolaget ger att denna inlösen har medfört minskade utbetalningar med ca 3,1 mnkr under 2023 som annars skulle ha belastat årets resultat.

Av- och nedskrivningar på anläggningstillgångar uppgår till 176 mnkr vilket är 14 mnkr högre än föregående år samt 28 mnkr högre än budgeterat. Detta förklaras framför allt av nyansknifningar av byggnader vilket genererar ytterligare avskrivningar.

Utveckling av intäkter och kostnader

På lång sikt kan inte de löpande kostnaderna överstiga de löpande intäkterna utan att kommunens ekonomi urholkas. Kommunen kan dessutom komma att bryta mot kommunalagens krav om balans. Ett sätt att mäta detta är att sätta samtliga löpande kostnader, inklusive nettot av finansiella poster, i relation till intäkterna från skatter, statsbidrag och utjämning. Uppgår denna relation till mindre än 100 procent har kommunen en balans mellan intäkter och kostnader. Verksamheternas nettokostnader, inklusive avskrivningar och pensioner, uppgår 2023 till 100 procent av skatteintäkter och bidrag. Nettokostnaderna har ökat med cirka 6 procent jämfört med föregående år.

Budgetföljsamhet

En viktig förutsättning för att uppnå en god ekonomisk hushållning är att kommunens nämnder och styrelse klarar av att bedriva verksamheten inom tilldelade budgetanslag. Det vill säga att det finns en god budgetföljsamhet i kommunen. Kommunkoncernen har idag ingen gemensam budgetstyrning utan varje bolag i koncernen upprättar sin egen finansiella kontroll. De kommunala bolagen uppvisar dock en relativt god budgetföljsamhet och en aktiv ekonomistyrning.

Inom kommunen visar nämnderna, exklusive finansverksamheten, tillsammans negativa avvikelser jämfört med budget på -86 mnkr.

Driftredovisning (Belopp i mnkr)	Utfall helår 2023	Utfall helår 2022
Budgetavvikelse nämnder	-86	-61
Budgetavvikelse finansverksamhet	93	84
Total budgetavvikelse	7	23

För 2023 är det främst skatteintäkterna som väsentligt påverkar resultatet. Utfallet för skatteintäkter och utjämning är 119 mnkr högre än budget. Osäkerhet i skatteprognoserna har förelegat under både 2022 och 2023.

Nedan kommenteras kort de nämnder som redovisar de största avvikelserna (i absoluta tal) mellan utfall och budget.

Omvårdnadsnämnden redovisar en negativ budgetavvikelse på 41 mnkr, primärt orsakad av höga volymer och brist på platser inom vård- och omsorgsboende. Detta resulterar i höga kostnader inom hemtjänsten. Ökade intäkter från taxor och hyror samt statsbidrag kompenserar delvis. Höga kostnader för utskrivningsklara patienter och personlig assistans bidrar till högre kostnader inom köp av verksamhet. Personalkostnaderna överstiger budgeten på grund av hög sjukfrånvaro och övertid. Övriga kostnader stiger på grund av pandemins påverkan och ökade priser, inklusive inhyrd personal inom hälso- och sjukvård.

Kultur och fritidsnämnden redovisar en negativ budgetavvikelse på cirka 13 mnkr. Det nya badhuset hade färre betalande besökare än förväntat, vilket resulterade i budgetavvikelse om 11 mnkr. Reparationer och underhåll på flera anläggningar samt höga elpriser har också belastat resultatet. Statligt elstöd och vakanser mildrar situationen något.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden redovisar en negativ budgetavvikelse på cirka 28 mnkr. Orsakerna är uteblivna exploateringsintäkter på 31 mnkr, på grund av konjunkturläget och avstannat bostadsbyggande. Resultatet för exploateringsverksamheten var 19 miljoner kronor sämre än budget, med uteblivna försäljningsintäkter och extra kostnader för marksanering. Vinterväghållningsbudgeten påverkades av väderförhållanden, med ökade kostnader för halkbekämpning och snöröjning. Det uppstod ytterligare kostnader på 11 miljoner kronor till följd av att investeringsprojekt som var färdigställda aktiverades och som inte var budgeterade. Personalkostnader var 5 mnkr lägre under året på grund av vakanser och rekryteringsproblem. Intäkterna ökade med 4 mnkr, delvis från arbete inom koncernen med högre intäkter för ledningsdragning inom den kommunala gatumarken.

Barn- och utbildningsnämnden redovisar en negativ budgetavvikelse på cirka 25 mnkr. Försäljning av verksamhet avviker positivt med cirka 6 mnkr, främst från ersättning för elever som är folkbokförda i annan kommun men går i skola i Falu kommun. Gymnasieskolan har den största positiva avvikelsen på cirka 5 mnkr, medan förskoleklass och grundskola har en negativ avvikelse på över 2 mnkr. Övriga intäkter avviker positivt, särskilt bidrag från Skolverket, Socialstyrelsen och Migrationsverket samt momsersättning på grund av ökade inköp. Köp av verksamhet och de negativa avvikelserna avser ersättningar till andra huvudmän inom skolverksamheten och externa utförare inom barn och familj. Personalkostnaderna avviker negativt på grund av ökade statsbidrag som är riktade mot bemanningsökningar. Emellertid påverkas även denna post av hög sjukfrånvaro och det följande höga behovet av vikarier inom förskolan. Övriga kostnader överskrider budgeten, främst på grund av höjda priser på läromedel.

Arbetslivs- och socialnämnden redovisar en positiv avvikelse på 10 mnkr jämfört med budgeten, främst på grund av Migrationsverkets statsbidrag. Integrationsinsatser planerade till 2 mnkr kunde inte genomföras på grund av sjukdom.

Ytterligare 3 mnkr från Migrationsverket för våld i nära relationer inkluderades inte i budgeten men beviljades och betalades ut till kommunen under 2023. Antalet elever inom vuxenutbildning minskade, vilket påverkade kostnaderna för extern utbildning och statsbidrag från Skolverket. Personalkostnaderna hade en positiv avvikelse om 8 mnkr, delvis på grund av vakanser och ett kartläggningsprojekt, vilket minskade behovet av överanställningar. Ökade kostnader för köp av extern verksamhet och minskade försäljningsintäkter resulterade i negativa avvikelser från budgeten.

Kommunstyrelsen visar en positiv avvikelse på 39 mnkr jämfört med budgeten. Utmaningar med kompetensförsörjning har lett till svårigheter att fylla vakanser och genomföra insatser. Kommunstyrelsens reserv för oförutsedda händelser har använts för riktade insatser och intern verksamhet, vid årets slut återstår dock 24,5 mnkr. Intäkterna ökade med 1 mnkr, främst genom statsbidrag och ökade intäkter inom bemanningscenter. Personalkostnaderna avviker positivt med 6 mnkr på grund av svårigheterna med vakanser, medan andra kostnader avvek med 4 mnkr på grund av uteblivna planerade insatser.

Servicenämnden redovisar en negativ budgetavvikelse på 27 mnkr, där drift- och fastighetssektionen svarar för den största delen av det negativa utfallet med 19 mnkr. Trots att hyresintäkterna överstiger budgeten, främst tack vare intäkter från inhyrda evakueringslokaler och utbetalat elstöd, kompenseras detta inte av de ökade lokalkostnaderna som överstiger budgeten med 19 mnkr på grund av modulinhyrning och höjda hyreskostnader. El- och energikostnaderna är däremot 4 mnkr lägre än budgeten, medan kapitalkostnaderna avviker negativt med 26 mnkr. Inom Kost och Lokalvård är avvikelsen negativ med 9 mnkr, framför allt på grund av de stigande livsmedelskostnaderna. Personalkostnaderna överskrider budgeten med 4,2 mnkr till följd av oväntade löneökningar.

En utförligare beskrivning av nämndernas utfall jämfört mot budget finns i avsnittet driftredovisning.

Prognossäkerhet

Ytterligare ett sätt att analysera risker och kontroll i kommunen är att mäta prognossäkerheten. En god prognossäkerhet innebär att kommunen har goda förutsättningar att anpassa sig till förändrade förutsättningar under året. Prognossäkerheten mäts i Falu kommun genom jämförelse av den helårsprognos som gjordes i samband med delårsbokslutet i augusti 2023 och utfallet i årsredovisningen för 2023.

Jämförelse prognos augusti mot utfall december	Utfall ack dec 2023	Prognos 8 2023	Avvikelse
Nämnder	-86	-103	17
Kommunövergripande finansiering	94	89	5
Totalt	8	-14	22

Prognosen i augusti pekade på ett resultat på cirka -14 mnkr

(-15 mnkr sämre än budget). Utfallet i december blev 8 mnkr vilket är 7 mnkr högre än budgeterat. I princip samtliga nämnder, förutom arbetslivs- och socialnämnden och kommunstyrelsen, lämnar negativa resultat per 31 december.

Träffsäkerheten i prognoserna har varit varierande mellan nämnderna under flera år, vilket försvårar kommunens förutsättningar att anpassa sig efter förändringarna under året. Det positiva för 2023 är att de senaste årens stora avvikelser mellan höstens prognoser och det faktiska utfallet inte har uppdragats för 2023. Med tanke på den kärva ekonomin de närmaste åren, kan stora avvikelser som upptäcks sent äventyra hela kommunens resultat.

Gällande kommunövergripande finansiering överstiger skatter, gemensamma bidrag och utjämning prognosen per augusti med 20 mnkr.

Årets skatteprognoser har ökat kraftigt under året, vilket är en av anledningarna till avvikelsen inom kommunövergripande finansiering. För nämnderna har de många riktade statsbidragen, som dessutom i vissa fall lanserats med kort varsel och med ottydliga krav på motprestationer, inneburit utmaningar både avseende budgetering och bedömning av möjlig förbrukning under året. De fortsatt höga kostnadsökningar som en effekt av inflationen har också inneburit svårigheter när det gäller prognossäkerheten.

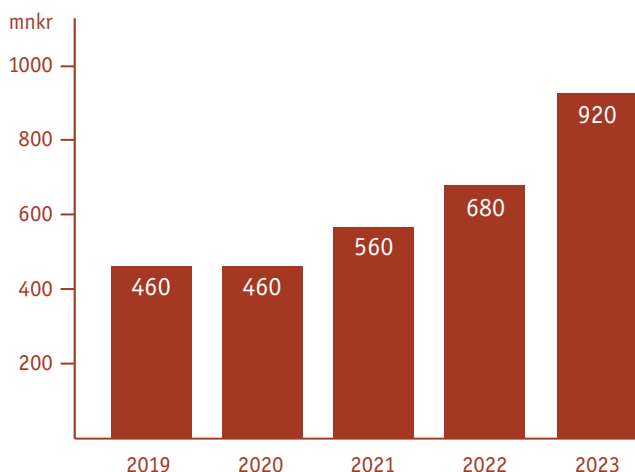
Årets investeringar

Kommunkoncernen investerade i materiella anläggningstillgångar för 976 mnkr (863 mnkr). Investeringarna har ökat under de senaste åren samtidigt som det är fortsatt stora investeringsvolymerna planerade för de närmaste åren.

Investeringar och långfristig skuld (Belopp i mnkr)			
Koncernen	2023	2022	2021
Investeringar (mnkr)	976	863	945
- Förändring (%)	13%	-9%	-14%
Långfristig skuld	4483	4881	4735
- Förändring (%)	-8%	3%	9%
Självfinansieringsgrad (%), femårsperiod	74%	74%	74%

Den långfristiga låneskulden har ökat de senaste åren, till följd av den höga investeringsnivån. Lånestocken kommer att behöva öka kraftigt både för kommunkoncernen och kommunen, till följd av ökade investeringar under de kommande åren, för att klara behovet av likviditet.

Utveckling av kommunens lånestock, exklusive förmedlade lån (mnkr)

Ett mått att analysera kommunens investeringar är självfinansieringsgraden. Investeringar som görs i den kommunala verksamheten innebär kostnadsbelastningar över långa perioder. Det är därför viktigt att investeringarna finansieras så att kommande generationer inte belastas med effekter av tidigare investeringar. Självfinansieringsgraden visar hur stor del av kommunens investeringar som finansieras enbart med medel som kommunen själv genererat.

I kassaflödesanalysen för Falu kommun redovisas ett kassaflöde från den löpande verksamheten på 304 mnkr. Nettoinvesteringarna i materiella anläggningstillgångar uppgår till 488 mnkr. Investeringarna kunde därmed inte finansieras fullt ut med egna medel. Självfinansieringsgraden uppgår till 62 procent. Genomsnittet för femårsperioden uppgår därmed till 71 procent, vilket innebär att målet om en självfinansieringsgrad om 50 procent de senaste fem åren är uppfyllt.

	Självfinansieringsgrad %
2023	62
2022	83
2021	69
2020	116
2019	28
Snitt	71

Kommunens och kommunkoncernens nettoinvesteringar har båda ökat jämfört med föregående år.

Kopparstadens största investering under 2023 var nyproduktionen i Sundborn, med fyra byggnader med totalt 24 lägenheter, vilket färdigställdes i början på året och var klart för inflytt 1 mars.

Den största färdigställda investeringen i Falu Energi & Vatten-koncernen är överföringsledningen mellan Falun och Bjursås. Överföringsledningen transporterar allt avloppsvatten direkt till reningsverket i Falun i stället för att hanteras i flera mindre reningsverk. De enskilt största pågående projekten är byggnationen av fördelningsstation på datahallsområdet och det stora bytet av elmätare. Generationsbyte av elmätare är lagstadgat och ger kunderna större möjlighet

att följa och anpassa sin elförbrukning. Båda de större pågående projekten beräknas vara klara under 2024.

Lugnet i Falun AB har i början på året färdigställt den nya relaxavdelningen vid badhuset Lugnet. Anläggningen öppnade i maj 2023.

Kommunfullmäktiges beslutade investeringsbudget för 2023 uppgår till 647 mnkr. Totala genomförda investeringar för 2023 uppgår till drygt 488 mnkr vilket är drygt 176 mnkr högre än föregående år. Drygt 44 procent av årets investeringsbudget var nyttjad efter årets första 8 månader. Vid årets slut är motsvarande siffra cirka 75 procent.

De största avvikelserna jämfört med budget återfinns hos servicenämnden samt miljö- och samhällsbyggnadsnämnden. Majoriteten av avvikelserna avser medel för ej startade/pågående projekt på grund av framflyttade tidsplaner.

Soliditet

En viktig parameter för att avläsa kommunens långsiktiga kapacitet är att se på utvecklingen av det finansiella handlingsutrymmet. Detta mäts genom soliditet.

Soliditeten anger hur stor del av kommunens tillgångar som finansierats med eget kapital, det vill säga inte genom lån. Ju högre soliditet kommunen har, desto lägre är skuldsättningen. Hur soliditeten utvecklas påverkas av det årliga resultatet och förändringen av tillgångarna. En stark soliditet innebär en ökad handlingsfrihet och en förmåga att hantera variationer i resultatutvecklingen. Falu kommun beräknar soliditeten med samtliga tillgångar och skulder, inklusive de pensionsåtaganden som inte redovisas i balansräkningen utan som en ansvarsförbindelse.

Det egna kapitalet i *kommunkoncernen* uppgår till 3 820 mnkr och soliditeten till 37 procent (37). Då kommunkoncernen planerar för stora investeringar under de kommande åren finns en risk att soliditeten inte kommer att förbättras, vilket kan komma att försvaga den kommunala koncernens handlingsfrihet framöver.

För *kommunen* har soliditeten ökat från cirka 5 procent år 2018 till cirka 17 procent år 2023. Att soliditeten ökat förklaras av ökade anläggningstillgångar och ökade likvida medel, kombinerat med högre ackumulerat balanserat resultat.

En positiv soliditet innebär att kommunens eget kapital täcker kommunens skulder inklusive de gamla pensions-skuldena. Trots att soliditeten har ökat de senaste åren är den låg i jämförelse med andra kommuner. Genomsnittlig soliditet inklusive pensionsåtaganden, för alla Sveriges kommuner, uppgick 2022 till 28 procent (källa: Kolada).

Likviditet

En förutsättning för att kommunallagens bestämmelser om god ekonomisk hushållning ska kunna uppnås är att kommunen har en balanserad likviditet.

Likviditeten beskriver kommunens kortsiktiga betalningsförmåga. Den kan visas som omsättningstillgångar i relation till kortfristiga skulder, kassalikviditet. Om måttet är 100 procent innebär det att omsättningstillgångarna är lika stora som de kortfristiga skulderna. Ju lägre tal, desto större är risken att likviditetsbrist uppstår. I kommunens kortfristiga skulder ingår en semesterskuld som troligen inte kommer att omsättas under det närmaste året då den betalas ut först när den anställde tar semester eller avslutar sin anställning.

Kassalikviditet i %	2023	2022
Inklusive semesterskuld	79%	78%
Exklusive semesterskuld	89%	91%

Kommunens kassalikviditet var per balansdagen bättre än föregående år. Det är dock viktigt att vara medveten om att kassalikviditeten endast beskriver en ögonblicksbild. Kassalikviditeten i Falu kommun är lägre i jämförelse med övriga kommuner i Sverige. Genomsnittlig kassalikviditet för alla Sveriges kommuner uppgick 2022 till 134 procent (källa: Kolada).

Finansnettot uppgår till -4 mnkr vilket är cirka 7 mnkr sämre än budgeterat och beror främst på högre räntekostnader på pensionsavsättningar än budgeterat. Kalkylerad genomsnittlig ränta för hela lånestocken uppgår till 1,7 procent (0,7 procent).

Borgensåtaganden och skuldsättning

Falu kommuns borgensåtaganden uppgår till 3 783 mnkr. För Kopparstaden AB är borgensbeloppet 1 155 mnkr (1 205 mnkr) och för Falu Energi & Vatten AB 1 130 mnkr (1 187 mnkr). För övriga helägda företag uppgår borgensbeloppet till 1 498 mnkr (1 483 mnkr). Av beloppet utgör 1 015 mnkr (1 000 mnkr) förmedlade lån, vilket kan likställas med en borgen.

Borgensåtagandet innebär i sig en risk i de fall verksamheterna skulle ha svårt att fullgöra sina betalningar till gäldenärerna. En bedömning av dessa risker ger vid handen att åtagandet mot bostadsbolaget torde ha lägst risk då efterfrågan på bostäder under en längre tidsperiod varit hög och även kan förväntas präglas av stor efterfrågan de närmaste åren. Även Lugnet i Falun AB får anses ha låg risk då Falu kommun hyr största delen av befintligt fastighetsbestånd.

Åtagandena mot el- och energibolagen torde däremot innebära en något större risk genom det beroende som finns av en mer föränderlig marknad, där samhälls- och privatekonomi spelar en större roll för efterfrågan, än vad som är fallet för bostadsbolaget. Risken i el- och energibolagen måste dock för närvarande bedömas som mycket begränsad.

Sammanfattning finansiell analys

Den finansiella analysens syfte är att tydliggöra ekonomiska styrkor och svagheter i koncernen och kommunen. De flesta bolagen som ingår i kommunkoncernen uppvisar goda resultat och bidrar positivt till kommunkoncernens resultat. Samtliga bolag kommer vara delaktiga i kommunens utveckling de närmaste åren. Moderbolaget Falu Stadshus AB kommer att arbeta för att utnyttja hela koncernens kapacitet och eventuella samordningsvinster.

Kommunens resultatmål uppfylls inte för 2023, då det blygsamma resultatet om 8 mnkr motsvarar 0,2 procent av skatteintäkter och utjämning. Kommunen har dock inga gamla underskott som behöver återställas, samt att årets resultat är positivt, vilket gör att balanskravet är uppfyllt.

Kommunen har en fortsatt hög investeringstakt vilket gör att självfinansieringsgraden sjunker och lånen ökar. Detta samtidigt som räntenivåerna har ökat. Följden av detta blir högre räntekostnader för kommunen kommande år.

Budgetföljdsamheten och prognossäkerheten varierar kraftigt mellan nämnderna, vilket behöver förbättras för att säkerställa en långsiktigt hållbar ekonomi och att målen för god ekonomisk hushållning uppfylls kommande år.

Kommunens ekonomi på sikt

Den demografiska utvecklingen med stora kompetensförsörjningsbehov och svagare offentliga finanser innebär fortsatt stora utmaningar. Grovt räknat ökar behoven av välfärd med 1 procent per år den kommande tioårsperioden om alla ska få lika mycket välfärd som i dag.

För att möta de framtida utmaningarna är det viktigt att nyttja kommunens resurser effektivt och kunna prioritera. En avgörande faktor för kommunens ekonomi framöver är en fortsatt bra ekonomistyrning och en god budgetdisciplin. För att kunna parera avvikelser under året, är det viktigt att förbättra prognossäkerheten.

Kommunen har fortsatt hög investeringstakt och investeringarna för 2023 uppgår till 488 mnkr. Soliditeten har försämrats och uppgår till 17 procent inklusive ansvarsförbindelsen för pensioner. Försämrad soliditet minskar på längre sikt generellt kapaciteten att möta finansiella svårigheter.

För de kommande åren ser det ekonomiska utrymmet ut att minska eftersom högre kostnadsnivå, högre räntor och högre löneökningar inte kommer att mötas av motsvarande ökade skatteintäkter. Den höga investeringsnivån beräknas dock fortgå under de närmaste åren, vilket resulterar i en lägre självfinansieringsgrad, vilket kommer öka lånestocken väsentligt. Detta påverkar i sin tur resurserna till löpande drift inom verksamheterna eftersom räntekostnaderna kommer att ta en större andel av det totala budgetutrymmet i anspråk. För en långsiktigt hållbar ekonomi måste därför en ständig avvägning göras mellan önskvärd storlek på resultat och storlek på planerade investeringar. Ett lägre resultat under några år, kan kommunen hantera, men det är viktigt att resultatnivån återgår till en nivå i enlighet med målen för god ekonomisk hushållning för att behålla en långsiktigt hållbar ekonomi. Ett fortsatt arbete med att skapa en längre planeringshorisont för investeringar som möjliggör en övergripande och gemensam prioritering och realistisk projektplanering, är avgörande för kommande åren.

För att klara av att uppfylla kravet på god ekonomisk hushållning krävs ett fortsatt arbete för att upprätthålla en ekonomi i balans och en mycket aktiv ekonomistyrning med handlingskraft.

Balanskravsresultat

Lagstiftaren har lagt ett golv eller en miniminivå för det finansiella resultatet, detta kallas för balanskravet. Balanskravet innebär att intäkterna ska överstiga kostnaderna. Om kostnaderna för ett räkenskapsår överstiger intäkterna, ska det anges när och på vilket sätt kommunen avser att göra den i lag (11 kap. 12§ kommunallagen (2017:725)) föreskrivna regleringen av det negativa resultatet. Om kommunfullmäktige har beslutat att en sådan reglering inte ska ske, ska upplysning lämnas om detta samt vilka synnerliga skäl som föreligger.

Ett uppfyllande av balanskravet är en grundförutsättning för en långsiktig, stabil finansiell utveckling och ett verktyg för att förhindra en negativ utveckling av kommunens ekonomi.

Årets resultat enligt balanskravet, efter reservering av medel till resultatutjämningsreserv, uppgår till 8 mnkr.

Falu Kommun har inga gamla underskott som ska återställas i enlighet med balanskravet. Årets resultat innebär att det inte har uppkommit några underskott som behöver regleras under kommande år.

Kommunen har tack vare de senaste årens goda resultat byggt upp en resultatutjämningsreserv (RUR) som uppgår till 184 mnkr. Syftet med resultatutjämningsreserven är att jämna ut effekter av en lågkonjunktur. Enligt kommunens riktlinjer för god ekonomisk hushållning och RUR kan medel ur RUR disponeras under en lågkonjunktur när skatteintäktsutvecklingen under ett enskilt år är lägre än den genomsnittliga tioåriga utvecklingen.

Balanskravsresultat (mnkr)	2023	2022
Årets resultat enligt resultaträkningen (exklusive återförd reservering inom eget kapital)	8	88
Reducering av samtliga realisationsvinster	-0	-1
Årets resultat efter balanskravsjusteringar	8	87
Reservering av medel till resultatutjämningsreserv	0	-7
Balanskravsresultat	8	80

Väsentliga personalförhållanden

Kompetensförsörjningsutmaningen är den enskilt viktigaste förutsättningen för att Falu kommun även i framtiden ska kunna erbjuda faluborna den service och de tjänster som förväntas. Kompetensförsörjning innebär att på kort och lång sikt säkerställa att kommunen har tillgång till medarbetare med rätt kompetens. Det sker både genom att behålla och utveckla nuvarande medarbetare samt attrahera nya medarbetare. Detta genom riktad kompetensutveckling, bra förmåner, möjligheter till intern karriär samt att vi använder vår kompetens rätt och utnyttjar tekniken smart. I Falu kommun finns en mängd intressanta och kvalificerade arbetsuppgifter och över 200 yrken. Det är viktigt att ge medarbetare ett hållbart arbetsliv. I Falu kommun eftersträvas jämställdhet där kommunen gärna ser en personalsammansättning som speglar mångfalden i samhället.

Följande inriktningar är avgörande för att Falu kommun ska klara kompetensförsörjningen på kort och lång sikt:

Falu kommun ska verka för en hållbar bemanning

Falu kommun ska verka för att chefer och medarbetare har hållbar nivå på arbetsmängd, ansvarsområde och kompetens. De förändrade reglerna om dygnsvila, framför allt förtydligandet om att arbete och vila ska alterneras, har inneburit ett stort schemalägningsarbete för chefer och en stor omställning för personalen. Den flexibla arbetstidsmodellen, som är avtalad med Kommunal, begränsas av de nya reglerna. Möjligheterna för medarbetare med barn att byta till arbetspass när det finns barnomsorg har minskat. Inom funktionshinderområdet, där personal har jour, har regelverket inneburit en stor förändring i antal arbetade pass, vilket har upplevts som en försämring. Regelverket om kompetens-

serande vila vid oförutsedda händelser ställer mycket stora krav på aktiva bedömningar och systemstöd. Syftet med regelverket är gott men då hälsoeffekterna inte märks omgående har förändringarna mottagits med stor frustration i personalgrupperna.

Arbetslivs- och socialförvaltningen har arbetat strategiskt med utfasning av konsulter för att i stället anställa fast personal, främst inom ekonomiskt bistånd. Personalomsättningen har minskat och numera är det många som söker när enheten har en rekrytering. Arbetslivs- och socialförvaltningen har avsatt stora resurser till kompetensutveckling. Utbildningar i motiverande samtal, lösningsfokuserat arbetssätt och andra seminarier för att utveckla arbetssätt inom förvaltningen. En stor del av arbetet för en socialsekreterare är att inhämta handlingar när en klient ansöker om ekonomiskt bistånd. Därav har handläggningen av ekonomiskt bistånd digitaliserats så att handläggartid kan läggas på att träffa klienter i stället för att administrera ett verksamhetssystem.

Inom kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde har man haft en låg personalomsättning och de tjänster som utannonserats har haft i regel många sökanden.

Inom miljö- och samhällsbyggnadsnämnden samt myndighetsnämnden för bygg- och miljöfrågor ansvarsområde har projektet Smarta arbetssätt fortgått. Syftet är att förbättra och effektivisera arbetssätt genom att ta vara på varje medarbetarens kompetens och att använda tekniken smart.

Inom omvårdnadsnämndens ansvarsområde har aktivt arbete skett inom områden som arbetsbelastning, ledarskap och återhämtning. Omvårdnadsnämnden har arbetat med bemanningsoptimering för att säkra bemanningen med rätt kompetens i syfte att minska andelen timanställda. Utbildningssamordnare har arbetat med en kompetenskartlägg-

ning med tillhörande systemstöd. Det pågår även ett arbete med att kvalitetssäkra introduktionen av nya medarbetare.

Inom servicenämndens ansvarsområde har antalet medarbetare per enhetschef minskat. Enhetscheferna har därmed mer tid att vara tillgängliga och fokusera på medarbetarna. I stället för timanställningar har tidsbegränsade vikariat upprättats i syfte säkerställa bemanningen vid frånvaro inom verksamhetsinriktningarna lokalvård och kök.

Barn- och utbildningsnämnden har fattat beslut om ökad grundbemanning i förskolan. Målet är att minska andelen timvikarier, förbättra kontinuiteten i verksamheten och därmed förbättra arbetsmiljön för personalen och öka tryggheten för barnen. Arbetet inleddes i augusti 2023 som en pilot i två rektorsområden.

Verksamheterna inom kommunstyrelseförvaltningen har inte upplevt några större svårigheter i samband med rekrytering och nyanställning med undantag att rekrytera IT-specialister. Vid rekryteringar av svårrekryterade roller har ett externt stöd använts. Det finns en sårbarhet inom vissa områden. För att göra rollerna mindre sårbara skapas en organisation där fler medarbetare har eller får kompetens inom mer än ett område.

Falu kommun ska verka för ett hälsosamt arbetsliv

Falu kommun ska verka för att chefer och medarbetare har en hälsosam arbetsmiljö som möjliggör friska arbetsplatser och balans mellan yrkes- och privatliv. Inom kommunstyrelsens ansvarsområde har det arbetats med den organisatoriska och sociala arbetsmiljön i dialog med medarbetarna. Vid jämförelse av den totala sjukfrånvaron i Falu kommun med kommunstyrelseförvaltningens sjukfrånvaro är den lägre. En förklaring till skillnaden är att förvaltningens medarbetare till större del kan arbeta på distans även vid minsta symtom. Områden där förvaltningen vill se effekt är bland annat minskad långtidssjukfrånvaro och att få stabilitet på delar med högre personalomsättning.

Arbetslivs- och socialnämnden har analyserat sjukfrånvaron och genomfört rehabiliteringsplaner med täta uppföljningar med goda resultat. Den totala sjukfrånvaron har sjunkit. Förvaltningen har genomfört en översyn av det systematiska arbetsmiljöarbetet och tydliggjort fördelningen av arbetsmiljöansvaret för cheferna.

Kultur- och fritidsnämnden har under många år haft låga sjuktal, vilket talar för att förvaltningen redan idag erbjuder ett hälsosamt arbetsliv. Inom ett fåtal enheter på förvaltningen ligger sjuktalen förhållandevis högt. Detta är något som tas på största allvar och åtgärder både på individ- och gruppnivå har genomförts och kommer fortsätta genomföras.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden samt myndighetsnämnden för bygg- och miljöfrågor har arbetat aktivt under år 2023 för att få bättre struktur och ett effektivare systematiskt arbetsmiljöarbete på förvaltningen. Den förvaltningsövergripande analysen av föregående års systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) gjordes i början på året och visade på ett mycket bra resultat. Friskvårdarna har som vanligt bidragit med friskvårdsplan för 2023 innehållande många aktiviteter för alla på förvaltningen. Sjukfrånvaron på förvaltningen är låg och stabil.

Omvårdnadsnämnden har under år 2023 fortsatt med implementeringen av Sunt arbetslivs metod kring friskfaktorer. Allt fler arbetsgrupper provar verktygen som finns publicerade på insidan. Kunskapen om metoden finns främst hos chefer på enhetsnivå. Verktygslådan på Insidan är under utveckling och ska kompletteras med en intern utbildning.

Inom servicenämndens ansvarsområde har arbete utförts i syfte att minska korttidsfrånvaron genom att rehab planer tagits fram där det behövdes. Friskvårdsgruppen återtog arbetet efter pandemin och ny friskvårdsplan med flertalet aktiviteter genomfördes. Verksamhetsdagarna möjliggjorde för medarbetarna att få mötas över enhetsgränserna och få inblick i våra olika verksamheters uppdrag och mål.

Barn- och utbildningsnämnden har prioriterat det löpande systematiska arbetsmiljöarbetet, samt i det lokala HÖK21-arbetet, inom områdena återhämtning, samt säkerhet och hälsa. Förvaltningen har lägre sjuktal för helår 2023 jämfört med helår 2022. Hot och våld i skolan var ett prioriterat område för Arbetsmiljöverket under 2023. Under året har det tagits fram en förvaltningsövergripande plan för hot och våld som antogs under hösten. Det har efterfrågats från verksamheterna. Nästa steg i arbetet är att upprätta lokala handlingsplaner för hot och våld.

Falu kommun ska verka för en attraktiv arbetsgivarpolitik

Falu kommun ska verka för att förväntningar, överenskommelser och villkor i anställningen är attraktiva, begripliga och tydligt kommunicerade inom och utom organisationen.

En fråga som lyfts av medarbetarna efter pandemiårens distansarbete, är balansen mellan distans- och kontorsarbete. Här syns en fortsatt önskan om att lägga delar av arbetstiden hemifrån, men också ett behov av att ses för att hålla samman arbetsgrupperna och stärka teamkänslan. De flesta kontor inom kommunstyrelseförvaltningen har utsett en eller två dagar då alla är på plats på kontoret. För att använda lokalerna klokare har ett kontor skickat ut en enkät till medarbetarna för att få en uppfattning om önskemål om enskilda, gemensamma och flexibla arbetsplatser. Det har även genomförts beläggningsmätningar. En grupp är tillsatt för att ta fram förslag på hur lokalerna kan nyttjas på bästa sätt. Medarbetarnas önskemål och behov ligger till grund för förslagen. Arbetet fortsätter 2024.

Inom arbetslivs- och socialnämndens ansvarsområde har arbete skett med att skapa närhet mellan medarbetare och närmaste arbetsledning. Att det finns en fungerande ledningsstruktur är viktigt både för verksamhet och arbetsmiljö. Förvaltningen har haft prioriterade grupper inom löneprocessen utifrån analyser genomförda av personalkontoret där det identifierats skillnader i lönesättning för vissa yrken jämfört med andra kommuner.

Inom kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde sker ett förändringsarbete, där roller och ansvarsområden ska

förtydligas. Löpande arbetsplatsträffar, lokal samverkan och förvaltningssamverkan är viktiga fundament där medarbetare och fackliga representanter ges möjlighet att påverka verksamhetens fortsatta utveckling. Utveckling och förberedelser för en organisationsförändring har pågått under året och kommer verkställas 2024.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden samt myndighetsnämnden för bygg- och miljöfrågor har arbetat med att stärka chefers organisatoriska förutsättningar samt knyta kontakter med nya tänkbara medarbetare genom att erbjuda sommarjobb som sedermera kan leda till framtida anställning. Projekt Arbetsplatsens utformning har avslutats och implementeringen av det behovsstyrda kontoret genomfördes i början av 2023. Målet med projektet var att medarbetare på miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen upplever Egnellska huset som en trygg och trivsamt arbetsplats som möter såväl medarbetarnas som verksamhetens behov vad beträffar fysisk arbetsmiljö och nya arbetssätt.

Inom omvårdnadsnämndens ansvarsområde har arbetet med kompetensförsörjnings- och kompetensutvecklingsplan påbörjats och arbetet leds av förvaltningens utbildningssamordnare. För att attrahera, rekrytera, utveckla och behålla medarbetare med rätt kompetens ska omvårdnadsnämnden med utgångspunkt bland annat från SKR:s nio strategier möta kompetensutmaningen. Projektet Rätt använd kompetens är ett led i detta arbete med målet att förbättrad matchning mellan befintlig arbetskraft och omvårdnadsförvaltningens yrken.

Inom servicenämndens ansvarsområde har representanter deltagit under året vid olika typer av yrkesmässor för att ge information och attrahera arbetssökande till de yrken som finns i de olika verksamheterna.

Under året har det bedrivits ett löpande arbete inom barn- och utbildningsnämnden med åtgärder kopplade till den årliga uppföljningen av SAM, exempelvis gemensam SAM-utbildning för rektorerna under hösten, samt ett löpande arbete med handlingsplanen HÖK21 avseende kompetensförsörjning och arbetsmiljö. Därtill har förskolans verksamhet under året påbörjat arbetet med att verkställa tidigare beslut om att införa arbetskläder i förskolan.

Personalnyckeltal

Falu kommun hade vid årets slut 5 002 månadsavlönade varav 4 639 tillsvidareanställda. Jämfört med 2022 är det en ökning med 33 tillsvidareanställda. Kvinnor står för 73 procent av antalet anställda i kommunen. Antalet kvinnor i chefsbefattning motsvarar 74 procent. Den totala sjukfrånvaron har under 2023 minskat med ca 0,7 procentenheter jämfört med år 2022. Minskningen av total sjukfrånvaron inbegriper både kvinnor och män. Dock har långtidssjukfrånvaron ökat.

Förändringar av nämnders ansvarsområden 2023

År 2023 har förändringar av nämndernas ansvarsområden genomförts vilket påverkar redovisningen av antalet anställda. Socialnämnden upphörde vid utgång av år 2022.

Arbetslivs- och socialnämnden är en ny nämnd med ansvar för arbetslivs- och socialförvaltningen. Omvårdnadsnämnden har numera ansvar även för LSS- och socialpsykiatriverksamheterna som tidigare tillhörde socialnämnden. Barn- och utbildningsnämnden har numera ansvar för verksamheten barn och familj som tidigare tillhörde socialnämnden.

Under kommunstyrelsen fanns tidigare två sektorer, ledningsstöd och service. Sektor service är nu en egen förvaltning med tillhörande nämnd, dock utan IT-kontoret. IT-kontoret finns kvar inom kommunstyrelseförvaltningen där kommunstyrelsens ledningsutskott agerar nämnd. Utifrån detta saknas personalnyckeltal i tabellen nedan för service-nämnden samt för arbetslivs- och socialnämnden år 2022.

Antal anställda	Per den 2023-12-31	Varav män	Varav kvinnor	Per den 2022-12-31	Varav män	Varav kvinnor
Kommunstyrelsen	182	58	124	546	197	349
Myndighetsnämnden	35	10	25	34	10	24
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	90	41	49	95	45	50
Gemensamma nämnden för alkohol, tobak, receptfria läkemedel	4	2	2	3	1	2
Kultur- och fritidsnämnden	170	80	90	176	81	95
Barn- och utbildningsnämnden	2123	500	1623	2035	471	1564
Socialnämnden	-	-	-	801	212	589
Arbetslivs- och socialnämnden	172	49	123	-	-	-
Omvårdnadsnämnden	1843	450	1393	1330	296	1034
Servicenämnden	383	143	240	-	-	-
Totalt	5002	1333	3669	5020	1313	3707

I Falu kommun är 74 procent av medarbetarna i ledande befattning kvinnor. Detta speglar också andelen totalt anställda i kommunen, där 73 procent är kvinnor.

Sjukfrånvaro (%)	Trend	Helårsrapport 2023	Helårsrapport 2022	Helårsrapport 2021
Total sjukfrånvaro	↘	7,3	8,0	7,2
Långtidssjukfrånvaro (> 59 dagar)	↗	32,6	27,6	26,1
Sjukfrånvaro män	↘	7,8	8,5	7,8
Sjukfrånvaro kvinnor	↘	5,9	6,3	5,4
Sjukfrånvaro - 29 år	↘	8,6	9,2	8,3
Sjukfrånvaro 30-49 år	↘	6,7	7,3	6,8
Sjukfrånvaro 50 år -	↘	7,5	8,3	7,3

Den totala sjukfrånvaron har minskat både för kvinnor och män, dock har långtidssjukfrånvaron ökat.

Rekryteringar helår	Antal annonser	Antal tjänster	Antal sökande	Genomsnitt ansökningar per tjänst
2023	437	629	7787	12,4
2022	540	790	8112	10,3

Under helår 2023 har rekryteringsbehovet varit lägre än helår 2022. Helår 2023 har haft fler ansökningar per tjänst.

Kommunkoncernen

Medelantal anställda	Per den 2023-12-31	Varav män	Varav kvinnor	Per den 2022-12-31	Varav män	Varav kvinnor
Kopparstaden AB	120	78	42	119	80	39
Falu Energi & Vatten (koncern)	232	167	65	220	158	62
Lugnet i Falun AB	8	6	2	8	6	2
TOTALT FALU STADS- HUS KONCERN	360	251	109	347	244	103
Räddningstjänsten Dala Mitt	404	372	32	386	364	22

Kopparstaden AB

Frisknärvaron för 2023 uppgår till 95,2 procent vilket är 0,7 procent lägre än helår 2022.

13 medarbetare har anställts under året, fem har gått i pension och sju har avslutat sin anställning på egen begäran.

Falu Energi & Vatten (koncern)

Bolagets attraktion på arbetsmarknaden blir bekräftad i ett stort antal sökande till de tjänster som annonseras ut. Ett starkt arbetsgivarvarumärke är avgörande för att säkerställa tillgång till den kompetens som krävs för en hållbar framtid. Under 2023 har en kompetensförsörjningsstrategi tagits fram som stöd för att möta denna utmaning.

Rörligheten på arbetsmarknaden nu är högre än tidigare. Det ställer krav på fungerande processer både vid nyanställning och avslut när befintliga medarbetare väljer att anta nya utmaningar på annat håll. Under 2023 har 30 nya personer tillsvidareanställts. Utöver detta har tjänster tillsatts genom intern rörlighet i organisationen.

Lugnet i Falun AB

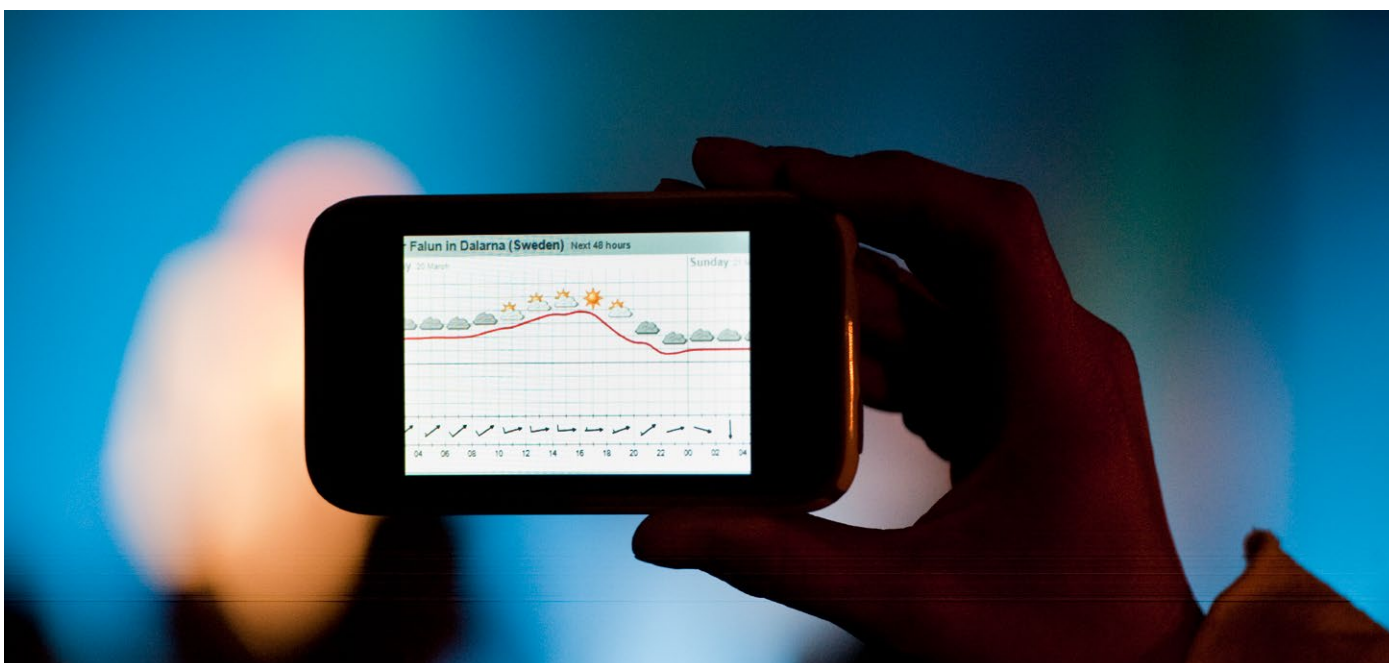
En omorganisation är genomförd under året och började gälla från och med 1 juni 2023. Syftet är att den nya organisationen ska resultera i tydligare ansvar och fördelning av arbetsuppgifter som ska generera effektivare hantering av prioriterade uppgifter, högre intäkter från externa parter samt sänkta interna kostnader för bolaget under 2024 och framåt. Tidigare fanns tre cheftjänster på totalt åtta personer, idag har bolaget en plattare organisation där VD har ett direkt personalansvar för samtliga medarbetare.

Räddningstjänsten Dala Mitt

Tjänsten som räddningschef tillsattes under våren 2023. Ny ekonomichef har rekryterats under våren 2023. Ny HR-ansvarig har rekryterats under hösten 2023.

Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Kommunal har gemensamt tecknat kollektivavtal AB (Allmänna bestämmelser) från 1 oktober 2023 och bilaga R (Räddningstjänst) från 1 februari 2024. Parterna anser att nuvarande tillämpning av reglerna om dygnsvila inte uppfyller de krav som ställs i arbetstidsdirektivet. Nya scheman är framtagna för RDM tillsammans med de grupper som berörs av de olika avtalen. Risk och konsekvensanalys visar på stora utmaningar gällande framför allt semestertider (vikarier och rätt till semester) och de som jobbar hel- och deltid (RIB). Ändrat schema kan också ge upphov till högre sjuktal, svårigheter att öva gemensamt med andra organisationer (särskilt viktigt vid höjd beredskap) och att upprätthålla specialkompetenser.

På dessa grunder har RDM sökt dispens men ännu inte fått svar på denna. Trots goda intentioner i grunden vad gäller rätt till tillräcklig dygnsvila har detta inte fallit i god jord hos brandmannakollektivet eller arbetsgivarna. Därutöver har avtalsparterna tvistat om vad de egentligen är överens om, och denna otydlighet har skapat mycket stor frustration lokalt. Fortsättning följer under 2024 års avtalsrörelse.

Förväntad utveckling

Inflationens effekt på verksamhetens kostnader bidrar till historiskt höga underskott i kommunerna. Både inflationen och räntorna bedöms visserligen falla 2024, men den förhöjda prisnivån är bestående och räntorna antas inte bli lika låga som de var före ränteuppgången. När och hur mycket inflationen dämpas är avgörande för den ekonomiska utvecklingen och möjligheten att nå balans igen framöver. I de flesta kommuner genomförs nu åtgärder för att både minska underskotten på kort sikt och anpassa verksamheten för en långsiktigt uthållig ekonomi. I Falun gav kommunstyrelsen i augusti kommundirektören i uppdrag att tillsammans med samtliga förvaltningar presentera förslag på åtgärder för att kommunen ska nå en budget i balans 2024. En första lägesrapport presenterades för kommunstyrelsens ledningsutskott i oktober och åtgärdsarbetet tas nu vidare och kommer att följas upp regelbundet under 2024.

Både global och svensk tillväxt blir svag 2024, men konjunkturnedgången bottenar i år. Det ger avtryck i arbetsmarknaden med en fortsatt dämpning av sysselsättningsgraden. Den svaga sysselsättningen i år medför en ovanligt liten uppgång av lönesumman och därför blir ökningen av skatteunderlaget 2024 den lägsta sedan 2010 (undantaget pandemiåret 2020). En återhämtning för andelen sysselsatta beräknas ske först 2025 i kölvattnet av stigande BNP-tillväxt. Stigande sysselsättning ger då en snabbare ökning av skatteunderlaget än i år. Beaktas även prisutvecklingen för kommunerna är skillnaden mellan 2024 och 2025 ännu större. Från en betydande nedgång i reala termer 2024 förutses en betydande real förstärkning av skatteunderlaget 2025.

Precis som i många andra kommuner planeras det i Falun för omfattande investeringar under ett antal år framåt. Bygandet av en ny skola i Sundborn, en anpassad grundskola i Hälsinggården och renoveringen av Korsnäsdammen är exempel på några stora projekt som startats och kommer att pågå de närmaste åren. Bland projekten i kommunens investeringsplan för kommande år finns också en ny skola i Vika, ett antal nya förskolor (i flera fall ersättningslokaler),

äldreboenden, renoveringen av Kristinehallen, ett nytt parkeringshus på Postenparkeringen och några större infrastrukturprojekt. Starka resultat under de senaste åren har bidragit till stärkt likviditet och en hög självfinansiering av kommunernas investeringar. Trots det har skulderna ökat. De närmaste årens extremt svaga resultat, fortsatt höga investeringsnivåer, ökade löpande utgifter för verksamheterna och likviditetspåverkan från de nya pensionsavtalen gör att kommunerna nu måste ha särskild bevakning på sin likviditetsutveckling och betalningsberedskap.

Samtidigt som de ekonomiska problemen är omfattande är kompetensförsörjningen redan nu en av de största utmaningarna i sektorn. Kommunerna måste spara samtidigt som de behöver rekrytera och behålla kompetent arbetskraft. I och med att de långsiktiga behoven av välfärd växer när antalet invånare över 80 år blir allt fler, kommer problemen med att hitta arbetskraft öka. Det är däremot inte givet att efterfrågan på äldreomsorg kommer att öka så explosionsartat som man länge utgått från. Efterfrågan påverkas ju även av bättre hälsa och andelen äldre med äldreomsorgsinsatser har minskat under lång tid. Varje kommun behöver dock göra ett eget analysarbete kring äldreomsorgen och anpassningar av verksamheten måste i vilket fall som helst göras. Bland annat med hjälp av digital teknik och nya arbetssätt, som både tar hänsyn till dagens svåra ekonomiska förutsättningar och arbetskraftsbristen.

För att få fler i egen försörjning och hitta lösningar på kompetensförsörjningsutmaningen har Falu kommun startat projektet Rätt använd kompetens, med det övergripande målet att nå en förbättrad matchning mellan befintlig arbetskraft och kommunens alla arbeten. Ett annat viktigt bidrag till att klara den demografiska utmaningen är omvårdnadsnämndens arbete med tidiga insatser för att skjuta upp och kanske till och med förhindra behov av insatser. Det handlar bland annat om att kommunicera vilken hjälp Falubon kan få för att kunna leva självständigt. Det kommer också att satsas på öppna verksamheter för att flera ska er-

bjudas möjlighet till sociala aktiviteter och för att motverka ofrivillig ensamhet.

Falu kommuns digitaliseringsresa fortsätter och arbetet bedrivs enligt pm3, som är en styr- och samverkansmodell för samordning av kommunens digitaliseringsinitiativ och effektiva arbetsprocesser. Med hjälp av modellen kan kommunen få bättre prioritering och enklare genomförande av digitaliseringsprojekt. Vilka satsningar som ska göras väljs i samråd med verksamheten och det digitaliseringsråd som inrättades under 2023 i syfte att skapa effekt och nytta med hjälp av digitalisering.

Inom området VINR (våld i nära relationer) fortsätter arbetet med att flera våldsutsatta personer på skyddade boenden ska komma till stadigvarande boende. Arbetet med att bygga upp nätverk och utforma överenskommelser med andra kommuner fortgår också. I februari beslutade riksdagen om en lagändring som bland annat innebär att barn som hittills varit medföljande till skyddade boenden från och med den 1 april 2024 ska utredas och få egna beslut via barn- och utbildningsnämnden. Kommunens arbetsätt och interna samverkan behöver nu anpassas utifrån denna förändring.

Investeringar för att hantera kommande klimatanpassningar i kommunerna beräknas motsvara hundratals miljarder kronor. Utöver det gör några kommuner stora investeringar i utbyggd infrastruktur och välfärd för att möjliggöra industrietableringar, som blivit en viktig del i Sveriges gröna omställning. Kommunerna förväntas dessutom göra allt större insatser för att förebygga och förhindra kriminalitet och gängvåld och enligt den överenskommelse som tecknats mellan MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) och SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) om kommuners roll i det civila försvaret för perioden 2024 - 2026 ställs också höjda krav kring kommunens beredskap och säkerhetsskydd. Regeringen har också fattat beslut om att

aktivera civilplikten för den kommunala räddningstjänsten. Beslutet innebär bland annat att Räddningstjänsten Dala Mitt under 2024 – 2026 kommer att samordna övning och utrustning för de 120 direktinskrivna personer som kommer att anvisas till Dalarnas län.

Faluns befolkningsutveckling förväntas vara positiv och 2033 beräknas antalet invånare ha ökat till drygt 62 000. Det är främst ett positivt flyttnetto som förväntas driva befolkningstillväxten, extra pådrivet av de nyetableringar som görs i kommunen och dess närområde. Enligt en kommunranking från december är Falun med sin 21: a plats också en av de kommuner som bedöms ha mycket goda framtidsutsikter tack vare en väldigt gynnsam miljö för företagande och goda förutsättningar för att ekonomin och befolkningen ska växa. Kopparstaden AB bedömer att det behövs fler bostäder i framför allt centrala Falun. Byggtakten har dock stannat upp och planerade byggstarter har senarelagts. Försäljningen av färdigställda bostadsrätter har också gått trögt. När konjunkturen vänder och det ekonomiska läget lättar är det likväl viktigt att kommunen har förberett sig för detta genom fortsatt utveckling av nya bostads- och verksamhetsområden.

För att möta behovet av ett växande Falun har Falu Energi & Vatten AB under året påbörjat investeringen i ett nytt avloppsreningsverk i Främby. Verket förväntas tas i drift under 2027. Förberedelser pågår också för att möta kraven på fastighetsnära insamling av avfall och det nya systemet ska vara i full drift från 2027. Kommande företagsetableringar och utökning av befintlig verksamhet leder också till ett ökat behov av elkraft i regionen. Samarbete och samverkan med närliggande energibolag, regionnåtsaktörer och Svenska Kraftnät behövs för att klara utmaningen. Det pågår även ett arbete för att se vilka möjligheter som finns kring ett utökat samarbete med Borlänge Energi AB.

Resultaträkning

mnr

	Not	Koncern		Kommun	
		2023	2022	2023	2022
Verksamhetens intäkter	2, 3	2 236	2 110	710	671
Verksamhetens kostnader	3, 4, 5	-5 801	-5 438	-4 752	-4 488
Av- och nedskrivningar	6	-481	-454	-176	-162
Verksamhetens nettokostnader		-4 046	-3 782	-4 218	-3 979
Skatteintäkter	7	3 414	3 260	3 413	3 260
Generella statsbidrag och utjämning	8	817	801	817	801
Verksamhetens resultat		185	279	12	82
Finansiella intäkter	9	68	26	64	27
Finansiella kostnader	10	-152	-55	-68	-21
Resultat efter finansiella poster		101	250	8	88
Periodens resultat		101	250	8	88
Upplösning reservering pensionskostnader	11	2	2	2	2
Årets resultat inklusive upplösning av reservering		103	252	10	90

Balansräkning

mnkr

	Not	Koncern 2023	2022	Kommun 2023	2022
TILLGÅNGAR					
Anläggningstillgångar					
Immateriella anläggningstillgångar	12	12	21	6	10
Materiella anläggningstillgångar					
- mark, byggnader och tekniska anläggningar	13	9 310	9 017	3 199	2 911
- maskiner och inventarier	14	471	451	180	156
Finansiella anläggningstillgångar	15, 16	154	166	1 065	1 045
Summa anläggningstillgångar		9 947	9 655	4 450	4 122
Omsättningstillgångar					
Förråd	17	50	44	4	3
Fordringar	18	725	705	456	441
Kassa och bank	19, 20	443	356	394	343
Summa omsättningstillgångar		1 218	1 105	854	788
SUMMA TILLGÅNGAR		11 166	10 760	5 304	4 910
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	21				
Balanserat resultat		3 707	3 456	1 864	1 774
Balanserat resultat, reservering		10	12	10	12
Årets resultat inklusive återförd reservering		103	252	10	90
Summa eget kapital		3 820	3 720	1 884	1 876
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	22	347	291	312	261
Andra avsättningar	23	439	398	34	29
Summa avsättningar		786	689	346	290
Skulder					
Långfristiga skulder	24	4 712	5 091	1 989	1 737
Kortfristiga skulder	25	1 848	1 260	1 085	1 007
Summa skulder		6 560	6 351	3 074	2 744
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		11 166	10 760	5 304	4 910
PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER					
Panter och därmed jämförliga säkerheter					
Fastighetsinteckning		407	473	0	0
Ansvarförbindelser	26				
Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna		1 176	1 158	1 176	1 158
Övriga ansvarförbindelser		69	67	3 851	3 941
SUMMA ANSVARFÖRBINDELSER		1 245	1 225	5 027	5 099
SUMMA PANTER OCH ANSVARFÖRBINDELSER		1 652	1 698	5 027	5 099

Kassaflödesanalys

mnkr

	Not	Koncern 2023	2022	Kommun 2023	2022
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat		101	250	8	88
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet					
Justering för ej likviditetspåverkande poster	27	626	494	245	176
Övriga likviditetspåverkande poster	28	-11	-10	-10	-9
Poster som redovisas i annan sektion	29	-40	3	-0	-1
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		676	737	243	254
Ökning/minskning förråd och varulager		-6	-5	-0	-0
Ökning/minskning kortfristiga fordringar		33	-95	-13	-44
Ökning/minskning kortfristiga skulder		91	74	74	45
Ökning/minskning avsättningar		0	-1	0	-1
Kassaflöde från den löpande verksamheten		794	710	304	254
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i immateriella anläggningstillgångar		-1	-8	0	-1
Investering i materiella anläggningstillgångar		-976	-855	-488	-312
Försäljning av materiella anläggningstillgångar		92	37	1	1
Erhållet investeringsbidrag		0	8	0	8
Återbetalning av investeringsbidrag		0	-1	0	-1
Avyttring av dotterföretag, netto likvidpåverkan		41	0	0	0
Förändring av finansiella anläggningstillgångar		13	19	-7	-3
Utlåning till kommunkoncernföretag		0	0	-15	-125
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-831	-800	-509	-433
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Upptagna lån		280	320	280	245
Amortering av lån		-182	-150	-25	0
Amortering av leasingkulder		0	-1	0	-1
Förändring övriga långfristiga skulder		26	19	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		124	150	255	244
Årets kassaflöde		87	60	50	65
Likvida medel vid årets början		356	296	343	278
Likvida medel vid årets slut	19	443	356	393	343

Noter

Tilläggsupplysningar

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med Lag (2018:597) om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR), vilket bland annat innebär att:

- Intäkter redovisas i den omfattning det är sannolikt att de ekonomiska tillgångarna kommer att tillgodogöras kommunen och intäkterna kan beräknas på ett tillförlitligt sätt
- Fordringar har upptagits till de belopp varmed de beräknas inflyta
- Tillgångar och skulder har upptagits till anskaffningsvärde där inget annat anges. Periodiseringar av inkomster och utgifter har skett enligt god redovisningssed. Värdering av kortfristiga placeringar har gjorts post för poster till det lägsta av verkligt värde och anskaffningsvärdet.

Undantag är delvis redovisning av leasingavgifter, se nedan. Redovisningsprinciperna är i övrigt oförändrade jämfört med föregående år.

Sammanställd redovisning

I den kommunala koncernen ingår samtliga bolag och kommunalförbund där kommunen har minst 20 procent inflytande i. Under året har inga förändringar skett i koncernkoncernens sammansättning. Kommunkoncernens medlemmar och ägarandelar framgår av figur under avsnittet "Den kommunala koncernen" i förvaltningsberättelsen.

Den sammanställda redovisningen upprättas enligt förvärvsmetoden med proportionerlig konsolidering. Med förvärvsmetoden avses att kommunen eliminerar det förvärvade egna kapitalet i dotterbolagen. Proportionerlig konsolidering innebär att den andel av dotterbolagens räkenskaper som tas upp i den sammanställda redovisningen motsvarar den ägda andelen. Ekonomiska transaktioner mellan de i koncernen ingående bolagen respektive kommunen har i allt väsentligt eliminerats.

Obeskattade reserver och bokslutsdispositioner har i den sammanställda redovisningen fördelats på uppskjuten skatt (20,6 procent) och eget kapital (79,4 procent).

Tilläggsposter vid sammanställd redovisning som inte täcks av den kommunala redovisningslagens räkenskaps-scheman är följande:

- Skatt på årets resultat redovisas i resultaträkningen under skatter.

De kommunala bolagens redovisning är upprättad i enlighet med Årsredovisningslagen, Bokföringslagen samt Bokföringsnämndens allmänna råd. Vid avvikelse i redovisningsprinciper mellan kommun och kommunala bolag är kommunens redovisningsprinciper vägledande för den sammanställda redovisningen. Inga väsentliga skillnader i redovisningsprinciper har identifierats.

Jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster särredovisas när dessa förekommer i not till respektive post i resultaträkningen och/eller i kassaflödesrapporten.

Som jämförelsestörande betraktas poster som är sällan förekommande och överstiger 10 mnkr. Från och med 2019 redovisas kommunens realisationsresultat vid försäljning av anläggningstillgångar samt intäkter från gatukostnads- och exploateringsersättningar som jämförelsestörande.

Förändrade redovisningsprinciper

Under året har en genomgång skett av leasingkontrakt för lös egendom för att kunna klassificeras korrekt i enlighet med RKR R5. Delar av det som tidigare redovisades som operationell leasing redovisas nu som finansiell leasing.

INTÄKTER

Redovisning av skatteintäkter

Den preliminära slutavräkningen för skatteintäkter baseras på SKR:s decemberprognos i enlighet med rekommendation RKR R2 Intäkter. Kommunal skatten periodiseras, vilket innebär att kommunen i bokslutet har bokfört slutavräkningen för 2022 samt en preliminär slutavräkning för 2023. Efter bokslutets upprättande har SKR publicerat en ny prognos i februari 2024 som pekar på att prognosen för 2024 har försämrats med cirka 6 mnkr.

Redovisning av intäkter

Försäljning av varor och tjänster redovisas vid leverans till kunden, i enlighet med försäljningsvillkoren. Försäljningen redovisas efter avdrag för moms och rabatter. I koncernredovisningen elimineras koncernintern försäljning. Övriga intäkter som intjänats intäktsredovisas enligt följande: Hyresintäkter i den period uthyrningen avser, ränteintäkter i enlighet med effektiv avkastning samt erhållen utdelning när rätten att erhålla utdelning bedöms som säker. Rekommendationen RKR R2 Intäkter anger att gällande exploateringsersättning, gatukostnadsersättning och investeringsbidrag så kan periodisering via balansräkningen endast ske vid offentliga bidrag. Det innebär att övriga bidrag och ersättningar ska resultatföras när tillgången är färdigställd och tagen i bruk, och då kommunen fullgjort sina åtaganden gentemot motparten. Rekommendationen tillämpas från och med 2019. Tidigare redovisades gatukostnadsersättningar och exploateringsersättningar som en förutbetalad intäkt och redovisades bland långfristiga skulder och periodiseras över anläggningarnas respektive nyttjandeperiod.

Redovisning av statsbidrag

Redovisning av statsbidrag sker i enlighet med RKR R2 Intäkter, vilket innebär att det redovisas enligt det aktuella bidragets villkor och restriktioner. Ett villkorat bidrag eller kostnadsersättning intäktsredovisas i takt med att villkoren bedöms vara uppfyllda och det bedöms säkert att bidraget kommer att erhållas.

KOSTNADER

Avskrivning immateriella tillgångar

Avskrivning av immateriella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde.

De avskrivningstider som tillämpas är 5 år samt 7 år. Den längre avskrivningstiden motiveras av att det nya intranätet är konstruerat för att vara i bruk längre än sju år.

Avskrivning maskiner och inventarier

Avskrivning av materiella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. På tillgångar i form av mark, konst och pågående arbeten görs emellertid inga avskrivningar. En samlad bedömning av nyttjandeperioden för respektive tillgång görs. Tillgångstypen skrivs sedan av på den närmast lägre avskrivningstiden. Följande avskrivningstider tillämpas: 3, 5, 10, 20, 33 år. Avskrivningar mark, byggnader och tekniska anläggningstillgångar

Från och med 2015 tillämpas komponentavskrivning för kommunens förvaltningsfastigheter. Beläggning gator och vägar har delvis börjat komponentredovisas 2018. Avskrivningarna beräknas då separat för komponenter där skillnaden i förbrukningen bedömts vara väsentlig. För fritidsanläggningar används fortfarande linjär avskrivning för hela anläggningarna. Avskrivning görs då för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde.

Avskrivningsmetod – komponentavskrivning

Komponenter har beräknats separat på större byggnader inom respektive fastighet. Byggnaderna består av ett antal komponenter med olika nyttjandeperioder. Huvudindelningen är byggnader och mark. Ingen avskrivning sker på komponenten mark vars nyttjandeperiod bedöms som obegränsad. Byggnaderna består av flera komponenter vars nyttjandeperiod varierar. Följande huvudgrupper av komponenter har identifierats och ligger till grund för avskrivningen på byggnader:

- Stomme, 50 år
- Stomkompletteringar, innerväggar, m.m., 20-40 år
- Installationer; värme, el, VVS, ventilation mm, 20-40 år
- Yttre ytskikt; fasader, yttertak mm, 20-30 år
- Inre ytskikt, maskinell utrustning mm, 10-15 år

Följande komponent har identifierats för avskrivningen på gator och vägar:

- Beläggning/slitlager, 15 år

Avskrivningsmetod – linjär avskrivning

På fritidsanläggningar, gator och vägar tillämpas linjär avskrivning, det vill säga lika stora nominella belopp varje år. Med undantag för delar av gator och vägar som aktiverats som komponenter i år. Avskrivning påbörjas när tillgången tas i bruk. Följande avskrivningstider tillämpas normalt i kommunen: 3, 5, 10, 15, 20, 25, 33, 50 år. En samlad bedömning av nyttjandeperioden för respektive tillgångstyp görs. Tillgångstypen skrivs sedan av på den närmast lägre avskrivningstiden. Individuella bedömningar av nyttjandeperioden kan förkomma, vilken därmed kan avvika från kommunens normala avskrivningstider. Omprövning av nyttjandeperioden sker om det finns omständigheter som pekar på att det är nödvändigt (t.ex. verksamhetsförändringar, tekniskskiften, organisationsförändringar). Om en ny bedömning av nyttjandeperioden avviker från tidigare fastställd avskrivningstid ändras avskrivningstiden alltid om den bedöms vara kortare.

Gränsdragning mellan kostnad och investering

Tillgångar avsedda för stadigvarande bruk eller innehav med en nyttjandeperiod om minst 3 år klassificeras som anläggningstillgång om beloppet överstiger gränsen för mindre värde. Gränsen för mindre värde har satts till ett halvt prisbasbelopp och gäller som gemensam gräns för materiella och immateriella tillgångar och därmed också för finansiella leasingavtal.

Långfristiga skulder

Kommunen har, i avsikt att sprida ränterisken i lånestocken, löpande förfall av externa lån, vilket innebär att lånen sätts om regelbundet med relativt korta intervall. Lån som ska sättas om betraktas som långfristiga. Endast lån som inte kommer att sättas om har i redovisningen hanterats som kortfristiga. Från och med 2015 redovisas upplåning i form av finansiell leasing bland långfristiga skulder.

Avsättningar

Avsättningar har skett med de maximala skadestånd som kan komma att belasta kommunen i de rättvisetvister som är väckta mot kommunen. Kostnaderna kan komma att bli lägre när tvisterna är behandlade i aktuella rättsinsatser.

Värdering och upplysningar om pensionsförpliktelser

Förpliktelser för pensionsåtaganden för anställda i kommunen är beräknade enligt RIPS21. Pensionsåtaganden för anställda i företag som ingår i kommunkoncernen redovisas enligt BFNAR 2012:1 (K3). För avtal med samordningsklausul utgår beräkningen från de förhållanden som är kända vid bokslutstillfället. Om inget annat är känt görs beräkningen utifrån att ingen samordning kommer att ske. Visstidsförordnanden som ger rätt till särskild avtalspension redovisas som avsättning när det är troligt att de kommer att leda till utbetalningar. Avtal som inte lösts ut redovisas som ansvarsförbindelse. I 2010 års bokslut gjordes reservering för delar av pensionsåtagandet, vilket intjänades före 1998, inom kommunens eget kapital. Reserveringen är avsedd att täcka delar av kostnadsökningen för den så kallade "bromsen" under kommande år.

Den särskilda löneskatten på pensionskostnader har periodiserats. 2023 års löneskatt för perioden belastar resultatet.

Leasingavtal

I kommunen redovisas leasingavtal avseende lös egendom med en avtalstid överstigande tre år och som har ett betydande värde som finansiell leasing. De redovisas i balansräkningen som materiell anläggningstillgång och långfristig skuld. Övriga leasingavtal redovisas som operationella.

I kommunkoncernen redovisas samtliga leasingavtal avseende fast egendom som operationell leasing. Leasingavtal avseende lös egendom redovisas i kommunkoncernen både som finansiell leasing och operationell leasing. Samtliga dotterbolag redovisar samtliga leasingavtal avseende lös egendom som operationell leasing.

Under år 2024 kommer arbetet fortsätta i syfte att tillämpa RKR R5 i sin helhet.

Not 2 – Verksamhetens intäkter

	Kommun	
	2023	2022
Försäljningsintäkter	51	39
Taxor och avgifter	151	140
Hyror och arrenden	94	86
Bidrag	292	281
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	119	116
Gatukostnads- och exploateringsersättningar	2	8
Realisationsvinster	0	1
Summa verksamhetens intäkter	710	671

Not 3 – Jämförelsestörande poster

	Kommun	
	2023	2022
Gatukostnads- och exploateringsersättningar	2	8
Realisationsresultat vid försäljning av anläggningstillgångar	0	1
Erhållet statsbidrag merkostnader covid-19	0	0
Ersättning för höga sjuklönekostnader	0	20
Kostnader för sjuklöner, som ersatts av staten	0	-20
Coronarelaterade kostnader	0	-19
Partiell inlösen av pensioner	0	-36
Summa jämförelsestörande poster	2	-46

Not 4 – Verksamhetens kostnader

	Kommun	
	2023	2022
Löner och sociala avgifter	-2 506	-2 400
Pensionskostnader	-284	-236
Inköp av anläggnings- och underhållsmaterial	-9	-9
Bränsle, energi och vatten	-73	-68
Köp av huvudverksamhet	-971	-873
Lokal- och markhyror	-211	-171
Lämnade bidrag	-172	-179
Övriga kostnader	-520	-553
Förändring avsättningar	-5	1
Summa verksamhetens kostnader	-4 752	-4 488

Not 5 – Revisionskostnader

	Kommun 2023	2022
Kostnad för räkenskapsrevision		
Sakkunnigt biträde	-0,2	-0,2
Förtroendevalda	-0,1	-0,1
Total kostnad för räkenskapsrevision	-0,3	-0,3
Kostnad för övrig revision		
Sakkunnigt biträde	-1,8	-1,7
Förtroendevalda	-0,4	-0,3
Total kostnad för övrig revision	-2,2	-2,0
Total kostnad för revision	-2,5	-2,3

Not 6 – Av- och nedskrivningar

	Koncern 2023	2022	Kommun 2023	2022
Avskrivning immateriella tillgångar	-9	-9	-4	-4
Avskrivning byggnader och anläggningar	-358	-343	-132	-124
Avskrivning maskiner och inventarier	-79	-84	-40	-34
Nedskrivningar	-35	-18	0	0
Summa av- och nedskrivningar	-481	-454	-176	-162

Not 7 – Skatteintäkter

	2023	2022
Preliminär kommunalskatt	3 351	3 171
Preliminär slutavräkning innevarande år	47	70
Slutavräkningsdifferens föregående år	16	19
Summa skatteintäkter	3 414	3 260

Not 8 – Generella statsbidrag och utjämning

	2023	2022
Inkomstutjämningsbidrag	542	499
Kostnadsutjämningsavgift	-51	-62
Regleringsbidrag	140	165
Generella statsbidrag	6	16
LSS-utjämning	32	44
Kommunal fastighetsavgift	147	139
Summa generella statsbidrag och utjämning	817	801

Not 9 – Finansiella intäkter

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Utdelningar från koncernföretag	-	-	22	-
Utdelning på aktier och andelar	0	4	0	4
Borgensavgifter koncernbolag	-	-	11	11
Ränteintäkter från koncernbolag	-	-	30	10
Ränteintäkter likvida medel	25	6	-	-
Ränteintäkter på derivatinstrument	18	1	-	-
Övriga finansiella intäkter	25	15	1	2
Summa finansiella intäkter	68	26	64	27

Not 10 – Finansiella kostnader

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Räntekostnader	-96	-30	-39	-13
Räntekostnader på finansiell leasing	-0	-0	-0	-0
Ränta på pensionsavsättningar	-30	-7	-28	-6
Resultatandel från andel i kommanditbolag	-	-	-1	0
Övriga finansiella kostnader	-26	-18	0	-2
Summa finansiella kostnader	-152	-55	-68	-21

Not 11 – Upplösning reservering för pensionskostnader

2010 gjordes en reservering inom eget kapital för att täcka ökade pensionskostnader för den så kallade "Bromsen" som slog till 2010 och som kommer att innebära ökade pensionskostnader för kommunen under många år framöver.

	Kommun	
	2023	2022
Upplösning för ökade pensionskostnader	2	2
Summa	2	2

Not 12 – Immateriella anläggningstillgångar

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Ingående anskaffningsvärden	62	54	33	32
Årets inköp	0	8	-	-
Försäljningar/utrangeringar	-2	0	-2	0
Omklassificeringar	0	0	-	1
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	60	62	31	33
Ingående avskrivningar	-36	-27	-19	-15
Försäljningar/utrangeringar	1	0	2	0
Årets avskrivningar	-9	-9	-4	-4
Utgående ackumulerade avskrivningar	-44	-36	-21	-19
Ingående nedskrivningar	-4	-4	-4	-4
Årets nedskrivningar	0	0	0	0
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-4	-4	-4	-4
Utgående redovisat värde	12	21	6	10
Bedömd genomsnittlig nyttjandeperiod (år)	2,6	3,8	3,1	4,5

Not 13 – Mark, byggnader och tekniska anläggningar

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Ingående anskaffningsvärden	13 916	12 901	4 593	4 334
Försäljningar/utrangeringar	-163	-57	-26	-26
Omklassificering från pågående nyanläggningar	834	1 072	314	286
Övriga omklassificeringar	1	-1	1	-1
Årets inköp	2	1	0	0
Avgår genom justering ägarandel	0	0	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	14 590	13 916	4 882	4 593
Ingående avskrivningar	-5 354	-5 059	-1 856	-1 754
Försäljningar/utrangeringar	109	39	24	22
Omklassificeringar	0	0	0	0
Årets avskrivningar	-358	-334	-132	-124
Utgående ackumulerade avskrivningar	-5 603	-5 354	-1 964	-1 856
Ingående nedskrivningar	-175	-146	-52	-52
Årets nedskrivningar	-30	-29	0	0
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-205	-175	-52	-52
Pågående nyanläggningar				
Ingående balans	630	957	226	234
Årets utgifter	948	845	488	312
Intäktsfört till resultaträkningen	-	1	0	1
Under året genomförda omfördelningar	-917	-1 148	-378	-321
Försäljningar	-91	-24	0	0
Omklassificerat till resultaträkningen	-42	-1	-3	0
Utgående balans	528	630	333	226
Utgående redovisat värde	9 310	9 017	3 199	2 911
Avskrivningstid (år)	10-50	10-50	10-50	10-50
Genomsnittlig avskrivningstid (år)	25,8	26,5	22,9	22,9

Not 14 – Maskiner och inventarier

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Ingående anskaffningsvärden	1 279	1 222	490	471
Årets inköp	24	9	0	0
Försäljningar/utrangeringar	-88	-32	-85	-16
Omklassificering från pågående arbete	82	74	64	34
Övriga omklassificeringar	0	6	-1	1
Avgår genom justering ägarandel	0	0	0	0
Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	1 297	1 279	468	490
Ingående avskrivningar	-799	-754	-333	-315
Försäljningar/utrangeringar	86	30	84	16
Omklassificeringar	0	0	0	0
Årets avskrivningar	-80	-75	-39	-34
Avgår genom justering ägarandel	0	0	0	0
Utgående ackumulerade avskrivningar	-793	-799	-288	-333
Ingående nedskrivningar	-29	-24	-1	-1
Årets nedskrivningar	-5	-5	0	0
Utgående ackumulerade nedskrivningar	-34	-29	-1	-1
Utgående redovisat värde	470	451	180	156
<i>Därav finansiell leasing</i>	3	3	3	3
Avskrivningstid	3-33 år	3-33 år	3-33 år	3-33 år
Genomsnittlig avskrivningstid (år)	6,2	7,0	3,4	5,1

Not 15 – Finansiella anläggningstillgångar

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Aktier i koncernföretag	14	14	14	14
Långfristig fordran och utlåning koncern	112	132	1 015	1 000
Bostadsrätter	0	0	0	0
Övriga aktier och andelar	28	20	21	15
FH Lugnet KB resultatandel	-	-	15	16
Redovisat värde vid årets slut	154	166	1 065	1 045

Not 16 – Finansiella anläggningstillgångar

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Övriga aktier och andelar				
Ingående värde	20,4	16,0	14,7	11,3
Tillkommande andelar	6,9	4,4	6,7	3,4
Avgående andelar	0,0	0,0	0,0	0,0
Utgående värde	27,3	20,4	21,4	14,7
Innehavet av övriga aktier och andelar utgörs av följande:				
Övriga aktier	2,7	1,6	1,5	0,6
Andelskapital i Dala Vindkraft EF	2,5	2,5	1,6	1,6
Andelskapital i Kommuninvest EF	18,3	12,5	18,3	12,5
Andelskapital i Kurbit AB	3,8	3,8	-	-
Summa	27,3	20,4	21,4	14,7
Aktier i koncernföretag				
Ingående värde	13,7	13,7	14,2	14,2
Utgående värde	13,7	13,7	14,2	14,2
Innehavet av aktier i koncernföretag utgörs av följande:				
Falu P	0,1	0,1	0,1	0,1
Falu Stadshus AB	-	-	0,5	0,5
Dala Airport AB	3,5	3,5	3,5	3,5
Visit Södra Dalarna AB	0,0	0,0	0,0	0,0
Västra Falun Fastighets AB	0,1	0,1	0,1	0,1
Frauenzimmer AB	10,0	10,0	10,0	10,0
Summa	13,7	13,7	14,2	14,2
Långfristiga fordringar				
Ingående värde	131,8	148,5	1 000,0	875,0
Tillkommande fordringar	0,6	0,3	40,0	125,0
Avgående fordringar	-19,5	-17,0	-25,0	0,0
Utgående värde	112,9	131,8	1 015,0	1 000,0
Långfristiga fordringar utgörs av följande:				
Utlämnade lån, övriga	0,5	0,6	0,5	0,6
Utlämnade lån, koncernföretag	-	-	1 015,0	1 000,0
Värdereglering långfristiga fordringar	-0,5	-0,6	-0,5	-0,6
Övriga långfristiga fordringar	6,5	5,9	-	-
Fordran Grundledningen HB	42,8	55,3	-	-
Reversfordran Lennheden Vatten AB	53,0	60,0	-	-
Fordran Kurbit AB	10,6	10,6	-	-
Summa	112,9	131,8	1 015,0	1 000,0
Bostadsrätter				
Ingående värde	0,2	0,2	0,2	0,2
Sålda bostadsrätter	-	-	-	-
Utgående värde	0,2	0,2	0,2	0,2
Resultatandelar				
Ingående värde	-	-	15,8	16,6
Årets resultatandel FH Lugnet KB	-	-	-1,2	-0,5
Utgående värde	-	-	14,6	15,8
Totalsumma vid årets slut	154,1	166,1	1 065,4	1 044,9

Not 17 – Förråd m.m.

	Kommun	
	2023	2022
Exploateringsmark	4	3
Redovisat värde vid årets slut	4	3

Not 18 – Fordringar

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Kundfordringar	283	274	37	33
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	104	89	100	86
Mervärdeskattfordringar	39	36	37	34
Kortfristiga fordringar hos koncernföretag	-	-	0	5
Kommunal fastighetsavgift	131	118	131	118
Upplupna skatteintäkter	133	156	133	156
Tomtlikvider	0	0	0	0
Fordringar för statsbidrag	7	6	7	6
Övriga kortfristiga fordringar	28	26	11	3
Redovisat värde vid årets slut	725	705	456	441

Not 19 – Kassa och bank

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Kassa	0	0	0	0
Bank	50	18	1	2
Koncernkonto	393	341	393	341
Summa vid årets slut	443	356	394	343

Not 20 – Specifikation koncernkonto

	Kommun	
	2023	2022
Koncernkonto i Swedbank		
Falu kommun	78	68
Falu Energi & Vatten AB	154	115
Falu Elnät AB	41	55
Falu Pellets AB	0	2
Kopparstaden AB	77	82
Kopparstaden Förvaltning AB	0	0
Falu Stadshus AB	23	19
Frauenzimmer AB	1	1
Förvaltningsbolaget Högskolefastigheten Lugnet KB	3	-4
Västra Falun Fastighets AB	4	4
Lugnet i Falun AB	12	-1
Summa vid årets slut	393	341

Not 21 – Eget kapital

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Eget kapital				
Ingående eget kapital	3 530	3 357	1 687	1 675
Avsättning till resultatutjämningsreserv	-7	-78	-7	-78
Resultatutjämningsreserv	184	177	184	177
Reservering för pensionskostnader "Bromsen"	12	14	12	14
lanspråktagande reservering pensioner "Bromsen"	-2	-2	-2	-2
Återföring reservering pensionskostnader	2	2	2	2
Årets resultat	101	250	8	88
Utgående eget kapital	3 820	3 720	1 884	1 876
Årets resultat inklusive återförd reservering	103	252	10	90

Not 22 – Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Ingående avsättning	291	284	261	258
Nyintjänad pension	32	6	28	3
Ränte- och basbeloppsuppräknings	22	6	20	5
Övrigt	2	4	3	3
Årets utbetalningar	-11	-10	-10	-9
Förändring av löneskatt	11	1	10	1
Utgående avsättning	347	291	312	261
Utredningsgrad*			99%	98%
Antal visstidsförordnanden				
Politiker			2	0
Tjänstemän			6	8

* Utredningsgrad: den del av personakterna för anställd personal som är uppdaterad med avseende på tidigare pensionsgrundande anställning.

Not 23 – Andra avsättningar

	Koncern 2023	2022	Kommun 2023	2022
Avsatt för parkeringsanläggning				
Redovisat värde vid årets början	12	12	12	12
Utgående avsättning	12	12	12	12
Avsatt för återställande av lokaler				
Redovisat värde vid årets början	0	0	0	0
Nya avsättningar	5	0	4	0
Utgående avsättning	5	0	4	0
Avsatt för sluttäckning deponi				
Redovisat värde vid årets början	23	26	18	19
Nya avsättningar	0	0	-	-
lanspråktagna avsättningar	-2	-3	-	-1
Utgående avsättning	21	23	18	18
Avsättning för skatter				
Redovisat värde vid årets början	363	322	-	-
Förändring av uppskjuten skatt	38	41	-	-
Utgående avsättning	401	363	-	-
Summa andra avsättningar	439	398	34	29

Not 24 – Långfristiga skulder

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Ingående låneskuld	4 884	4 783	1 683	1 439
Nyupplåningar under året	280	320	280	245
Amorteringar	-182	-195	-25	-1
Förändring lång-/kortfristig del	-496	-24	-	-
Utgående låneskuld	4 486	4 884	1 938	1 683
Långfristiga skulder				
Skulder till kreditinstitut	3 468	3 881	920	680
Förmedlade lån till de kommunala bolagen	1 015	1 000	1 015	1 000
Skulder till intresseföretag	0	0	-	-
Långfristig leasingkulld	3	3	3	3
Summa långfristiga skulder	4 486	4 884	1 938	1 683
Förutbetalda intäkter som regleras över flera år				
Investeringsbidrag	51	54	51	54
återstående antal år (vägt snitt) 26 år				
Anslutningsavgifter	163	144	-	-
Övrig långfristig skuld	12	9	-	-
Summa förutbetalda intäkter	226	207	51	54
Summa långfristiga skulder, förutbetalda intäkter	4 712	5 091	1 938	1 737
Uppgifter om lån i banker och kreditinstitut				
Genomsnittlig ränta (procent)	1,7%	0,9%	1,7%	0,7%
Genomsnittlig räntebindningstid (år)	3,0 år	3,2 år	2,3 år	2,6 år
Genomsnittlig kapitalbindningstid (år)	2,8 år	3,1 år	2,5 år	2,8 år
Lån som förfaller inom:				
1 år	1 155	900	170	180
2-4 år	3 263	3 070	640	400
5 år eller senare	685	955	110	1000
Marknadsvärden ränteswappar				
Säkrad låneskuld, egna lån	1 725	1 825	0	0
Marknadsvärde ränteswappar 3MSTIBOR	-100	-176	0	0
Förändringar under året:				
Säkrad låneskuld, förmedlade lån	0	0	450	450
Marknadsvärde ränteswappar 3MSTIBOR, förmedlade lån			-20	-37

Not 25 – Kortfristiga skulder

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Skulder till koncernföretag	0	0	315	279
Skulder till kreditinstitut	620	124	0	0
Leverantörsskulder	374	356	299	247
Moms och punktskatter	5	3	4	2
Personalens skatter, avgifter och löneavdrag	40	39	39	38
Skulder för statsbidrag	17	16	17	16
Övriga kortfristiga skulder	147	113	22	16
Upplupna personalkostnader	299	313	292	306
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	344	296	97	105
Summa kortfristiga skulder	1 846	1 260	1 085	1009

Not 26 – Ansvarsförbindelser

Pensionsförpliktelser som inte upptagits bland skulderna eller avsättningarna och som inte heller har täckning i pensionsstiftelsens förmögenhet.

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Ingående pensionsförpliktelse	1 158	1 230	1 158	1 230
Nya förpliktelser och förändringar under året:				
Ränte- och basbeloppsuppräknningar	76	27	76	27
Övrig post	2	-1	2	-1
Årets utbetalningar	-64	-59	-64	-59
Byte av tryggnad	0	-25	0	-25
Förändring av löneskatt	4	-14	4	-14
Utgående pensionsförpliktelse	1 176	1 158	1 176	1 158
Ansvarsförbindelser för pensionsförpliktelser				
Intjänad pensionsrätt	780	765	780	765
Livränta	28	28	28	28
Utgående pension till efterlevande	17	16	17	16
PA-KL pensioner	114	116	114	116
Löneskatt 24,26 %	228	224	228	224
Visstidspension, förtroendevalda	7	7	7	7
Löneskatt vistidspension, förtroendevalda	2	2	2	2
Summa	1 176	1 158	1 176	1 158
Övriga ansvarsförbindelser				
Kommunal borgen bostadsbolag Kopparstaden AB	-	-	1 155	1 205
Kommunal borgen övriga kommunal helägda bolag	-	-	2 628	2 670
Kommunal borgen för delägda bolag	1	2	1	2
Lönegaranti Fastigo	1	1	-	-
Föreningar och organisationer	69	64	67	64
Summa	69	67	3 851	3 941
Varav lån hos Kommuninvest	0	0	3 783	3 925

Falu kommun har i september 1994 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga nuvarande och framtida förpliktelser. Samtliga 295 kommuner och regioner som var medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening 31 december 2023 har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnd borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlem lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemmarnas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Den 31 december 2023 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 551 907 mnkr och totala tillgångar till 562 023 mnkr. Falu kommuns andel av de totala förpliktelserna uppgick till 4 908 mnkr och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 5 005 mnkr.

Not 27 – Justering för poster som inte ingår i kassaflödet

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Avskrivningar	446	436	176	162
Nedskrivningar	35	18	-	-
Utrangeringar	2	3	2	3
Avsatt till pensioner	68	16	61	13
Övriga avsättningar	2	-2	5	-
Resultatandel Lugnet KB	0	0	1	0
Upplösning offentliga investeringsbidrag	-3	-2	-3	-2
Avsättning för uppskjuten skatt	38	41	-	-
Resultatandelar i intresseföretag	-1	-7	-	-
Periodisering anslutningsavgift VA	-4	-6	-	-
Kostnadsfört från pågående investering	42	0	2	0
Övriga ej likviditetspåverkande poster	1	-3	1	0
Summa	626	494	245	176

Not 28 – Övriga likviditetspåverkande poster som hör till den löpande verksamheten

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Utbetalning av avsättningar för pensioner	-11	-10	-10	-9
Summa	-11	-10	-10	-9

Not 29 – Poster som redovisas i annan sektion

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Realisationsresultat vid försäljning av anläggningstillgångar	-40	3	-0	-1
Summa	-40	3	-0	-1

Not 30 – Leasing

	Koncern		Kommun	
	2023	2022	2023	2022
Finansiella leasingavtal				
Maskiner och inventarier				
Totala minimileaseavgifter	3	3	3	3
Nuvärde minimileaseavgifter				
Därav förfall inom 1 år	1	1	1	1
Därav förfall inom 1-5 år	2	2	2	2
Därav förfall senare är 5 år	0	0	0	0
Operationella leasingavtal överstigande 1 år				
Minimileaseavgifter				
Med förfall inom 1 år	19	15	19	15
Med förfall inom 1-5 år	3	7	3	7
Med förfall senare är 5 år	0	0	0	0

Principer för drift- och investeringsredovisning

Allmänt

Den ekonomiska styrningen sker bland annat genom att kommunfullmäktige i budget anvisar resurser till kommunstyrelsen och nämnderna för verksamhet (drift) och investeringar. Fullmäktiges budget utgör därmed en gräns för omfattningen av verksamheten och investeringarna.

Inför varje verksamhetsår beslutar kommunfullmäktige i juni om en Årsplan med budget för nästkommande år och de två efterföljande åren. I budget anvisar fullmäktige resurser för verksamhet till kommunstyrelsen och nämnderna. Från början av juni till slutet av oktober upprättar kommunstyrelsen och nämnderna sedan verksamhetsplaner inklusive internbudget för sina ansvarsområden.

Driftbudget

Fullmäktige tilldelar nämnderna nettoanslag för att bedriva verksamhet. Omdisponering av anslag mellan verksamhetsområden och nämnder samt tilläggsanslag kan beslutas av kommunfullmäktige under året. I internredovisningen hanteras nettoanslaget för respektive nämnd som en intäkt i form av erhållit kommunbidrag och för den kommunövergripande finansieringen som en kostnad i form av lämnat kommunbidrag. Kommunbidraget tillsammans med nämndens externa och interna intäkter utgör den yttre ram inom vilken verksamheten ska bedrivas. Nämnderna fördelar kommunfullmäktiges nettoanslag vidare i sin internbudget. Det sker brutto uppdelat på intäkter och kostnader samt på de delverksamheter och organisatoriska enheter som respektive nämnd bestämmer. Omdisponering av dessa anslag under året får ske genom nämndbeslut, så länge de inte påverkar kommunfullmäktiges nettoanslag.

Investeringsbudget

I Årsplan med budget anvisar fullmäktige även resurser för investeringar till kommunstyrelsen och nämnderna. Kommunfullmäktige tilldelar nämnderna ett ramanslag netto, men med restriktioner enligt fastställda disponeringsregler.

Investeringar för kommunkoncernens bolag och dess finansiering regleras genom bolagsordningarna och kommunens företagspolicy. Fullmäktige ska också beredas tillfälle att ta ställning innan beslut fattas i bolagen som är av principiell betydelse eller annars av större vikt.

Internredovisningsprinciper

Driftredovisningens intäkter och kostnader ska spegla respektive nämnds och verksamhets ekonomiska relationer till sin omvärld, där de andra nämnderna och verksamheterna utgör en del av omvärlden. Det innebär att jämfört med resultaträkningens intäkter och kostnader, som enbart innehåller kommunexterna poster, har driftredovisningen påförts även kommuninterna poster, såsom köp och försäljning mellan nämnder och verksamheter. Omvänt finns det poster i resultaträkningen som inte ingår i driftredovisningen eller som simuleras kalkylmässigt. Poster som finns i resultaträkningen, men inte i driftredovisningen, är skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning, finansiella intäkter och kostnader samt extraordinära poster. Poster som kalkylmässigt simuleras i driftredovisningen är personalomkostnader och kapitalkostnader. Det finns även gemensamma kostnader som fördelas mellan kommunens olika verksamheter genom interndebering samt gemensamma kostnader som fördelas med schabloner.

Investeringsredovisningens utgifter består av kommunexterna utgifter. All kommunkoncernintern fakturering sker utan vinstpålägg. Undantaget utgörs av försäljning av el samt bostadsföretagets uthyrning av bostäder och lokaler, som sker på affärsmässiga grunder.

Bolagen

Den löpande verksamheten i kommunens bolag finansieras med deras egna försäljningsintäkter och – när så är nödvändigt – med koncernbidrag. Bolagens verksamhet får endast i undantagsfall finansieras med skatter.

Bolagens investeringar och deras finansiering styrs bland annat genom den borgensram som kommunfullmäktige tilldelar respektive bolag.

Bilden nedan beskriver hur driftsredovisningen och investeringsredovisningen hänger samman med årsredovisningens övriga delar.

DRIFTREDOVISNING	Intäkter	Kostnader	Utfall
Samtliga ansvarsnivåer			
Omvårdnadsnämnden	1 574	-1 615	-41
Myndighetsnämnden	29	-30	-1
Kultur- och fritidsnämnden	269	-282	-13
Miljö & samhällsbyggnadsnämnden	197	-225	-28
Barn- och utbildningsnämnden	2 118	-2 143	-25
Arbetslivs- och socialnämnden	311	-301	10
Revision	3	-3	0
Kommunstyrelsen, varav:	407	-368	39
<i>kommunstyrelseförvaltning</i>	230	-219	11
<i>kommundirektör</i>	6	-4	2
<i>ej förvaltn.anknuten verksamhet</i>	122	-125	-2
<i>beslutsorgan</i>	48	-20	28
Service nämnden	739	-766	-27
Gem.nämnd Upphandlingssamverkan	7	-6	0
Gem.nämnd Alkoholhandläggning och tobak	5	-5	0
Valnämnd	0	0	0
Överförmyndaren	5	-5	1
X Kommunövergripande finansiering	4 380	-4 286	94
Totalt driftverksamheten	10 043	-10 035	8
Justeras: poster som ej är hänförliga till verksamhetens intäkter och kostnader i resultaträkningen	-9 333	5 284	-4 049
Verksamhetens intäkter och kostnader enligt resultaträkningen	710	-4 752	-4 041

INVESTERINGSREDOVISNING	
<i>Nämnd/sector</i>	
Kommunstyrelsen	95
Service nämnden	300
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	73
Omvårdnadsnämnden	3
Kultur- och fritidsnämnden	14
Barn- och utbildningsnämnden	4
Summa enligt investeringsredovisning	488

RESULTATRÄKNING	
Verksamhetens intäkter	710
Verksamhetens kostnader	-4 752
Avskrivningar	-176
Nettokostnader	-4 218
Skatteintäkter och bidrag	4 230
Verksamhetens resultat	12
Finansnetto	-4
Årets resultat	8

BALANSRÄKNING	
Anläggningstillgångar	4 450
varav avskrivningar	-176
varav nya investeringar	488
Omsättningstillgångar	854
Summa tillgångar	5 304
Eget kapital	1 884
varav årets resultat	8
Avsättningar	346
Skulder	3 074
Summa eget kapital och skulder	5 304

KASSAFLÖDESANALYS	
Årets resultat	8
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet	235
Förändring lager, fordringar och skulder	61
Löpande verksamhet	304
Investeringsverksamhet	-509
varav nya investeringar	-488
Finansieringsverksamhet	255
Årets kassaflöde	50

Driftredovisning

Ekonomiskt utfall för verksamheterna per 31 december 2023

Det ekonomiska utfallet per sista december uppgår till drygt 8 mnkr vilket är cirka 7 mnkr högre än budgeterat. Det budgeterade resultatet för 2023 motsvarar 0 procent av skatter och statsbidrag vilket, är betydligt lägre än kommunens mål för god ekonomisk hushållning om 2 procent. Det långsiktiga målet om 2 procent kvarstår. De största negativa avvikelserna jämfört med budget finns hos omvårdnadsnämnden,

miljö och samhällsbyggnadsnämnden samt inom service-nämnden, medan de största positiva avvikelserna finns inom kommunstyrelsen. Nämndernas utfall jämfört med budget beskrivs nedan. Mer utförlig information om nämndernas ekonomiska utfall återfinns i respektive nämnds verksamhetsberättelse.

Driftredovisning utfall per 31 dec (belopp i mnkr)	Utfall Intäkter		Utfall Kostnader		Utfall Nettokostnad		Budget- ram 2023	Budget- avvi- kelse
	Innev.år	Föreg. år	Innev.år	Föreg. år	Innev.år	Föreg. år	Innev. år	Innev. år
Styrelse/nämnd								
Omvårdnadsnämnden	196,4	210,5	-1 614,8	-1 508,0	-1 418,4	-1 297,5	1 377,7	-40,7
Myndighetsnämnden	13,3	16,1	-29,7	-29,0	-16,4	-13,0	15,4	-1,1
Kultur- och fritidsnämnden	43,7	32,8	-282,2	-253,7	-238,5	-220,9	225,5	-13,0
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	42,8	50,1	-225,2	-191,8	-182,4	-141,8	154,0	-28,4
Barn- och utbildningsnämnden	303,5	292,9	-2 142,9	-2 031,9	-1 839,4	-1 739,0	1 814,8	-24,6
Arbetslivs- och socialnämnden	75,8	72,6	-301,4	-296,0	-225,6	-223,4	235,2	9,6
Revision	0,0	0,0	-2,7	-2,5	-2,7	-2,5	2,7	0,0
Kommunstyrelsen, varav:	147,7	144,1	-367,9	-366,2	-220,3	-222,2	258,8	38,5
Kommunstyrelseförvaltningen	146,8	143,1	-219,3	-219,5	-72,5	-76,4	83,4	10,9
Kommundirektör	0,6	0,2	-3,5	-3,5	-3,0	-3,3	5,1	2,1
Ej förv. anknuten verksamhet	0,2	0,2	-124,6	-114,0	-124,4	-113,7	122,0	-2,5
Beslutsorgan	0,0	0,1	-20,4	-28,4	-20,4	-28,3	48,4	28,0
Service-nämnden	731,5	650,0	-766,2	-677,0	-34,7	-27,0	7,3	-27,6
Gem. nämnd Upphandlings-samverkan	0,0	0,0	-6,1	-5,7	-6,1	-5,7	6,5	0,4
Gem. nämnd Alkoholhandläggning och tobak	5,4	4,8	-5,4	-4,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Valnämnd	0,0	1,7	-0,1	-3,8	-0,1	-2,1	0,2	0,1
Överförmyndaren	0,0	0,0	-4,7	-5,5	-4,7	-5,5	5,3	0,6
SUMMA verksamheter drift	1 560,0	1 475,4	-5 749,3	-5 375,9	-4 189,4	-3 900,5	4 103,3	-86,0
Kommunövergripande finansiering	4 380,0	4 177,7	-4 285,7	-4 028,6	94,3	149,1	1,1	93,2
Totalt driftverksamheten	5 940,1	5 653,1	-10 035,0	-9 404,6	-4 094,9	-3 751,5	4 097,3	7,2
Justeras: poster som ej är hänförliga till verksamhetens intäkter och kost- nader i resultaträkningen	-5 229,6	-4 981,9	5 282,7	4 916,8	53,1	-65,1	-8 060,6	-115,7
Verksamhetens intäkter och kostna- der enligt resultaträkningen	710,5	671,2	-4 752,3	-4 487,8	-4 041,8	-3 816,6	-3 963,3	-108,5

Omvårdnadsnämnden

Nämnden redovisar en negativ budgetavvikelse om drygt 41 mnkr. Den huvudsakliga orsaken till det negativa resultatet är höga volymer och bristen på tillgängliga platser inom vård- och omsorgsboende. Denna brist leder till höga kostnader för utskrivningsklara patienter från Regionen samt höga kostnader inom hemtjänsten för personer med omfattande vårdbehov.

Avvikelsen i intäkter förklaras av högre intäkter relaterade till taxor, avgifter och hyror, samt icke-budgeterade statsbidrag. Avgifterna är knutna till prisbasbeloppet, vilket ökade mer än vad som var budgeterat.

De högre kostnaderna för köp av verksamhet är till stor del kopplat till utskrivningsklara patienter från Regionen (-11 mnkr). Bristen på platser inom vård- och omsorgsboende har gjort att möjligheten till att ta emot färdigbehandlade patienter från Regionen inte har motsvarat behovet. Kostnaderna för personlig assistans har ökat, liksom volymerna och kostnaderna för externa placeringar inom socialpsykiatrin.

Personalkostnaderna överstiger budgeten med 35 mnkr. En del av avvikelsen förklaras av höga kostnader för kvalificerad övertid (13 mnkr) samt kostnader för bonusar till vikarier och personal som bytte semesterveckor, vilket totalt uppgick till 11 mnkr. Den höga sjukfrånvaron resulterar i höga kostnader för sjuklöner och ökad användning av vikarier, vilket leder till höga kostnader för timavlönade.

En negativ avvikelse i övriga kostnader förklaras av högre kostnader för städning, förbrukningsmaterial och livsmedel. Detta delvis på grund av pandemin, där nya hygienrutiner har ökat förbrukningen och frekvensen av städning, delvis på grund av inflationen som har lett till högre priser. Även kostnaderna för inhyrd personal överstiger den budgeterade nivån (-6 mnkr), främst relaterade till inhyrda sjuksköterskor inom hälso- och sjukvårdssektionen, där svårigheter med rekrytering av sjuksköterskor har lett till behov av inhyrd personal.

Utfall jämfört mot föregående års utfall

Nettokostnaderna har ökat med 28 mnkr jämfört med föregående år. Kostnaderna för personlig assistans, utskrivningsklara patienter och externa placeringar inom socialpsykiatrin har ökat, drivet av både volym- och kom-

plexitetsökningar. Personalkostnaderna är 87 mnkr högre än föregående år, med störst differens i arbetade timmar för månadsavlönade. Ökade volymer och komplexa ärenden har ökat behovet av personal, medan bemanningen inte kunde anpassas fullt ut till volymerna. Lokalkostnader har ökat på grund av ett nytt hus för sektionen Hälso- och sjukvård samt helårseffekten av två LSS-boenden. Övriga kostnader har också stigit, särskilt inom livsmedel och förbrukningsmaterial. Kostnaderna för inhyrd personal har dock minskat jämfört med föregående år med 1 mnkr.

Åtgärder vid underskott

Förvaltningsledningen har tagit fram en omfattande plan för att uppnå en budget i balans, vilken har presenterats för nämnden och som återrapporteras månatligen. En del av denna plan inkluderar initiativ såsom att utveckla riktlinjer för myndighetsbeslut, där beslut kring nya riktlinjer förväntas tas under våren.

Det görs nu mer frekventa ekonomiska uppföljningar på alla nivåer, vilket innebär att åtgärder utarbetas på enhetsnivå för att uppnå balans i budgeten. En central punkt i detta arbete är att hantera nämndens största kostnadspost – personalkostnader. Det pågår därför en omfattande process för att optimera bemanningen inom alla sektioner. Samtidigt, med tanke på de ökande utmaningarna med kompetensförsörjningen, söker man nya arbetssätt med ökad samverkan.

En annan viktig aspekt är att rikta fokus mot förebyggande åtgärder för att stödja medborgare att upprätthålla sin självständighet så länge som möjligt. Detta kan innefatta användning av digitala lösningar, tillhandahållande av hjälpmedel och skapandet av öppna verksamheter.

Samtidigt planeras en ökad användning av välfärdsteknik. En särskild arbetsgrupp har tillsatts för att driva arbetet med välfärdsteknik framåt.

Myndighetsnämnden

Nämndens årsresultat avviker 1 mnkr från budget. De största avvikelserna beror på lägre intäkter med 2 mnkr och lägre personalkostnader med 1 mnkr. Utfallet för verksamheten livsmedel är 1 mnkr högre än budget, främst på grund av lägre intäkter för livsmedelstillsyn och en kundförlust på 0,3 mnkr där tvist pågår. På miljösidan är utfallet 1 mnkr bättre än budgeten med högre intäkter för tillsyn och anmälningsavgifter och lägre personalkostnader på grund av ledigheter

och sjukskrivningar. Bygglovsintäkterna var 3 mnkr lägre än beräknat på grund av rådande konjunkturläge med uteblivna stora byggprojekt, nybyggnationer och tillbyggnader av enbostadshus, förhandsbesked samt färre strandskyddsdispenser.

Utfall jämfört mot föregående års utfall

Det rådande konjunkturläget medför lägre intäkter i verksamheten i jämförelse med föregående år, framför allt bygglovsintäkterna.

Åtgärder vid underskott

Nämnden kommer att utvärdera vid pensionsavgångar, föräldradedigheter eller andra avslut för att se hur personalresurser kan nyttjas mellan avdelningar i stället för att återrekrytering. Framför allt så länge som efterfrågan är låg på byggsidan kommer ingen återrekrytering att ske vid planerade pensionsavgångar. En översyn av taxan enligt plan- och bygglagen (2010:900) samt taxan för prövning och tillsyn inom miljöbalkens område har genomförts och kan på sikt leda till nya intäktsmöjligheter.

Kultur- och fritidsnämnden

Nämnden redovisar en negativ budgetavvikelse om cirka 13 mnkr. Den främsta förklaringen till denna avvikelse är det nya badhuset, där antalet betalande besökare var färre än förväntat (-11 mnkr). Förutom de lägre intäkterna från det nya badhuset har behovet av reparationer och underhåll på flera fritidsanläggningar varit betydande, vilket tillsammans med dagens prisbild belastar resultatet hårt.

Även prisutvecklingen på el bidrar till det negativa utfallet. Effekten av det lägre besöksantalet på badhuset och de höga kostnaderna för el, underhåll och reparationer mildras av statligt elstöd, särskilt för Lugnetanläggningen, samt av vakanser som inte har fyllts.

Utfall jämfört mot föregående års utfall

Skillnaden mellan årets och föregående års utfall är drygt -3 mnkr, vilket huvudsakligen förklaras av den fullständiga effekten av det nyöppnade badhuset och de avvikelser i intäkterna som har uppstått där jämfört med budgeten.

Åtgärder vid underskott

Nämnden följer noggrant utvecklingen på badhuset och för att hantera underskottet har besparingsåtgärder vidtagits, främst genom att inte återbesätta vakanta tjänster och genom minskat inköp av städtjänster under året. Dessa åtgärder förväntas generera ytterligare besparingar under 2024. Dessutom planeras en översyn och justering av personalstyrkan i förhållande till budgeten. För att möta behoven av underhåll kommer förvaltningen att granska antalet anläggningar och eventuellt föreslå avveckling om så behövs. Förvaltningen har också fått i uppdrag att granska lokalbehoven och avgifter för verksamhet.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Nämnden redovisar, inklusive exploatering, en negativ budgetavvikelse om cirka 28 miljoner kronor. Den betydande avvikelsen från budgeten beror främst på uteblivna exploateringsintäkter om 31 mnkr, på grund av det rådande konjunkturläget och avstannat bostadsbyggande. Vinterväghållningsbudgeten för 2023 belastades hårt inledningsvis av den växlande väderleken. Detta innebar att kostnaden för halkbekämpning och isrivning ökade väsentligt. Den senare delen av budgeten från oktober till december har även den haft väsentligt ökade kostnader. Detta beror på att ovanligt stora snömängder kommit under perioden, vilket medför 9 mnkr högre kostnader inom snöröjning och bortforsling.

Ytterligare kostnader om drygt 11 miljoner kronor uppstod på grund av aktivering av färdigställda pågående

arbeten, inklusive arbeten som inte ansågs vara stadigvarande anläggningar enligt redovisningsreglerna. Nämndens personalkostnader blev 5 mnkr lägre än budgeterat på grund av vakanser, svårigheter att rekrytera personal med specialkompetens samt att inte ersätta pensioner och föräldradedigheter.

Intäkterna ökade med 4 mnkr jämfört med beräknat, delvis på grund av extra arbete inom koncernen inom mät- och karttjänster samt högre intäkter på grund av fler ledningsarbeten i den kommunala gatumarken.

Inom exploateringsverksamheten blev resultatet 19 mnkr sämre än den planerade budgeten. Intäkter från planerade försäljningar har uteblivit med 31 mnkr, där en planerad kostnad på 10 mkr för utrangering av Rödbro inte heller har genomförts. Vid aktivering av pågående projekt har direkta kostnader uppkommit på cirka 4 mnkr, som inte ansågs vara stadigvarande anläggning. Ytterligare kostnader på 2 miljoner kronor har även tillkommit för sanering av marken i Borgårdet.

Utfall jämfört mot föregående års utfall

Årets utfall är 23 mkr sämre än föregående år. Den främsta förklaringen till nettokostnadsökningen gentemot föregående år kan hänföras till det senaste årets konjunkturläge, vilket resulterade i betydande ökade kostnader och minskade intäkter från exploateringar. Direkta kostnader uppstod i samband med arbetet för att slutföra och aktivera pågående arbeten i anläggningsregistret, vilket påverkade årets resultat.

De växlande väderförhållandena under året har påverkat kostnaderna för vinterväghållningen, samtidigt som avtalen är belastade av höga bränslepriser och räntor.

Åtgärder vid underskott

Vad gäller exploateringsintäkterna har året påverkats mycket av det rådande konjunkturläget, den förändrade situationen på räntemarknaden som för närvarande hämmar bostadsbyggandet, och den pågående krisen inom byggföretagen. Nämnden utvärderar nu möjligheterna att anpassa

investeringshastigheten på kort sikt för att kunna hantera den kommande driftsbelastningen i närtid.

Det finns rutiner för att kontinuerligt utvärdera möjligheterna att omfördela personalresurser mellan avdelningar vid pensioneringar, föräldradedigheter eller andra avslutningar, i stället för att behöva göra nya rekryteringar.

Barn- och utbildningsnämnden

Nämnden redovisar en negativ budgetavvikelse om cirka 25 mnkr. Försäljning av verksamhet avviker positivt med cirka 6 mnkr och består främst av ersättning för elever som är folkbokförda i en annan kommun men som får omsorg och/eller skolgång i Falu kommun. Den största avvikelsen gäller gymnasieskolan, där den positiva avvikelsen är cirka 5 mnkr. Å andra sidan är avvikelsen negativ med drygt 2 mnkr för förskoleklass och grundskola. När det gäller att planera budgeten för gymnasieskolan görs en grov uppskattning eftersom elevernas val för kommande höst ännu inte är kända när budgeten tas. Ytterligare 3 mnkr avser intäkter från Dalarnas kommunförbund, vars kostnader belastar kommunens ekonomi men ersätts fullt ut.

Övriga intäkter avviker positivt, särskilt när det gäller bidrag, bland annat från Skolverket (10 mnkr), Socialstyrelsen (4 mnkr) och Migrationsverket (8 mnkr). Många bidrag budgeteras med försiktighet, men även tillkommande/utökade riktade statsbidrag har påverkat denna post. Ytterligare 3 mnkr avser momsersättning på grund av ökade inköp av köpt verksamhet. Bland bidragen finns även en positiv avvikelse om 5 mnkr, som består av ersättning för Ungdomsstödjarna och medel för Agenda 2023. När det gäller taxor och intäkter är det barnomsorgsavgifterna som avviker positivt med 6 mnkr.

Köp av verksamhet och de negativa avvikelserna avser både ersättning till andra huvudmän inom skolverksamheten (16 mnkr) och externa utförare inom barn och familj (33 mnkr). När det gäller skolan handlar det om en högre skolpeng än budgeterat på grund av stora kostnadsökningar. Inom barn och familj är behovet större än vad som budgeterats under året.

Personalkostnaderna avviker negativt, trots lägre kostnader för barn och familj på grund av rekryteringssvårigheter både för egen personal och arvoderade familjehem. Inom skolan är den negativa avvikelsen kopplat till de ökade statsbidragen som i många fall är riktade mot bemanningsökningar. Dock påverkar även hög sjukfrånvaro och ett efterföljande högt vikariebehov inom förskolan denna post. Övriga kostnader har gått över budget, delvis på grund av riktade statsbidrag som har möjliggjort en högre utgiftsnivå än vad som budgeterats, men främst på grund av stigande priser på läromedel, särskilt inom yrkesprogrammen.

Utfall jämfört mot föregående års utfall

Försäljning av verksamhet avviker naturligt, då den årliga uppräknings av skolpengen har en betydande påverkan på de intäkter som genereras. På samma sätt kan noteras en ökning av övriga intäkter samt av taxor och avgifter. Barnomsorgsavgifterna indexeras årligen och påverkas också av förändringar i barn-/elevvolymen. Skillnaden mellan åren uppgår till 5 mnkr. Bidragen från både Skolverket och Migrationsverket skiljer sig åt mellan åren, med 6 respektive 7 mnkr. Den förstnämnda påverkas framför allt av det nya statsbidraget på 3 mnkr för inköp av läromedel som infördes under 2023. Avseende Migrationsverket utgörs bidragen till stor del av oförutsägbara ersättningar där både belopp och beslut är osäkra på förhand.

Kostnaderna för köp av verksamhet har ökat på grund av prisökningar och en ökad skolpeng mellan åren. För barn och familj noteras dock en minskning, trots det år som kännetecknats av en snabb ökning av både orosanmälningar och inledda utredningar. Personalkostnaderna har väsentligt ökat, främst på grund av det ökade personalkostnadstillägget. Om man justerar för både detta och den faktiska genomsnittliga löneökningen under året är skillnaden inte särskilt stor.

Även lokalkostnaderna har ökat, delvis på grund av hyreshöjningar och kostnader för tillfälliga lösningar som moduler vid ombyggnationen av Sundbornsskolan. Övriga kostnader har också påverkats av den snabba prisökningen mellan åren, och till viss del har detta kompenseras genom ramtilldelningen. Det bör dock noteras att en återhållsamhet har iakttagits, framför allt inom gymnasieskolan, när det gäller inköp av läromedel för att delvis kompensera för prisökningarna.

Åtgärder vid underskott

Nämnden har under året identifierat ett antal åtgärder för att nå en budget i balans, och även fattat beslut baserat på dessa. En bruttolista med förslag har sammanställts och som regelbundet granskas för att fortsätta arbetet med kostnadsminskningar.

Det sker anpassningar inom förskoleverksamheten för att minska utgifterna. Under 2024 genomförs nedläggningen av förskolorna Skogshyddan, Samuelsdal och Lindgården samt en avdelning på förskolan Kvarnen. Dessutom har en nedläggning av förskolan Toftaäng och Toftaskolan beslutats av kommunfullmäktige i februari 2024.

Under 2023 har barn- och familjeenheten utvecklat nya riktlinjer för att prioritera insatser, vilket förhoppningsvis kommer att ge ekonomiska effekter under de kommande åren. Kontinuerliga åtgärder vidtas också för att minska behovet beroendet av konsulentstödda familjehem och i stället öka antalet arvoderade familjehem i kommunal regi. Utöver specifika åtgärder sker en kontinuerlig anpassning av verksamheten för att hålla sig inom tilldelade medel. Förutom barn- och familjeenheten uppvisar både förskole- och gymnasieskolan underskott under 2023. Respektive verksamhet har fått tydliga riktlinjer för att identifiera orsakerna till dessa underskott och vidta åtgärder för att uppnå en balanserad ekonomi.

Arbetslivs- och socialnämnden

Arbetslivs- och socialnämndens resultat visade en positiv avvikelse om 10 mnkr jämfört med budget. Huvuddelen av avvikelsen utgjordes av positiva avvikelser från statsbidrag från Migrationsverket, som uppgick till 10 mnkr. De inkomna bidragen till flyktingar från Ukraina avvek positivt från budget med 4 mnkr. Detta berodde främst på ersättning till flyktingar som anlände till Falun under hösten 2022 men betalades ut under våren 2023. Integrationsinsatserna, planerade till 2 mnkr under 2023, kunde inte genomföras på grund av sjukdom. Återsökningar från Migrationsverket för våld i nära relationer för perioden 2022 och första halvåret 2023, om 3 mnkr, hade inte inkluderats i budgeten men beviljades och betalades ut till kommunen under hösten 2023.

Det minskade antalet elever inom vuxenutbildning ledde till minskade inköp av extern utbildning och att statsbidraget från Skolverket ej nyttjas som budgeterat. Redovisning till Skolverket är planerad under 2024. En reservation om 4 mnkr gjordes för att täcka eventuella återkrav från Skolverket. Denna bokföring resulterade i en negativ avvikelse på 3 mnkr för statsbidrag från Skolverket. Förvaltningen har under perioden fokuserat starkt på subventionerade anställningar, vilket resulterade i en högre ersättning från Arbetsförmedlingen med cirka 1 mnkr jämfört med budgeten. Övriga bidrag avvek positivt från budgeten med 1,8 mnkr då medel för integrationsprojekt hos Länsstyrelsen intäktsfördes.

Försäljningsintäkterna minskade och visade en negativ avvikelse på 2 mnkr jämfört med budgeten, främst på grund av en minskning av markskötselavtal med serviceförvaltningen. Personalkostnaderna avvek positivt från budgeten med 8 mnkr, huvudsakligen på grund av vakanser som inte fylldes samt ett kartläggningsprojekt som genomfördes av försörjningsstöd, vilket minskade behovet av överanställningar. Nämnden hade ökade kostnader för köp av extern verksamhet, totalt 3 mnkr jämfört med budget. De största negativa avvikelserna fanns inom missbruksverksamhetens externa köp av HVB-hem, 7 mnkr, stödboende 2 mnkr samt kostnader för skyddade boenden inom våld i nära relationer 2 mnkr jämfört med budget. Köp av extern utbildning avvek dock positivt från budget med 7,3 mnkr på grund av det minskade antalet elever inom vuxenutbildningen.

Utfall jämfört mot föregående års utfall

Nämndens resultat för 2023, på 10 mnkr, är 5 mnkr högre än föregående år. Försäljningsintäkterna är ungefär 2 mnkr lägre än föregående år. Detta beror främst på den minskade personalstyrkan inom Lugnetgruppen som tvingats avgränsa markskötselavtalet med serviceförvaltningen. Nämnden har mottagit 5 mnkr mer i bidrag jämfört med föregående år, där statsbidrag från Migrationsverket utgör cirka 6 mnkr.

Kostnaderna för köp av huvudverksamhet har inte förändrats jämfört med tidigare år. Det finns dock en tydlig trend av ökade kostnader inom missbruksvården. Utfallet för 2023 är -43 mnkr, vilket är 5 mnkr högre än föregående år. Köp av extern utbildning för 2023 uppgår till -33 mnkr, vilket är 6 mnkr lägre än utfallet för 2022.

Lokalkostnaderna är cirka 5 mnkr högre än under föregående år, delvis på grund av generella kostnadsökningar. Ett avtal om lägenhetsmoduler för ukrainska flyktingar har ingåtts med serviceförvaltningen. Utfallet för dessa lägen-

hetsmoduler under perioden september till december var 12 mnkr, vilket ej var budgeterat och bidrog ytterligare till ökningen av lokalkostnaderna. Övriga kostnader är 3 mnkr lägre för 2023 jämfört med föregående år, där utbetalningarna av ekonomiskt bistånd minskade med 4 mnkr från -62 mnkr till -58 mnkr. Detta innebär en positiv vändning jämfört med föregående år.

Åtgärder vid underskott

Fortsatt utveckling av arbetet med att bistå fler våldsutsatta till stadigvarande boende för att förkorta vistelsetiden på skyddade boenden är prioriterat. En personalresurs kommer att tillsättas för detta ändamål. Samverkan med omvårdnadsförvaltningen pågår gällande boende för personer med missbruk eller beroende, som även har omvårdnadsbehov utifrån medicinska och somatiska skäl. Behandlingsinsatser anpassas efter individuella behov för personer som behöver stöd och hjälp. Samverkan med arbetslivssektionen utvecklas för att stödja personer att komma in i arbetslivet, studier eller praktik. Det undersöks även möjligheter för att personer utan ordnat boende, samt de som bor på stödboenden, ska få bostad snabbare.

Det är viktigt att säkerställa grundbemanningen inom boendestöd, stödboenden och kvinnofridsboende för att undvika högre kostnader för externt köpta platser. Ekonomiskt bistånd fokuserar på medarbetare, effektivisering och arbetsmiljö, där vikariat tillsätts för medarbetare som är föräldralediga. Samverkan kring rutiner för egen försörjning inom förvaltningen för individlösningar genomförs för att undvika ökade kostnader för externa köp. Vuxenutbildningen behöver synliggöras mer genom marknadsföringsinsatser både internt och externt för att locka fler studenter till yrkesutbildningar. Detta är också en del av arbetet för att minska kostnaderna för försörjningsstöd och öka andelen personer i egen försörjning. För att få budgeten i balans är det viktigt att fortsätta arbeta med administrativa processer för att säkerställa att förvaltningen arbetar med rätt processer, har möjlighet att utvecklas och är effektiv.

Kommunstyrelsen

Årets resultat visar en positiv avvikelse på 39 mnkr jämfört med budget. Överskottet kan härledas till utmaningarna med kompetensförsörjning inom flera av förvaltningens verksamheter, vilket har resulterat i svårigheter att tillsätta vakanser och påverkat genomförandet av vissa insatser och uppdrag. Kommunstyrelsens reserv för oförutsedda händelser har enligt beslut använts för omfördelning av medel till riktade insatser för föreningar och intern verksamhet. Vid årets slut återstår 25 mnkr av årets reserv för oförutsedda händelser, vilket är den främsta orsaken till kommunstyrelsens positiva resultat.

Intäkterna avviker positivt med 1 mnkr, främst tack vare tillkommande statsbidrag och ökade intäkter för bemanningsscenters tjänster. Förvaltningens personalkostnader avviker positivt med 6 mnkr på grund av svårigheter att tillsätta vakanser, främst inom IT-kontoret, samt restriktiv tillsättning av vakanser inom övriga kontor. Avvikelsen avseende övriga kostnader på 4 mnkr beror huvudsakligen på att vissa planerade insatser, såsom digitaliseringssatsningar och underhåll inom projektet Korsnäsdammen, inte har genomförts enligt plan. Under året har förvaltningen arbetat kostnadsmedvetet och systematiskt för att hålla kostnads-

nivån nere över samtliga tjänsteområden med hänsyn till det rådande ekonomiska läget. Detta tillvägagångssätt är dock inte långsiktigt hållbart om förvaltningen ska kunna fullgöra sina uppdrag.

Kommundirektören redovisar för året en positiv avvikelse mot budgeten, främst på grund av ej nyttjade egna verksamhetsmedel såväl som inom målarbetet. Avvikelsen inom Beslutsorgan mot budgeten beror, förutom på kommunstyrelsens reserv för oförutsedda händelser, på att tilldelade medel inte har nyttjats för bland annat Agenda 2030, kommittéer och utredningar. Ej förvaltningsanknuten verksamhet redovisar en negativ budgetavvikelse om drygt 2 mnkr varav merparten avser ökade kostnader inom kollektivtrafik och resterande för övriga avtal mot föreningar och organisationer.

Utfall jämfört mot föregående års utfall

Förvaltningens resultat för året visar en betydande förbättring jämfört med föregående år, främst på grund av tidigare svårigheter med att tillsätta vakanser samt att genomföra planerade insatser och uppdrag. Intäkterna, inklusive kommunbidraget (budgetramen), har ökat med 25 mnkr och uppgick till 407 mnkr. Ökningen beror främst på utökad budgetram enligt politiska prioriteringar och satsningar, såsom bredbandsutbyggnad, digitalisering, tjänsteman i beredskap samt tillsättning av strategiska tjänster på personalkontoret och ekonomikontoret. De totala kostnaderna uppgår till 368 mnkr, något högre än föregående år. Löneökningar och andra kostnadsuppräkningsmöten av vakanser till följd av rekryteringsutmaningar och lägre konsultkostnader som en effekt av den ekonomiska översynen på IT-kontoret.

Åtgärder vid underskott

Det tidigare bytet av personalsystem har fortfarande skapat en obalans i budgeten, och därför behöver finansieringen ses över under 2024. Det är nödvändigt med en prisjustering eftersom den nuvarande prismodellen grundar sig på en föråldrad och inaktuell kostnadsbild. Detta behöver kombineras med den pågående översynen av kostnader, prioriteringar och ändringar av arbetssätt för att effektivisera användningen av systemet.

Service nämnden

Service nämnden redovisar en negativ budgetavvikelse om 27 mnkr. Drift- och fastighetssektionen uppvisar ett negativt utfall jämfört med budget om 19 mnkr. Hyresintäkterna har en positiv avvikelse om 10 mnkr, främst tack vare intäkter från inhyrda evakueringslokaler, vilket även återspeglas i lokalkostnaderna. Vidare har intäkterna en positiv avvikelse på 10 mnkr på grund av utbetalt elstöd. Den negativa avvikelsen för lokalkostnader på 19 mnkr beror till stor del på inhyrning av moduler och ökade hyreskostnader till följd av inflationen. Den positiva avvikelsen på 4 mnkr gällande el- och energikostnader kan härledas till ett lägre utfall för hela året. Trots att året har varit mildare och mindre turbulent än förväntat, är marknaden fortfarande osäker. Den negativa avvikelsen för förbrukningsmaterial beror främst på att inköpen av skyddsmaterial till verksamheterna har blivit högre än förväntat. Kapitalkostnaderna avviker negativt med 26 mnkr, vilket till stor del beror på höga etableringskostnader för moduler med korta hyreskontrakt, vilket genererat höga avskrivningskostnader.

Sektionerna för Kost och Lokalvård visar en negativ avvikelse på 9 mnkr. Avvikelsen för försäljningsintäkterna på 3 mnkr beror på ökade rörliga intäkter för kosten, vilket även syns delvis i kostnaderna för livsmedel. Den negativa avvikelsen för livsmedelskostnaderna på 6 mnkr beror på fortsatta ökade livsmedelspriser och ökad försäljning av portioner. Den negativa avvikelsen för transportkostnader beror på förväntade prisökningar hos leverantören. Personalkostnaderna visar en negativ avvikelse på 4 mnkr, främst på grund av de högre löneökningarna som har skett under året och som inte var budgeterade.

Utfall jämfört mot föregående års utfall

Serviceförvaltningens negativa avvikelse ökade med 2 mnkr jämfört med föregående år. Eftersom nämnden verkar inom områden som har drabbats hårt av inflationen under året, har flera kostnader ökat. Bland annat har livsmedelskostnaderna ökat med 6 mnkr jämfört med föregående år. Kapitalkostnaderna har ökat med 17 mnkr jämfört med föregående år. Detta beror främst på de höga etableringskostnaderna för moduler med korta hyreskontrakt. Övriga avvikelser gentemot föregående år inkluderar volymökningar, utvidgning av tjänster och prisökningar.

Åtgärder vid underskott

En extern ekonomisk granskning genomfördes våren 2023 och en åtgärdsplan har utarbetats för identifierade brister. En ny tjänstekatalog baserad på självkostnadspris för alla nämndens tjänster, inklusive uthyrning, ska skapas och träda i kraft under 2025. En översyn av vilka tjänster nämnden ska erbjuda och efterfråga görs också. En revidering av hyresmodellen baserad på självkostnadshyra för att balansera budgeten, samt ett förslag till central ramjustering, kommer att lyftas centralt. En ekonomisk handlingsplan är upprättad och följs upp månadsvis för att motverka prisökningar och inflation. Kontinuerlig omvärldsbevakning genomförs för att följa prisutvecklingen, genomföra energieffektiviseringar och minska matsvinnet. En åtgärdsplan för att minska energiförbrukningen har utvecklats tillsammans med verksamheterna.

Intern effektivisering har pågått under året och som gett resultat under 2023 och kommande år. Nyrekrytering av personal är begränsad. Systematiskt arbete för en hälsosam arbetsmiljö genomförs för att minska sjukfrånvaron. Underhållet av fastigheter har minskat under hösten och en översyn av förvaltningens lokalbehov genomförs. Planerat underhåll är pausat under 2024.

Investeringsredovisning

Kommunfullmäktiges beslutade investeringsbudget för 2023 uppgår till 647 mnkr. Totala genomförda investeringar för 2023 uppgår till drygt 488 mnkr vilket är drygt 176 mnkr högre än föregående år. Drygt 44 procent av årets investeringsbudget var nyttjad efter årets första 8 månader. Vid årets slut är motsvarande siffra cirka 75 procent.

De största avvikelserna jämfört med budget återfinns hos servicenämnden samt miljö- och samhällsbyggnads-

nämnden. Majoriteten av avvikelserna avser medel för ej startade/pågående projekt på grund av framflyttade tidsplaner. De mest väsentliga avvikelserna avseende utfall jämfört med budget och föregående år beskrivs nedan.

Mer information om nämndernas ekonomiska utfall återfinns i respektive nämnds verksamhetsberättelse.

Investeringsredovisning utfall per 31 dec (belopp i mnkr)	Utfall Investeringsutgifter		Budgetram jan-dec	Budget- avvikelse	Budget- avvikelse
	Innev. år	Föreg. år	Innev. år	Innev. år	Föreg. år
Styrelse/nämnd					
Omvårdnadsnämnden	-2,6	-3,8	15,1	12,5	0,2
Kultur- och fritidsnämnden	-13,6	-8,8	26,3	12,8	11,6
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	-73,1	-79,3	104,1	31,0	15,4
Barn- och utbildningsnämnden	-3,8	-7,0	8,1	4,3	4,3
Arbetslivs- och socialnämnden	-0,2	0,0	3,0	2,8	0,0
Kommunstyrelsen	-94,6	-17,7	88,6	-6,0	21,3
Servicenämnd	-299,8	-195,8	402,0	102,2	309,7
Kommunövergripande finansiering	-1,1	-0,1	0,0	-1,1	-0,1
SUMMA verksamheter investering	-488,7	-312,5	647,1	158,4	362,5
- Varav finansiell leasing	-1,1	-0,1	0,0	-1,1	-0,1
SUMMA investeringar exkl finansiell leasing	-487,6	-312,4	647,1	159,5	362,6
Investering i immateriella anläggningstillgångar	0,0	1,3			
Investering i materiella anläggningstillgångar	487,6	311,1			
Investering i finansiella anläggningstillgångar	0,0	0,0			
Kassaflöde från investeringsverksamheten	487,6	312,4			

10 större investeringsprojekt i Falu kommun till och med 2023-12-31

Investeringsprojekten kommenteras nedan.

Investeringsredovisning, kommunen (Belopp i mnkr)	Utgifter sedan projektens start			Varav: årets investeringar		
	Beslutad / kalkylerad totalutgift	Ack. Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
FÄRDIGSTÄLLDA PROJEKT						
Förskolan Tingsvägen ombyggnation	30	31,5	-1,5	22,5	24,3	-1,8
Förskolan Kvarnen ombyggnation	27,0	28,9	-1,9	20,0	22,9	-2,9
Södra skolan skolgård	20,0	19,3	0,7	4,5	4,6	-0,1
Markförvärv, Tallen	6,2	7,4	-1,2	6,2	6,5	-0,3
SUMMA färdigställda projekt						
PÅGÅENDE PROJEKT						
	Beslutad/ kalkylerad totalutgift	Ack. Utfall	Avvikelse	Budget	Utfall	Avvikelse
Korsnäsdammen, renovering	208,9**	101,2	107,7	74,0	86,5	-12,5
Sundborn, nytt skolområde	275,0	53,3	221,7	95,0	50,0	45,0
Britsarvsskolan kök och matsal*	50,0	56,5	-6,5	47,0	44,0	3,0
Hälsingårdsskolan, Hus A+X ventilation*	45,0	45,8	-0,8	10,0	14,1	-4,1
Herrhagsgården ombyggnation	140,0	44,0	96,0	80,0	42,6	37,4
Hälsingårdsskolan samlokalisering	190,0	10,8	179,2	50,0	9,4	40,6
Summa pågående projekt						
SUMMA investeringsprojekt						

* Intern omfördelning av budget mellan investeringsprojekt inom nämnd/sector har skett under året.

** Kommunfullmäktige beslutade 2023-06-15 och 2023-11-23 om ett tilläggsanslag om 53,1 mnkr för året 2023. Förklaring till avvikelser mellan beslutade totalutgifter och beräknade totalutgifter finns nedan.

Mark- och fastighetsförvärv

Inköp av mark och fastigheter för att tillgodose kommunens framtida behov av bostäder, näringslivsetableringar och förvaltningshus.

Inga mark- och fastighetsförvärv genomfördes under 2023 eftersom inga pågående förhandlingar har kunnat slutföras. Budget för året om 12 mnkr för 2023 är oanvänd..

Offentliga platser, gator och vägar

Ombyggnad av gator, vägar och offentliga platser för ett mer attraktivt och utvecklat Falu kommun

Renoveringen av Korsnäsdammen fortgår och för året avviker det negativt mot budget. Orsaken till avvikelsen är kostnadsökningar av åtgärder som krävts till följd av oväder samt oväntade upptäckter. Projektavslut beräknas till hösten 2025 med en beräknad totalkostnad om 211 mnkr. Kommunen har ansökt om högsta möjliga statsbidrag för åtgärden. Normalt kan staten bidra med upp till 60%.

Å-rummets etapp 2 och brygga är slutfört under året med en fördyrning om cirka 2 mnkr.

Lagmansvägens lekplats är i bruk men vissa planteringar och visst kringarbete kommer att ske under 2024 på grund av tidiga vinterförhållanden.

Förskolor och Skolfastigheter

Ny-, och ombyggnationer av förskolor och skolor är ett led i att möta det ökade behovet av ändamålsenliga lokaler.

Ombyggnation av förskolan Guldstigen färdigställd med en negativ budgetavvikelse på 1 mnkr.

Projektet nytt skolområde i Sundborn löper på enligt fastställd tidplan och i dagsläget är det inget som tyder på en avvikelse mot den beslutade investeringsbudgeten om 275 mnkr.

Ombyggnationen av kök och matsal i Britsarvsskolan har utökats med bland annat åtgärder för ventilationen, byte av tak samt installation av solpaneler. Ytterligare medel har fördelats från budgetprojekt i samband med lokalanpassningar.

Investeringen i ny ventilation i Hälsingårdsskolans hus A och X är försenat i väntan på beslut som medförde behov av ny projektering av hus A. En mindre negativ avvikelse visas totalt för projektet, vilket beror på omarbetning av lokalens layout.

Den förväntade investeringskostnaden för samlokalisering av anpassad skola i Hälsinggården har ökat. Med anledning av det så är projektet delvis pausat och nya beslut kommer att tas om projektet längre fram.

Omvårdnadsboenden

Nybyggnationer av vård och omsorgsboende ska resultera i trygga och bra miljöer för äldre i framtida vård- och omsorgsboenden. Det blir fler och fler äldre vilket påverkar framtida byggandet av vård och omsorgsboenden. Även behovet att LSS-boenden ökar och nybyggnationer av gruppbostäder utförs därav.

Byte av tak och ventilation samt installation av solpaneler på Källegården har slutförts under året. Projektet visar en mindre negativ avvikelse.

Ombyggnationen av Herrhagsgården löper på enligt fastställt tidplan och i dagsläget är det inget som tyder på en avvikelse mot den beslutade investeringsbudgeten om 140 mnkr.

Kommunkoncernbolagens större investeringar till och med 2023-12-31

(Belopp i mnkr)	Utgifter sedan projektens start			
Färdigställda projekt	Organisation	Beslutad totalutgift	Ack. Utfall	Avvikelse
Överföringsledning Bjursås	Falu Energi & Vatten AB	144,0	145,9	-1,9
Sundborn, lägenhetshus	Kopparstaden AB	54,0	58,0	-4,0
Relaxavdelning, badhus Lugnet	Lugnet i Falun AB	46,0	39,3	6,7
Pågående projekt	Organisation	Beslutad totalutgift	Ack. Utfall	Avvikelse
Fördelningsstation datahallsområde	Falu Energi & Vatten AB	145,0	81,5	63,5
Generationsbyte elmätare	Falu Energi & Vatten AB	70,0	56,4	13,6

Avvikelser mellan beslutade totalutgifter och upparbetade totalutgifter avseende de större investeringarna förklaras nedan.

Investeringen i en överföringsledning mellan Falun och Bjursås slutfördes under 2023 med en marginell negativ budgetavvikelse.

Projekt Sundborn, med fyra byggnader med totalt 24 lägenheter översteg beslutad totalbudget med cirka 4 mnkr vid projektets slut. Detta på grund av högre materialkostnader och ökat antal timkostnader i entreprenaden. Inflytt skedde 1 mars 2023.

Den nya relaxavdelningen vid badhuset Lugnet togs i drift i maj 2023 och projektet har blivit betydligt billigare än förväntat.

De enskilt största pågående projekten är byggnationen av fördelningsstation på datahallsområdet och det stora bytet av elmätare och de beräknas vara klara under 2024.

